

Situační analýza Ostrava

VÝZKUM POCITU BEZPEČÍ V OKOLÍ SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALIT A DALŠÍCH RIZIKOVÝCH MÍST V OSTRAVĚ

2015

SocioFactor s.r.o.
Daliborova 631/22
709 00 Ostrava – Mariánské Hory
www.sociofactor.eu
info@sociofactor.eu

zpracováno pro Úřad vlády ČR, Odbor pro sociální začleňování

Seznam zkratek

APK	Asistent prevence kriminality
ČR	Česká republika
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
MDT	Multidisciplinární tým
MHD	Městská hromadná doprava
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Obsah

I.	Úvod.....	5
	Cíl a smysl analýzy	5
	Představení objednatele analýzy	6
II.	Teoretický rámec.....	8
III.	Metodologie.....	11
	Dotazníkové šetření	11
	Hlubkové individuální rozhovory	13
	Fokusní skupiny.....	14
IV.	Výsledky šetření a jejich interpretace	16
	Výsledky a interpretace dotazníkového šetření	16
	Přehled zastoupení respondentů podle jednotlivých kritérií	17
	Hodnocení vlastního pocitu bezpečí za dne a po setmění	17
	Identifikace zdrojů nebezpečí	22
	Hodnocení využívání kamerového systému pro posílení bezpečnosti	32
	Hodnocení reálného bezpečí - viktimizace	40
	Hodnocení vlastní informovanosti o zásadách bezpečného chování	42
	Hodnocení dostupnosti informací o zásadách bezpečného chování.....	43
	Hodnocení práce vybraných subjektů podílejících se na zvýšení pocitu bezpečí.....	44
	Výsledky a interpretace hlubkových individuálních rozhovorů	45
	Výsledky a interpretace výzkumu prováděného metodou fokusních skupin	50
	Zdroje nebezpečí	50
	Možnost řešení nebezpečí	56
	Organizace práce multidisciplinárních týmů	62
	Shrnutí výsledků šetření.....	70
V.	Doporučení.....	74
	Doporučení vzhledem k identifikovaným zdrojům nebezpečí.....	74
	Doporučení vzhledem k organizaci a fungování MDT	76
VI.	Závěr	78
VII.	Seznam zdrojů	81
VIII.	Přílohy	82

I. ÚVOD

CÍL A SMYSL ANALÝZY

Město Ostrava je třetím nejlidnatějším městem České republiky. Jeho růst souvisí s těžbou černého uhlí a těžkým průmyslem, který se následně do města soustředil. V 19. století se Ostrava stala významnou průmyslovou metropolí, za kterou platila i ve století následujícím. V posledních desetiletích je nicméně Ostrava charakteristická tzv. postindustriální depresí,¹ v níž se město octlo v souvislosti s úpadkem těžkého průmyslu. Ten byl nastartován už koncem 80. let 20. století, k razantnějšímu omezení těžby černého uhlí a výroby průmyslových závodů pak ale docházelo zejména až v souvislosti se společensko-ekonomickými změnami vyvolanými Sametovou revolucí. V reakci na to následoval odliv obyvatel z Ostravy i z celého kraje, který již popsala nejedna demografická statistika. Mezi odchozími jsou přitom zejména mladší ročníky, jimž Ostrava a její okolí nenabízí dostatek pracovních příležitostí.² Nezaměstnanost je fenoménem typickým pro postindustriální depresi. Bohužel se tento fenomén často vyskytuje i společně s jinými (sociálně-patologickými) jevy, jako je alkoholismus, zadluženost, nízký socioekonomický status, chudoba, závislost na sociálních dávkách, ale i kriminalita. Všechny tyto jevy se mohou promítat do celkového hodnocení spokojenosti obyvatel s místem, kde žijí, či do růstu nesnášenlivosti mezi různými skupinami žijícími ve vzájemné blízkosti.

Cílem realizovaného výzkumu bylo zmapovat nikoliv reálný stav bezpečí na území města Ostravy, na což by odpověděly například statistiky kriminality, ale pocit bezpečí lidí žijících v Ostravě. Ten přitom může, ale i nemusí s reálným stavem nebezpečí souviset. Výzkum se tedy soustředil na identifikaci konkrétních nebezpečí, které obyvatelé Ostravy trápí, kromě toho ale také i na možnosti snížení či eliminaci některých nebezpečí a identifikaci nástrojů, které by pocit bezpečí a reálnou bezpečnost mohly zlepšit. Dále pak se výzkum zajímal o postoje laické i odborné veřejnosti k využívání kamerového systému jako nástroje pro zvýšení pocitu bezpečí i reálné bezpečnosti ve veřejném prostoru.

Uvedené jevy přitom byly zkoumány jednak přímo mezi obyvateli Ostravy, jednak mezi členy tzv. multidisciplinárních týmů (dále zkráceně MDT), neboli policejních buněk, a podobných analogicky utvořených pracovních skupin. Tyto skupiny sdružují na úrovni jednotlivých

¹ Lubor Hruška-Tvrdý, Lubor a kol.: Industriální město v postindustriální společnosti, 1. díl

² ČSÚ

městských obvodů zástupce policie, městského úřadu, škol, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, neziskových organizací případně dalších subjektů, které se s tématem nebezpečí, kriminality a obecně sociálně-patologických jevů dostávají v rámci své činnosti do kontaktu. Jejich názory a postoje byly tedy pro výzkum významným zdrojem informací.

Záměrem výzkumu přitom bylo zmapovat pocit bezpečí respondentů žijících z hlediska míry kriminality v rizikových lokalitách, dále v okolí těchto rizikových lokalit a konečně na těch místech Ostravy, která jsou z hlediska míry kriminality „běžná“. Nejedná se tedy o lokality mimořádně bezpečné, ale spíše „průměrné“. Záměrem výzkumu bylo také porovnat pocit bezpečí respondentů žijících v různých typech lokalit Ostravy.

Výstupem analýzy by měl být podklad, na jehož základě vytvoří objednatel soubor opatření zamezujících růstu pocitu nebezpečí, ale de facto i reálného nebezpečí, nespokojenosti a společenského napětí mezi obyvateli Ostravy.

PŘEDSTAVENÍ OBJEDNATELE ANALÝZY

Agentura pro sociální začleňování je nástrojem vlády ČR. Je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR. Agentura vznikla usnesením vlády ČR z ledna 2008 jako Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách. Název Agentury byl později upraven.

Hlavní náplní práce Agentury je podpora obcí a měst v jejich snahách integrovat sociálně vyloučené obyvatele. Za sociálně vyloučené přitom Agentura považuje občany „kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu“.³

Náplní činnosti Agentury je:

- ⊕ pomoc obcím a městům při mapování problémů sociálně vyloučených lokalit a života jejich obyvatel,
- ⊕ podpora při přípravě a vytváření postupů pro boj proti sociálnímu vyloučení a pomoc při obstarávání financí na jejich zajištění,
- ⊕ podpora spolupráce místních institucí pro boj se sociálním vyloučením, například úřadů měst a obcí, neziskových organizací, policie, úřadů práce, škol a školských zařízení, zaměstnavatelů,

³ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/> [cit. 5. 10. 2015]

- ⊕ zajištění přenosu informací z úrovně měst a obcí ke státní správě,
- ⊕ participace při vytváření a koordinaci politiky státu v oblasti boje se sociálním vyloučením.

Konkrétními příklady činnosti Agentury je koordinace vytváření strategického plánu sociálního začleňování, poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů, vyhledávání sociálně vyloučených lokalit, zadávání veřejných zakázek, výzkumů, analýz a evaluací soustřeďujících se na téma sociálního vyloučení, pořádání a účast na konferencích, workshopech a seminářích, vydávání metodik a manuálů dobrých praxí, mapování potřeb obyvatel obcí, lokální partnerství či aktivizace místních subjektů.

Cílovou skupinou, na níž se činnost Agentury zaměřuje, tedy primárně nejsou sociálně vyloučení obyvatelé ČR, ale instituce, které s těmito obyvateli přicházejí do přímého kontaktu nebo jejichž aktivity a politika mají na tyto obyvatele přímý dopad. Činnost Agentury se tedy soustřeďuje na podporu oblastí: vzdělávání, zaměstnanosti, sociálních služeb a zdraví, bydlení, bezpečnosti a prevence kriminality. Na samotné sociálně vyloučené obyvatele má tedy činnost Agentury vliv nepřímý.

V současné chvíli Agentura takto spolupracuje s 36 městy a obcemi z celé České republiky.⁴

⁴ <http://www.socialni-zaclenovani.cz/> [cit. 5. 10. 2015] Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách: Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech, Usnesení vlády ČR č. 85

II. TEORETICKÝ RÁMEC

V úvodu analýzy bude třeba vymezit některé pojmy, s nimiž analýza pracuje.

Nejprve je potřeba upozornit na skutečnost, že v analýze je rozlišován pojem „bezpečí“ a „pocit bezpečí“. Pojmem **bezpečí** se má na mysli reálná bezpečnostní situace v Ostravě a jejich obvodech (částech obvodů). Souvisí tedy s mírou trestné činnosti, která je vyjadřována například indexem kriminality, závažností trestných činů či viktimizací obyvatelstva, tedy jejich zkušenostmi s trestnou činností v roli oběti. Jedná se tedy o objektivní kritéria, která lze změřit a například porovnat s údaji z jiných měst. **Pocit bezpečí** naproti tomu představuje subjektivní veličinu. Ta odráží nejen reálné bezpečí ve městě (oblasti, lokalitě), ale i to, zda si je jedinec různých zdrojů nebezpečí vědom, jak moc ohrožen se jimi cítí, do jaké míry je přesvědčen o tom, že by se zdrojům nebezpečí dovedl bránit nebo zda by se našel někdo, kdo by jej před zdroji nebezpečí ochránil. Mezi jedinci může být také různá míra přesvědčení o tom, zda se nebezpečím vůbec lze bránit. Pocit bezpečí může kromě toho souviset i s hodnocením práce a spolehlivosti některých subjektů, které mají udržování reálné bezpečnosti a potírání kriminality na starost. Nemusí se jednat jen o Policii ČR a strážníky městské policie, ale i asistenty prevence kriminality (dále APK), neziskové organizace, město, resp. politiku města. Na pocit bezpečí může mít vliv i skutečnost, zda se jedinec nebo někdo z jeho blízkých stal obětí trestného činu, či zda svým profilem odpovídá skupině, která je obecně považována za více ohroženou (například ženy, staří lidé, děti). Dále je potřeba zmínit také kvalitu prevence vyjádřenou například dostupností informací o tom, jak se chovat, aby se člověk nestal obětí trestné činnosti. Obecně řečeno, na pocit bezpečí může mít vliv celá řada faktorů.

Multidisciplinárním týmem se má v této analýze na mysli pracovní skupina zahrnující odborníky z celé řady resortů, jejichž činnost přímo či nepřímo souvisí s udržováním reálného bezpečí, pořádku ale i pocitu bezpečí obyvatel města (obvodu či jeho části). Zejména se jedná o zástupce Policie ČR, městské policie, pracovníků města, neziskových organizací a škol. Kromě toho mohou být přítomni také pracovníci z orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD) nebo Agentury pro sociální začleňování.

Z celkem 23 obvodů města Ostravy byly pro analýzu vybrány čtyři. Konkrétně se jednalo o: Moravskou Ostravu a Přívoz, Vítkovice, Ostravu – Jih, a Slezskou Ostravu. V rámci Slezské Ostravy byla přitom zvlášť mapována oblast Kunčiček, pasáže textu věnující se situaci ve Slezské Ostravě se tedy nevztahují k situaci v Kunčičkách, která je popisována zvlášť.

Celkem tedy byla situace mapována na pěti různých místech Ostravy, tato místa jsou pro účely této analýzy souhrnně nazývána **oblastmi**. Výběr těchto oblastí je výsledkem domluvy mezi objednatelem analýzy, pracovníky Oblasti prevence kriminality a protidrogové prevence města Ostravy, pracovníky městské policie Ostrava a zpracovatelem analýzy. Oblasti znázorňuje obrázek 1, lokace a hranice oblasti Kunčičky, která je jinak součástí Slezské Ostravy, jsou v mapě naznačeny pouze přibližně.

OBRÁZEK 1: MĚSTSKÉ OBVODY OSTRAVY⁵

Dále byla ve spolupráci s městskou policií Ostrava každá oblast rozčleněna na tři typy lokalit, dle jejich reálné bezpečnosti, tedy míry kriminality v nich. Pro **rizikové lokality** je charakteristická vysoká míra kriminality, zatímco pro **lokality běžné** spíše míra kriminality, která je pro Ostravu „průměrná“. V sousedství rizikových lokalit byly dále identifikovány **lokality hraniční**, které mohou být částečně zatíženy některými specifiky rizikových lokalit. Konkrétní identifikace lokalit pro každou oblast jsou uvedeny níže v textu v tabulce 1.

⁵ Zdroj: <http://www.eostrava.cz/> [cit. 5. 11. 2015].

Pro identifikované rizikové lokality je příznačná určitá míra **sociálního vyloučení**. Sociální vyloučení představuje „vyloučení jednotlivců i sociálních skupin z ekonomického a sociálního života (trhu práce, společenských organizací, sousedství v majoritní populaci), a tím i možnosti podílet se na právech (především sociálních), životních prostředcích a zdrojích blahobytu sdílených zbytkem populace“.⁶ Z uvedené definice je patrné, že sociální vyloučení má multidimenzionální charakter. Například Mareš uvádí v textu *Faktory sociálního vyloučení* celkem pět dimenzí sociálního vyloučení charakteristických pro prostředí České republiky:

- ⊕ bytová situace – sociální vyloučení souvisí s typem vlastnictví bydlení, zástavby, velikostí bydlení, kvalitou bydlení, v důsledku tedy i lokalitou (například městská čtvrť nebo její část),
- ⊕ finanční tíseň – sociální vyloučení má vztah se schopností vyjít se svými příjmy,
- ⊕ investice – sociální vyloučení souvisí s tím, zda si může jedinec nebo domácnost dovolit některé statky (například hypotéku, placené vzdělání a zdravotnictví apod.),
- ⊕ spotřeba – možnost dovolit si některé položky má také vztah se sociálním vyloučením (jedná se například o vytápění domova, maso každý druhý den, nové oblečení, rekonstrukci domácnosti, návštěvu kulturních akcí, každoroční dovolenou apod.),
- ⊕ sociální dimenze vyloučení – sociální vyloučení souvisí se členstvím v organizacích, interpersonální a institucionální důvěrou, anomickými postoji, sociálním kapitálem.

Někdy je jako jedna z dimenzí sociálního vyloučení uváděno také zdraví.⁷

V poslední řadě je důležité věnovat pozornost **prevenci**. Jednak ve vztahu k sociálnímu vyloučení, jednak ve vztahu k různým sociálně patologickým jevům. Mezi sociálním vyloučením a některými sociálně patologickými jevy totiž existuje spojitost. Prevencí se má na mysli soubor opatření, jejichž cílem je předejít rizikovému chování ve společnosti (narkomanie, alkoholismus, gamblerství, extrémismus, závislost na sociálních dávkách). Takováto definice někdy odpovídá pouze tzv. primární prevenci, kromě které bývá někdy rozlišována také prevence sekundární (podchycení již probíhajícího rizikového chování) a terciální (samotné řešení rizikového chování). Důležitost prevence je mimo jiné zdůrazňována s ohledem na ekonomický aspekt – předcházení problémům je levnější, než jejich řešení.

⁶ Gabal, Víšek 2010: 11

⁷ Mareš 2006: 23 - 29

III. METODOLOGIE

Ve výzkumu byly zúročeny různé metody sběru dat. Zatímco pohled „laické veřejnosti“ na problematiku pocitu bezpečí a identifikaci typů nebezpečí a nástrojů k jeho snížení byl zajištěn dotazníkovými šetřeními a doplňkovými hloubkovými individuálními rozhovory, pohled veřejnosti odborné byl mapován prostřednictvím skupinových rozhovorů vedených metodou focus groups (ohniskových skupin). Jinými slovy výzkum kombinuje metody kvantitativní (dotazníkové šetření) a kvalitativní (hloubkový individuální rozhovor a skupinový rozhovor).

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazník představuje standardizovaný nástroj sběru dat, díky němuž je možné získat od velkého množství respondentů v poměrně krátkém časovém horizontu množství názorů na různá témata. Určitým limitem dotazníku je však skutečnost, že dovede jen velmi omezeně zachytit proces utváření zaznamenaných názorů respondentů, příčiny, důvody a podmínky vzniku názorů. Na tuto otázku dovede lépe odpovědět hloubkový rozhovor, v němž není respondent až tak limitován strukturou rozhovoru a předepsanými formulacemi otázek a odpovědí. V rozhovoru tak má respondent prostor uchopit téma vlastním způsobem, vyprávět příběh po svém. Je tedy nutno si uvědomit, že zjištění dotazníkového šetření poskytují vždy spíše jen obecný náhled na problém, nejsou hloubkovou sondou usilující o zachycení všech aspektů týkajících se zkoumaného jevu.

Respondenti oslovení v rámci dotazníkového šetření provedeného pro účely tohoto výzkumu navíc nebyli vybíráni žádnou standardní metodou, která by umožňovala vytvoření reprezentativního vzorku ostravské populace. Šetření tedy není reprezentativní a na základě jeho zjištění nelze přijímat či vyvracet navržené hypotézy. Přesto se však způsob výběru respondentů řídil určitou strategií. Ve spolupráci s městskou policií byly v rámci předem vytipovaných oblastí města (městské obvody či jejich části) identifikovány lokality (sítě několika ulic), v nichž je dle statistik kriminality reálná zločinnost vyšší oproti běžnému průměru v Ostravě, a lokality, v nichž je zločinnost běžná. První typ lokalit byl nazván „rizikovými“, druhý typ „běžnými“. Kromě toho byly výzkumníkem na základě zkušenosti s terénem identifikovány také lokality „hraniční“ tvořené okruhem ulic v těsném sousedství rizikových lokalit, které však již nejsou tak zatíženy vysokou mírou kriminality. Výběr konkrétních lokalit v rámci vytipovaných oblastí města se přitom řídil požadavkem

zastoupení všech tří typů lokalit. Do výzkumu byly vybrány tyto oblasti (obvody či jejich části): Moravská Ostrava a Přívoz, Vítkovice, Ostrava-Jih, Slezská Ostrava, Kunčičky. Vybrané oblasti tedy zcela neodpovídají správnímu členění Ostravy, což vzhledem k záměru výzkumu nebylo podstatné. Hranice jednotlivých lokalit byla ještě před zahájením dotazníkového šetření schválena zadavatelem výzkumu.

TABULKA 1: VYMEZENÍ OBLASTÍ A LOKALIT PRO DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Vymezení oblastí a lokalit pro sběr dotazníků			
Oblast Moravská Ostrava a Přívoz			<i>Počet dotazníků</i>
Lokality	Riziková:	ulice Cihelní, Jílová, Vaškova	20
	Hraniční:	ulice Jirská, Chopinova, U Tiskárny, Mánesova, Maroldova, Mariánskohorská (od křižovatky s Jirskou po křižovatku s Nádražní), Náměstí Svatopluka Čecha, Nádražní (od křižovatky s Mariánskohorskou po křižovatku s Jirskou)	20
	Běžná:	ulice v prostoru mezi ulicemi Vítkovická, Zelená, Výstavní a Gajdošova (bez ulic Výstavní a Vítkovické)	20
Oblast Vítkovice			<i>Počet dotazníků</i>
Lokality	Riziková:	ulice Tavičská, Obránců Míru, 45 a 47, Zengrova 68 a 69, Rudná 26	20
	Hraniční:	Erbenova, Lidická, Náměstí Jiřího z Poděbrad, ulice Halasova, Šalounova, Kutuzovova, Jeremenkova, Tržní, Prokopa Velikého	20
	Běžná:	Středulinského, Na Obvodu, U Nádraží, Přerušená, Uzavřená, Starobní, V Sadě, Barbořina, Dušní, Urbančíkova	20
Oblast Ostrava - Jih			<i>Počet dotazníků</i>
Lokality	Riziková:	ubytovna na ulici Čujkovova č. p. 40 (Čujkovova, Náměstí SNP)	20
	Hraniční:	ulice Gerasimovova, Svazácká a veškeré ulice v prostoru mezi ulicemi Čujkovova, Rodimcevova, Výškovická a Pavlovova	20
	Běžná:	Petrušková, Volgogradská, Kotlářova, příslušná část ulice Výškovické (s výjimkou Hotelu DMH)	20
Oblast Slezská Ostrava			<i>Počet dotazníků</i>
Lokality	Riziková:	ulice Na Liščině, Žalmanova, Borodinova, Technická, Vývozní a Sodná (obě od ulice Orlovské po křižovatku s ulicí U Vodárny, bez ulice U Vodárny)	20
	Hraniční:	ulice přilehlé k ulici Na Liščině (od křižovatky s ulicí U Vodárny), severní část ulice V Korunce a k ní přilehlé ulice	20
	Běžná:	sídliště Kamenec (ulice Na Kamenci, Dědičná, příslušná část ulice Bohumínské)	20
Oblast Kunčičky			<i>Počet dotazníků</i>
Lokality	Riziková:	ulice Pstruží, Nadační, Holvekova, příslušná část ulice Škrobálkova, Střádalů, Výhradní	20
	Hraniční:	zástavba RD po pravé straně ulice Vratimovské ve směru na Hranečnick	20
	Běžná:	ulice v Ostravě-Kunčičkách mezi železniční tratí a Frýdeckou ulicí (ulice Pernerova, Listopadová, Římanova, Meziveská, Na Rampě, příslušná část ulice Škrobálkova)	20

V rámci každé lokality identifikované uvnitř jednotlivých oblastí bylo pak náhodně osloveno 20 respondentů. Jak ukazuje tabulka 1, celkem tedy bylo osloveno 300 respondentů. Tazatelé byli při výběru respondentů povinni soustředit se pouze na obyvatele vytipovaných ulic (sítě ulic), dotazovat se osob starších 15 let a oslovit uvnitř každé lokality přibližně stejný počet mužů a žen (tedy přibližně 10 na 10). Otázky i odpovědi v dotazníku musely být kladeny v předem stanoveném znění a pořadí, respondenti tak odpovídali za stejných podmínek, což umožňuje porovnání jejich odpovědí. Každý tazatel byl vyškolen a měl k dispozici manuál, který jasně stanovoval podmínky sběru dat a nároky kladené na dotazníkové šetření.

Dotazníkovému šetření předcházela pilotáž vytvořeného výzkumného nástroje v terénu a jeho následná optimalizace. Na základě pilotáže byl jazyk dotazníku přizpůsoben mluvě osob žijících v některých lokalitách, kde měl sběr dat probíhat. V dotazníku se tak objevily některé hovorové či ne zcela korektní pojmy, jimž však respondenti rozumí lépe, než jejich spisovným či korektním ekvivalentům.⁸ Výsledná podoba dotazníku je součástí příloh této výzkumné zprávy. Dotazníkové šetření bylo realizováno v září 2015.

Výsledky šetření byly zpracovány v programu SPSS a Microsoft Office Excel a zpracovány do tabulek a grafů. Při analýzách šetření bylo využíváno především třídění prvního a druhého stupně. Zatímco třídění prvního stupně nabízí přehled základních zjištění a četnosti jednotlivých odpovědí, díky třídění druhé stupně je možné porovnat odpovědi různých skupin respondentů mezi sebou (například respondentů z různých typů lokalit). Analýza dat vzhledem k nízkému stanovenému počtu respondentů za jednotlivé lokality zpravidla nabízí porovnání absolutních četností, nikoliv relativních.

HLOUBKOVÉ INDIVIDUÁLNÍ ROZHOVORY

Některá témata zadání výzkumu byla uspořádána nejen do dotazníku, ale také do schématu hloubkového individuálního rozhovoru. Účelem hloubkových rozhovorů bylo získat hlubší vhled do těchto témat, nikoliv však reprezentativní vzorek postojů a názorů, což ani nebylo v zadání výzkumu požadováno. Výsledná zjištění jsou tedy pouze orientační. Rozhovor byl proveden se zástupcem každé ze tří definovaných typů lokalit, rizikové, hraniční i běžné. Konkrétně se jednalo o rizikovou lokalitu na Slezské Ostravě, hraniční lokalitu ve Vítkovicích

⁸ Například pojem „osoby bez domova“ byl nahrazen pojmem „bezdomovci“ apod.

a běžnou lokalitu v Moravské Ostravě a Přívozu. Celkem tedy byly uskutečněny 3 hloubkové rozhovory.

Rozhovor se soustředil na téma identifikace nebezpečí v Ostravě, pachatelů a obětí trestných činů a přestupků, roli policie, města, neziskových organizací, sousedů, ale i obyvatel obecně při prevenci a snižování kriminality, projevy extremismu a nesnášenlivosti a také na identifikaci politik, postupů, nástrojů, které mohou vlastní pocit bezpečí nebo reálné bezpečí zvýšit. Výhodou této techniky sběru dat, jak již bylo řečeno, je na rozdíl od techniky dotazníku možnost podrobnějšího zkoumání reality.

Rozhovory byly realizovány v září 2015. Rozhovory nebyly prováděny tazateli, ale přímo výzkumníkem. Se souhlasem poskytovatelů byly rozhovory nahrávány a následně zpracovány v programu MindManager. Mapy, jejichž vytvoření umožňuje tento program, byly následně interpretovány. Interpretace přitom byly utvářeny s ohledem na požadavek vytvoření určitého kontextu k výsledkům z dotazníkového šetření.

FOKUSNÍ SKUPINY

Fokusní (ohniskové) skupiny představují kvalitativní výzkumnou metodu, která spojuje techniku skupinového rozhovoru a brainstormingu a těží ze skupinové dynamiky. Rozhovor řízený moderátorem (v tomto případě výzkumníkem) se soustřeďuje (viz angl. focus - soustředit se) na určité konkrétní téma. Účastníci rozhovoru vyjadřují své názory k tomuto tématu a zkušenosti s ním. Na rozdíl od běžného skupinového rozhovoru na sebe přitom účastníci mohou a mají navzájem reagovat, souhlasit či nesouhlasit, doplnit něčí názor o vlastní zkušenost, dožadovat se vysvětlení názorů, které někdo ze členů skupiny sdělil či uvádět příklady, další varianty. V tomto bodě se tedy projevuje využívání techniky brainstormingu a skupinové dynamiky při realizaci focus groups. Výsledkem by měl být vznik určité diskuze na dané téma.

Fokusní skupiny byly v rámci tohoto výzkumu prováděny v MDT,⁹ eventuálně podobných analogicky utvořených skupinách. Provádění fokusních skupin v rámci multidisciplinárních týmů bylo součástí zadání výzkumu. Celkem se uskutečnilo 7 fokusních skupin.

V případě tohoto výzkumu se fokusní skupiny řídily předem vytvořeným schématem rozhovoru, díky němuž byla zajištěna srovnatelnost provedených fokusních skupin

⁹ Multidisciplinární týmy již byly představeny v podkapitole Cíl a smysl analýzy.

mezi sebou. Ústředním tématem fokusních skupin bylo bezpečí v lokalitách, kde MDT, eventuálně analogicky vytvořené skupiny, působí. Kromě toho bylo také diskutováno bezpečí v okolí těchto lokalit, případně i v celé Ostravě. Dále bylo také diskutováno téma nástrojů zlepšení pocitu bezpečí i reálného bezpečí, stejně jako téma možností týmu pro zlepšení bezpečí a pocitu bezpečí. Konečně také téma faktorů, jež mají na potenciál týmů zvýšení bezpečí vliv. Fokusní skupina kromě toho také nabídla určitý vhled do organizace a fungování MDT. Schéma rozhovoru bylo před zahájením sběru dat pilotováno a následně optimalizováno.

Rovněž fokusní skupiny byly realizovány v září 2015. Fokusní skupiny byly se souhlasem přítomných členů multidisciplinárních týmů nahrávány a následně zpracovány v programu MindManager. Mapy, jejichž vytvoření umožňuje tento program, byly následně interpretovány. Jak již bylo uvedeno, realizace fokusních skupin plnila mimo jiné také funkci zprostředkování náhledu do systému práce a fungování MDT a jejich zhodnocení. K tomuto účelu byla zjištění porovnávána s obecnými zásadami fungování multidisciplinární spolupráce a příklady organizací jiných multidisciplinárních týmů v ČR. Výsledkem byla formulace doporučení pro organizaci MDT působících na území města Ostravy.

IV. VÝSLEDKY ŠETŘENÍ A JEJICH INTERPRETACE

VÝSLEDKY A INTERPRETACE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Poznatky získané z dotazníkového šetření představují vzhled do názorů a zkušeností oslovených respondentů, nikoliv však do bezpečností situace v Ostravě obecně. V takovém případě by totiž museli být respondenti vybíráni metodou, která by zajistila reprezentativitu vytvořeného souboru. Vytvoření reprezentativního výzkumného souboru nicméně nebylo součástí zadání výzkumu. Získané poznatky jsou tedy pouze orientační a mohou sloužit například pro tvorbu hypotéz, které by však bylo třeba ověřit šetřením provedeným na reprezentativním vzorku populace Ostravy.

Výsledky a interpretace dotazníkového šetření jsou uspořádány celkem do osmi částí, jež se soustřeďují na jednotlivá témata zahrnutá do dotazníku:

- ⊕ Přehled zastoupení respondentů podle jednotlivých kritérií
- ⊕ Hodnocení vlastního pocitu bezpečí za dne a po setmění
- ⊕ Identifikace zdrojů nebezpečí ve vlastní ulici
- ⊕ Hodnocení využívání kamerového systému pro posílení bezpečnosti
- ⊕ Hodnocení reálného bezpečí - viktimizace
- ⊕ Hodnocení vlastní informovanosti o zásadách bezpečného chování
- ⊕ Hodnocení dostupnosti informací o zásadách bezpečného chování
- ⊕ Hodnocení práce vybraných subjektů podílejících se na zvýšení pocitu bezpečí a reálného stavu bezpečí

Některá témata přitom vedle souhrnných výsledků za celý soubor respondentů, tzn. celou Ostravu, uvádějí i srovnání mezi jednotlivými lokalitami, rizikovou, hraniční a běžnou, a oblastmi, tedy vybranými obvody a částmi obvodů Ostravy.

Výsledky jsou zobrazeny v grafech a tabulkách, které jsou vždy komentovány v předcházejícím odstavci (odstavcích). Údaje v grafech a tabulkách jsou uvedeny v podílech či absolutních hodnotách. Tato informace je patrná z názvu grafu či tabulky. Udávání výsledků v podílech obvykle umožňuje čtenáři utvořit si lepší přehled o postojích respondentů. V případě tohoto výzkumu nicméně nebylo možné uvádět veškeré údaje v podílech s ohledem na celkový součet respondentů. Ten u některých statistických operací nedosahoval hranice 100 respondentů. Udávání výsledků v podílech by v takovém případě molo být zavádějící. Příkladem je porovnání výsledků za jednotlivé oblasti, kde celkový součet nemohl přesáhnout 60 respondentů.

PŘEHLED ZASTOUPENÍ RESPONDENTŮ PODLE JEDNOTLIVÝCH KRITÉRIÍ

Záměrem šetření bylo oslovit celkem 300 respondentů žijících na území města Ostravy, a to v pěti různých oblastech – městských obvodech nebo jejich částech. Tyto oblasti měly být zastoupeny rovnoměrně. V každé z nich tedy mělo být osloveno celkem 60 osob. Oblasti byly dále definovány třemi typy lokalit z hlediska jejich reálné bezpečnosti – rizikovou, hraniční a běžnou. V každé této lokalitě pak mělo být posbíráno 20 dotazníků. Celkem tedy mělo být na celém území Ostravy v každém ze tří typů lokalit posbíráno 100 dotazníků. Tabulka 2 ukazuje, že toto zadání bylo splněno.

Při sběru dat bylo také dbáno na to, aby se zastoupení mužů a žen v šetření blížilo jejich reálnému zastoupení v populaci, byť, jak již bylo řečeno, se nejednalo o reprezentativní výzkum. Podíl žen v populaci je přitom typicky mírně vyšší než podíl mužů. Tabulka 2 ukazuje, že provedené dotazníkové šetření s určitou mírou respektuje tuto populační charakteristiku.

TABULKA 2: ZASTOUPENÍ RESPONDENTŮ V DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ DLE VYBRANÝCH CHARAKTERISTIK

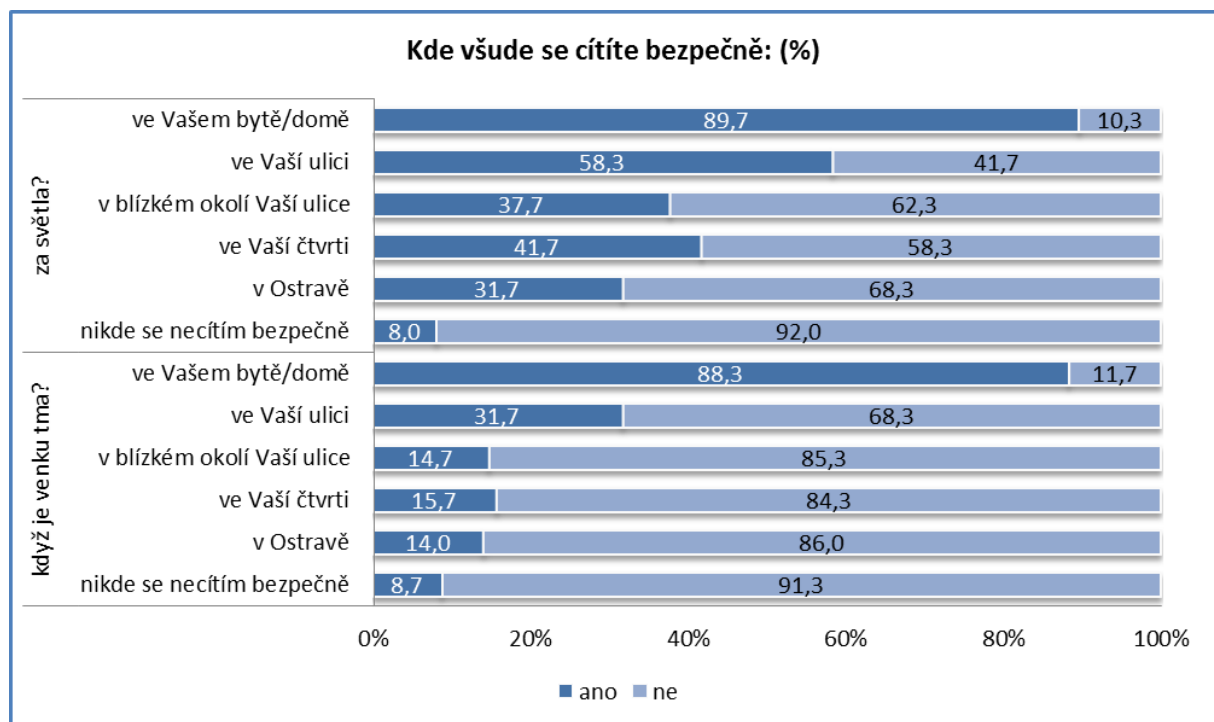
Zastoupení respondentů dotazníkovém šetření podle:		Počet	Podíl (%)
lokality:	riziková	100	33,3
	hraniční	100	33,3
	běžná	100	33,3
	Celkem	300	100,0
oblasti:	Ostrava - Jih	60	20,0
	Kunčičky	60	20,0
	Moravská Ostrava a Přívoz	60	20,0
	Slezská Ostrava	60	20,0
	Vítkovice	60	20,0
	Celkem	300	100,0
pohlaví:	muž	136	45,3
	žena	164	54,7
	Celkem	300	100,0

HODNOCENÍ VLASTNÍHO POCITU BEZPEČÍ ZA DNE A PO SETMĚNÍ

Co se týče hodnocení vlastního pocitu bezpečí za dne a po setmění, není překvapivé, že jak za světla, tak za tmy se respondenti cítí nejbezpečněji ve svém vlastním domově, bez ohledu na to, zda se jedná o byt či dům. Téměř 90 % respondentů se cítí ve svém vlastním domově v bezpečí. Se setměním se přitom tento podíl nijak výrazně nesnižuje. Graf 1 však ukazuje, že pocit bezpečí respondentů na všech ostatních hodnocených místech je oproti pocitu bezpečí ve vlastním domově výrazně nižší. Ve všech případech přitom ještě

více klesá po setmění. Ve vlastní ulici se necítí v bezpečí za bílého dne více než 40 % respondentů z Ostravy, po setmění je to pak téměř 70 %. V okolí vlastní ulice a ve vlastní čtvrti se necítí v bezpečí přibližně 60 % respondentů ve dne, po setmění pak tento podíl stoupá na 85 %. Přibližně stejný podíl se po setmění necítí v bezpečí v celé Ostravě, za dne je to pak téměř 70 % respondentů. Na druhou stranu podíl osob, které se necítí v bezpečí na žádném z hodnocených míst, jinými slovy nikde, je velmi nízký, pohybuje se v rozmezí 8 % až 9 %, a to bez ohledu na část dne. Zajímavostí je podíl respondentů, kteří se cítí v bezpečí ve vlastní čtvrti, jež převyšuje nad podílem respondentů, jež se cítí v bezpečí v okolí ulice, v níž bydlí. Respondenti totiž mohou pojem „čtvrť“ spojovat jen s některými konkrétními známými místy, na něž docházejí, například zastávkami, parky, obchody, na nichž se mohou cítit ve větším bezpečí, než například v neznámých bočních uličkách v okolí svého bydliště.

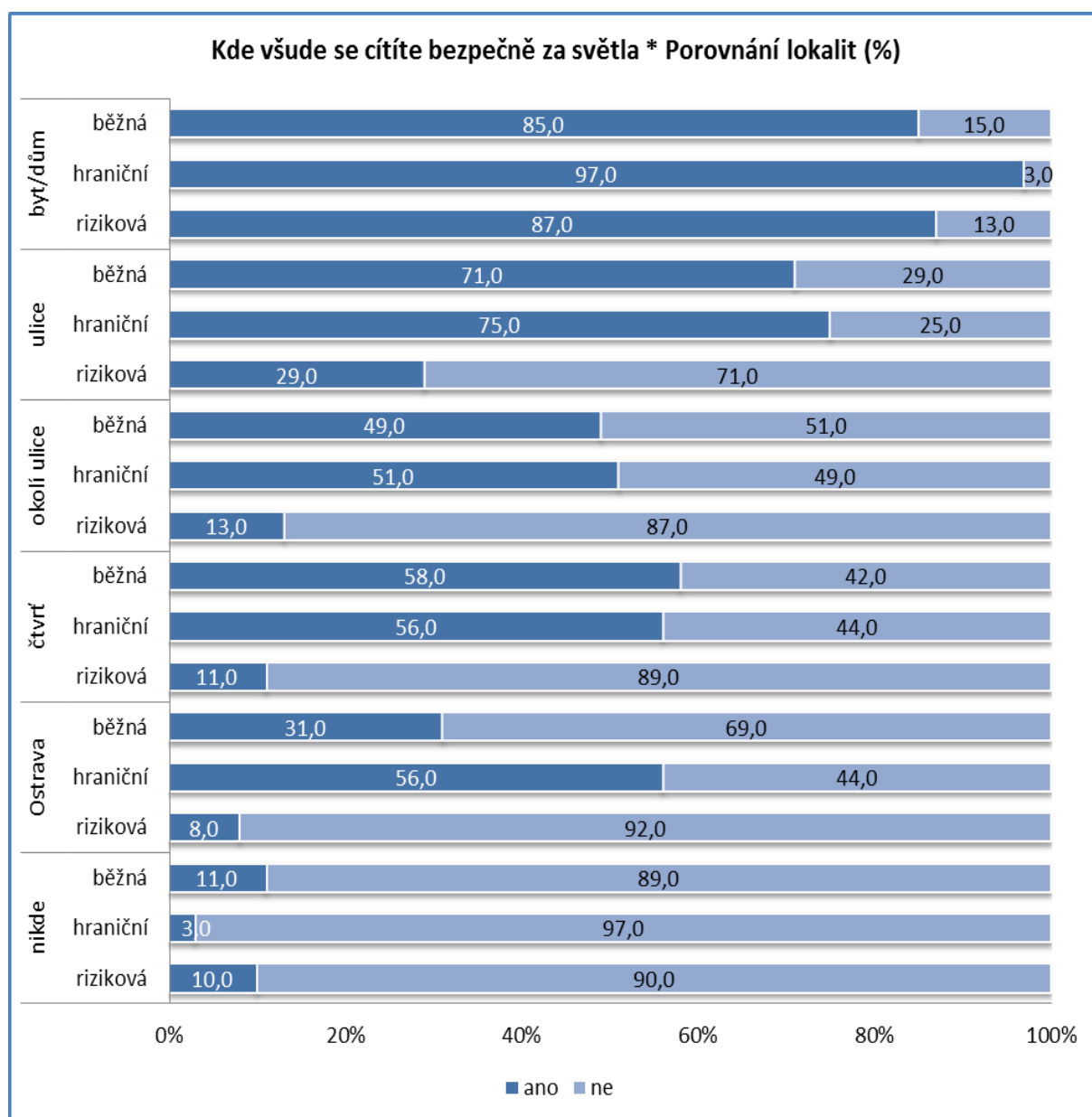
GRAF 1: POCIT BEZPEČÍ RESPONDENTŮ NA VYBRANÝCH MÍSTECH ZA SVĚTLA A PO SETMĚNÍ

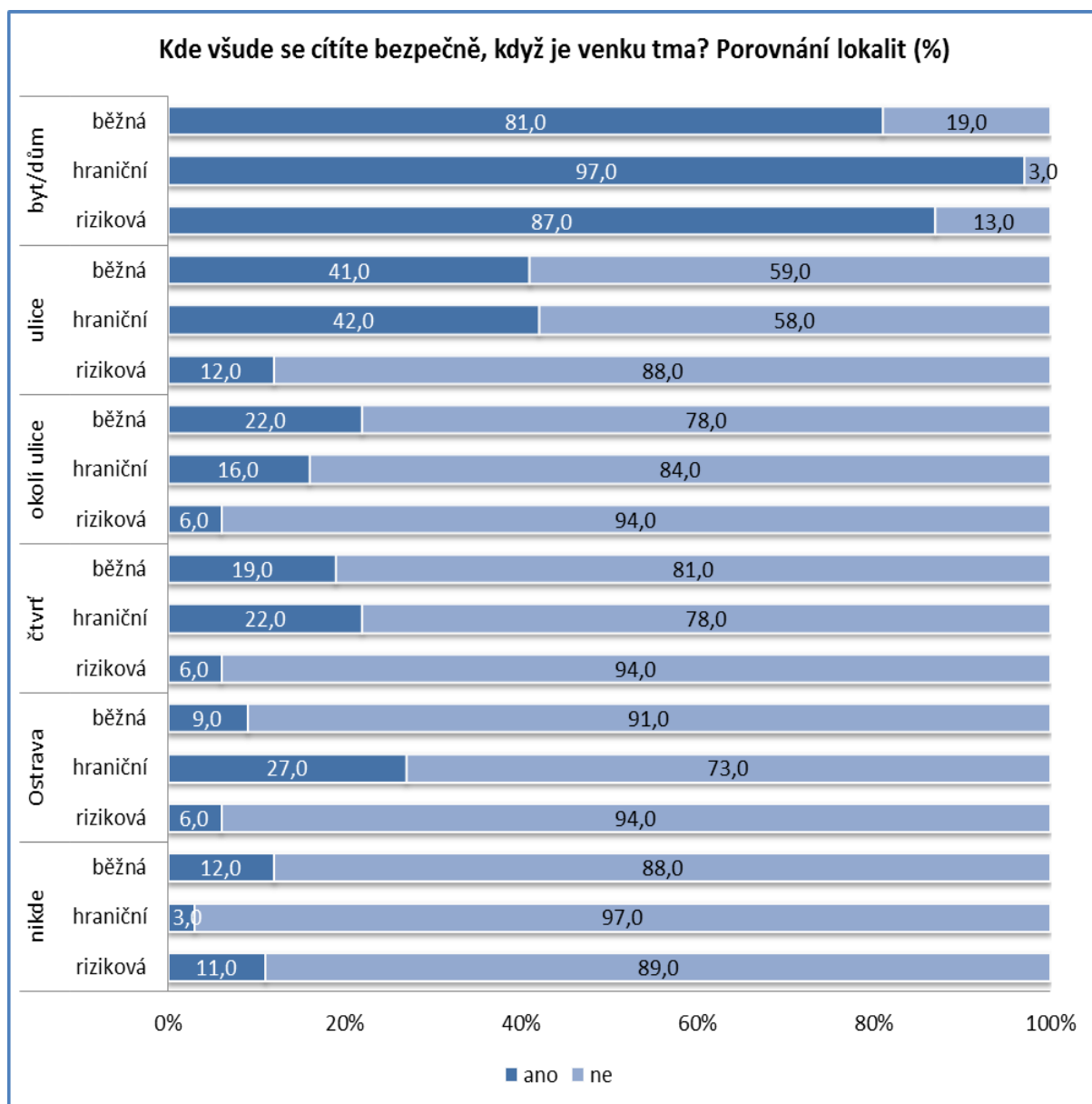
Grafy 2 a 3 ukazují, že nejvíce v bezpečí se cítí respondenti z hraničních lokalit, a to jak za světla, tak po setmění. O něco nižší je pocit respondentů z běžných lokalit, tento rozdíl je zvláště patrný při hodnocení pocitu bezpečí na území celé Ostravy. V případě hodnocení bezpečí ve vlastní čtvrti za světla a v okolních ulicích za tmy je nicméně pocit bezpečí respondentů z běžných lokalit oproti respondentům z hraničních lokalit nepatrně vyšší. Obecně silnější pocit bezpečí respondentů z hraničních lokalit oproti respondentům

z běžných lokalit lze interpretovat mnoha způsoby. Respondenti z hraničních lokalit například mohou častěji potkávat policejní hlídky, které se v hraničních lokalitách mohou zdržovat častěji vzhledem k jejich blízkosti k lokalitám rizikovým. Kromě toho ale také mohou být méně citliví na některá nebezpečí vzhledem k častější konfrontaci s nimi nebo vzhledem k četnějším stykům s obyvateli rizikových lokalit. Podle očekávání se nejméně v bezpečí cítí respondenti z lokalit rizikových. Z grafů 2 i 3 je přitom patrné, že tak jako v celé Ostravě, i v každé lokalitě je podíl respondentů, jež se cítí v bezpečí ve svém vlastním domově, výrazně vyšší, než podíly respondentů, kteří se cítí v bezpečí i na jiných místech, a to bez ohledu na část dne.

GRAF 2: POCIT BEZPEČÍ RESPONDENTŮ NA VYBRANÝCH MÍSTECH ZA SVĚTLA – POROVNÁNÍ LOKALIT

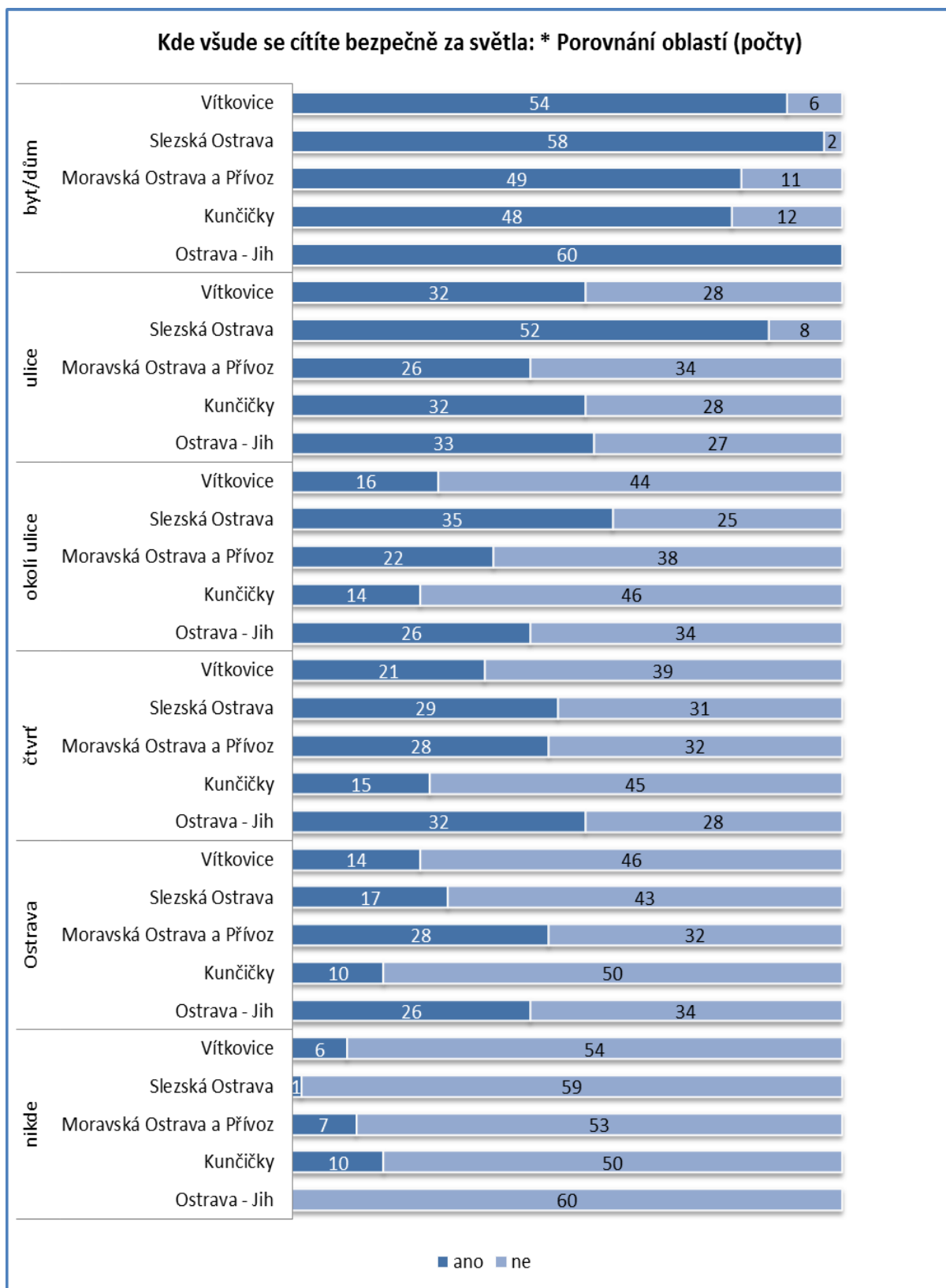
GRAF 3: POCIT BEZPEČÍ RESPONDENTŮ NA VYBRANÝCH MÍSTECH PO SETMĚNÍ – POROVNÁNÍ LOKALIT

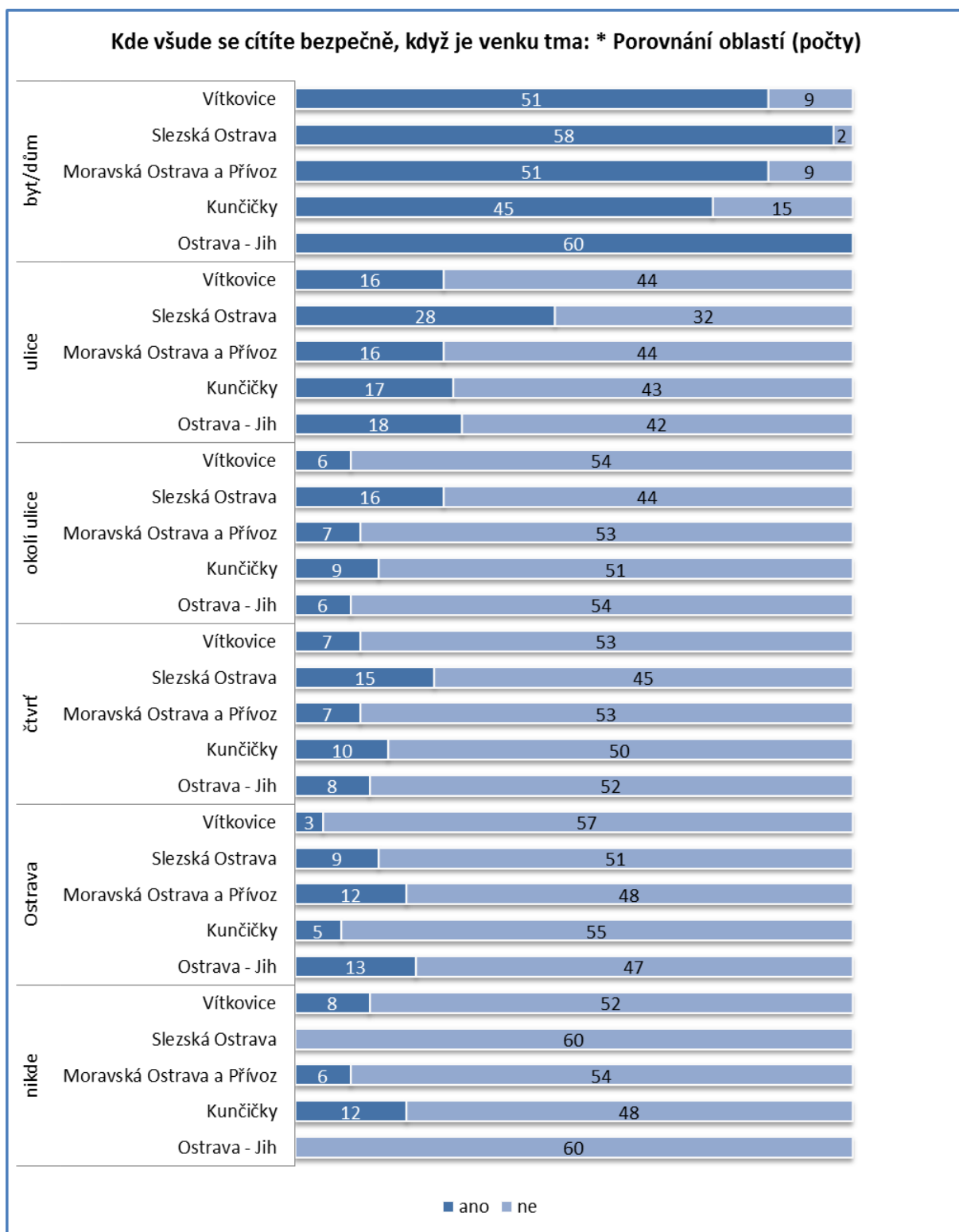
I v případě srovnání jednotlivých oblastí platí, že zatímco ve své vlastní domácnosti se cítí v bezpečí bez ohledu na část dne naprostá většina respondentů, na jiných místech Ostravy, stejně jako v celé Ostravě, počet respondentů, kteří se cítí v bezpečí, výrazně klesá. Při pohledu na grafy 4 a 5 vidíme, že pocit bezpečí v místě bydliště, v ulici a v jejím blízkém okolí je až na několik výjimek charakterističtější pro respondenty ze Slezské Ostravy a Ostravy – Jih. Tato skutečnost může být dána celou řadou jevů. Jednak reálným stavem bezpečí a viktimizací, urbanistickým řešením těchto oblastí (typ zástavby), hustotou osídlení, bezpečnostní politikou jednotlivých městských částí či úspěšností práce policie. Policisté mohou být v těchto městských částech také více vidět (pochůzkáři, služební vozy), což může

zvýšovat pocit bezpečí lidí. Více obav naopak panuje mezi respondenty Kunčiček, šestina z nich se ani za bílého dne necítí v bezpečí nikde, po setmění je to dokonce pětina.

GRAF 4: POCIT BEZPEČÍ RESPONDENTŮ NA VYBRANÝCH MÍSTECH ZA SVĚTLA – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

GRAF 5: POCIT BEZPEČÍ RESPONDENTŮ NA VYBRANÝCH MÍSTECH PO SETMĚNÍ – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

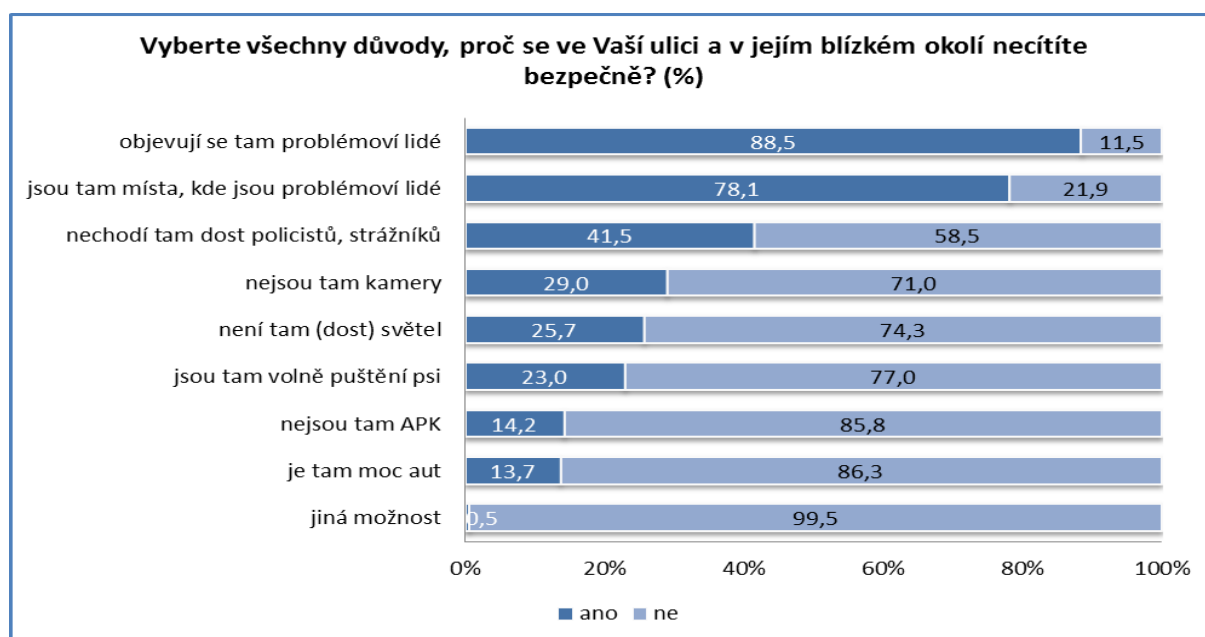

IDENTIFIKACE ZDROJŮ NEBEZPEČÍ

Respondenti byli požádáni, aby definovali nebezpečí, s nimiž se setkávají ve své vlastní ulici a v jejím blízkém okolí. Identifikovaná nebezpečí zobrazuje graf 6. Respondenti vybírali ze seznamu sestaveného na základě studia problému a pilotáže. Měli však možnost doplnit

i zdroj nebezpečí, který seznam neobsahoval. Jeden respondent této možnost využil, když zmínil, že za zdroj nebezpečí považuje cyklostezku vedenou ulicí, v níž žije. Ostatní respondenti si vystačili s předloženým seznamem, v němž mohli označovat více odpovědí. Nejčastěji byli přítom jako zdroj nebezpečí označováni problémoví lidé vyskytující se na ulici a v jejím okolí. Téměř 90 % respondentů zvolilo tuto variantu. Necelých 80 % respondentů pak za zdroj nebezpečí označilo místa, která problémové lidi přitahují. Dalších 41 % respondentů spojovalo nebezpečí s nedostatkem policistů a strážníků ve vlastní ulici a jejím blízkém okolí. Podle necelých 30 % respondentů je zdrojem nebezpečí nedostatek kamer v jejich ulici a jejím blízkém okolí. Nedostatečné osvětlení trápí přibližně 26 % respondentů. Volně puštěné psy považuje za problém 23 % respondentů, přibližně 14 % respondentů by pak ve své ulici a v jejím okolí přivítalo více asistentů prevence kriminality a naopak méně aut. Z uvedeného zjištění je zřejmé, že respondenti se obávají zejména druhých lidí, panuje zde tedy určitá nedůvěra. Přítomnost lidí označovaných za nebezpečné a problémové je přítom spojována s existencí míst, která tyto lidi přitahují.

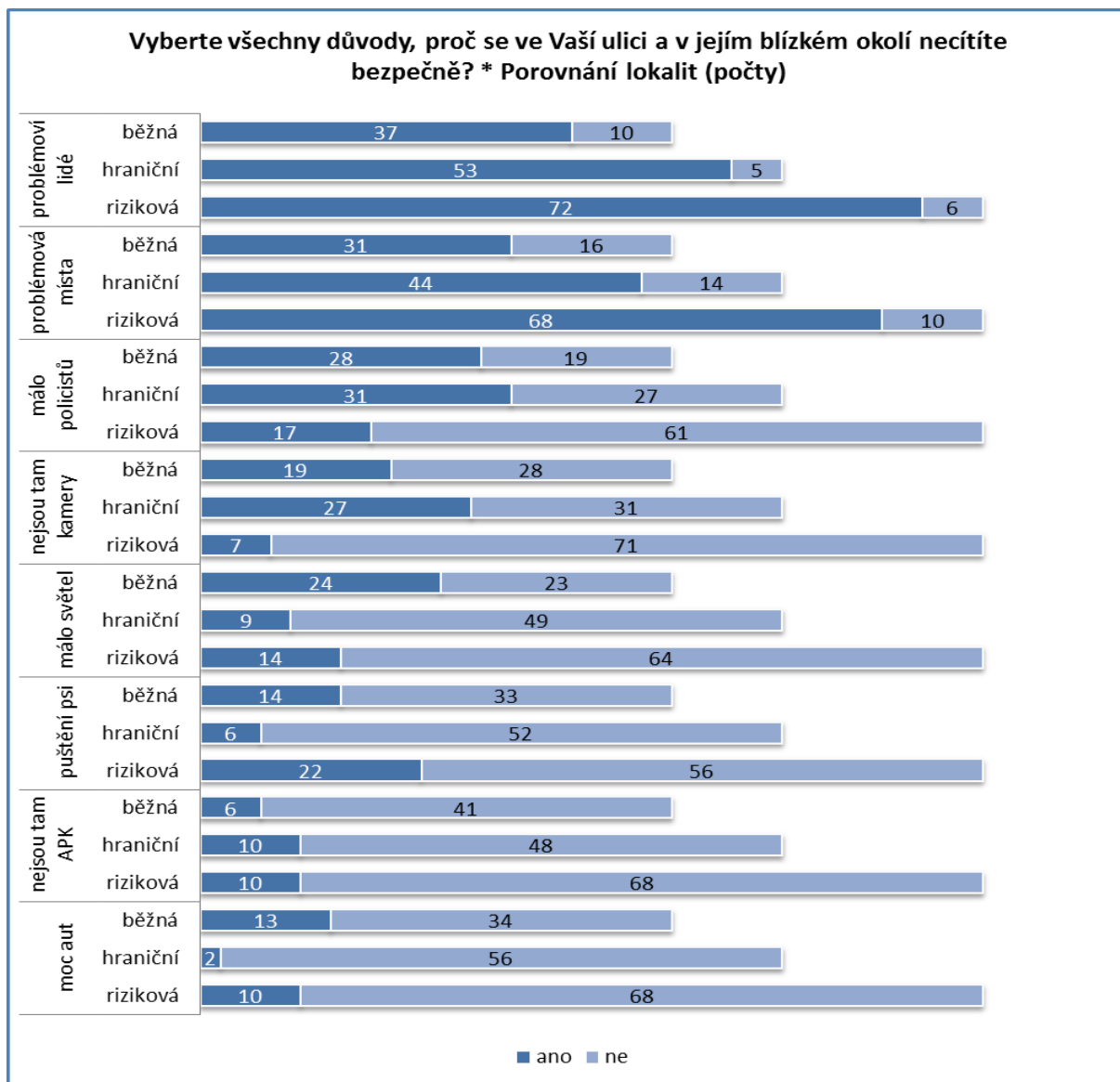
GRAF 6: ZDROJE NEBEZPEČÍ

Graf 7 zobrazuje porovnání identifikovaných zdrojů nebezpečí mezi jednotlivými lokalitami. Respondenti z běžných lokalit jsou oproti ostatním více znepokojeni nedostatečným osvětlením ulic a množstvím aut. Polovina z nich by si přála, aby byla jejich ulice a blízké okolí více osvětlené, více než čtvrtina si stěžuje na množství aut v místě svého bydliště a v jeho okolí. V běžných a hraničních lokalitách bylo zase zjištěno častější volání po zvýšení počtu

policistů. Respondenti z hraničních lokalit by v místě svého bydliště a jeho okolí uvítali také rozšíření kamerového systému. Obecně však ve všech lokalitách platí, že za zdroj nebezpečí jsou označováni především problémoví lidé a místa, ve všech lokalitách tedy platí totéž, co pro Ostravu jako celek. Největší měrou pak problémoví lidé a místa trápí respondenty z rizikových lokalit. Ti si oproti ostatním také o něco častěji stěžují na volně pobíhající psy.

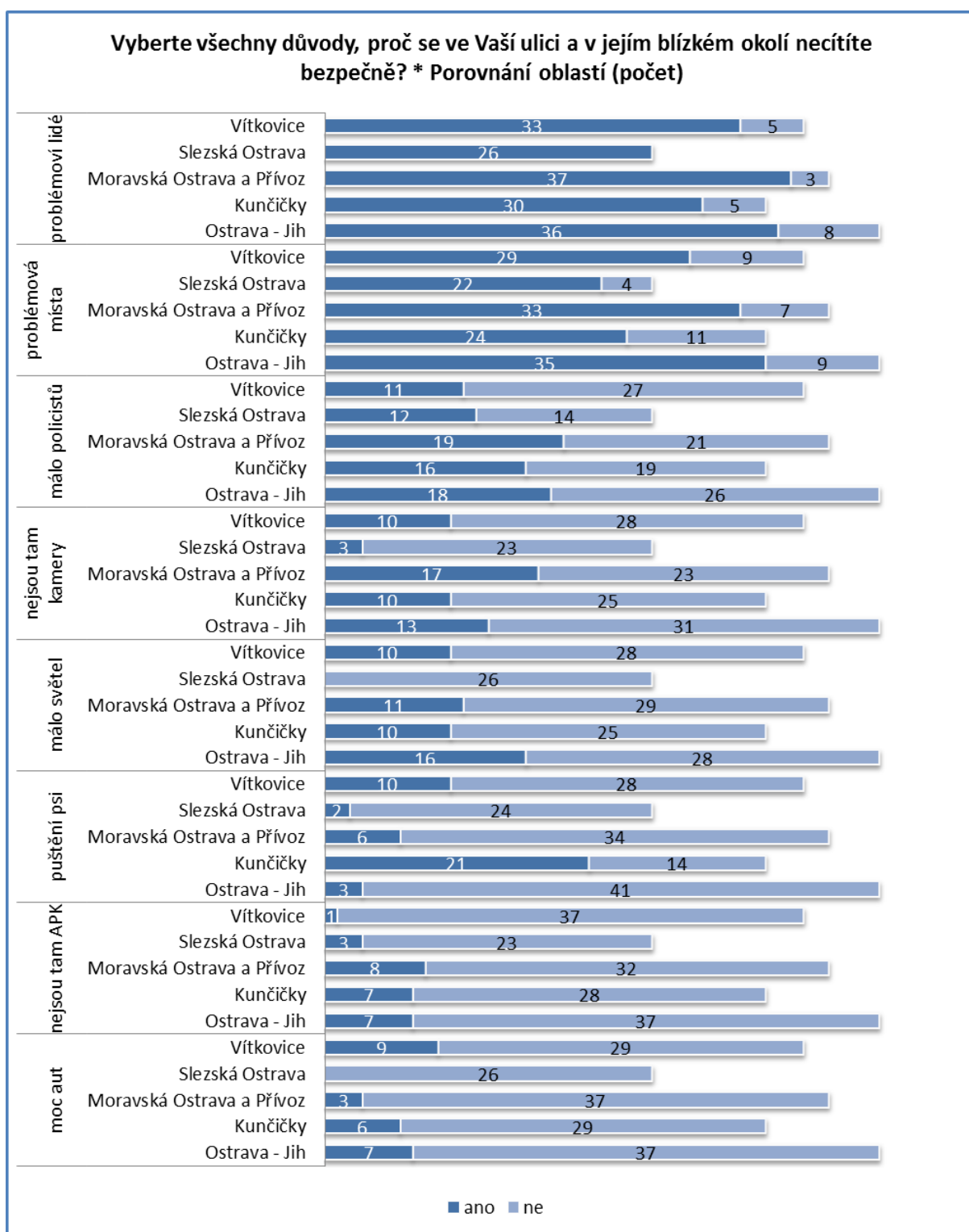
GRAF 7: ZDROJE NEBEZPEČÍ – POROVNÁNÍ LOKALIT

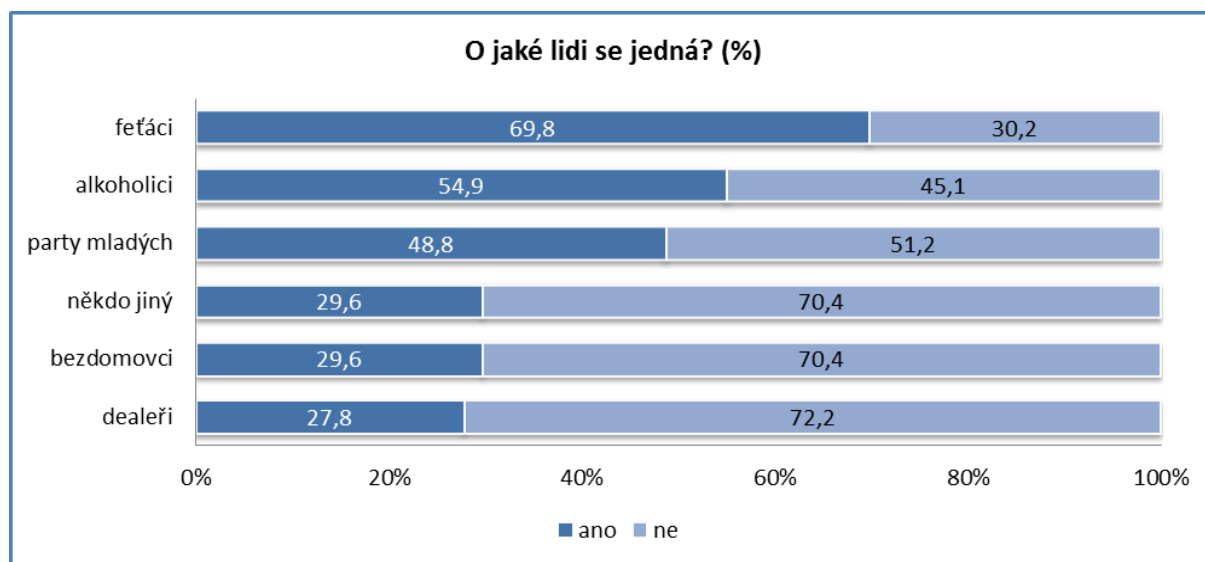
Graf 8 zobrazuje porovnání identifikovaných zdrojů nebezpečí mezi jednotlivými oblastmi. Opět se ukazuje, že bez ohledu na místo bydliště trápí respondenty nejvíce problémoví lidé a místa. Respondenti z Moravské Ostravy a Přívozu a Ostravy – Jih pak oproti ostatním v místě svého bydliště častěji postrádají policisty a kamery. Mezi obyvateli Ostravy – Jih je také o něco silnější volání po lepším osvětlení v ulicích. Tento problém naopak netrápí

žádného respondenta ze Slezské Ostravy, kde si taktéž nikdo nestěžuje na množství aut. Volně puštění psi jako zdroj nebezpečí jednoznačně dominují v Kunčičkách. Zde a také v Moravské Ostravě a Přívozu by také část respondentů uvítala intenzivnější přítomnost asistentů prevence kriminality.

GRAF 8: ZDROJE NEBEZPEČÍ – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

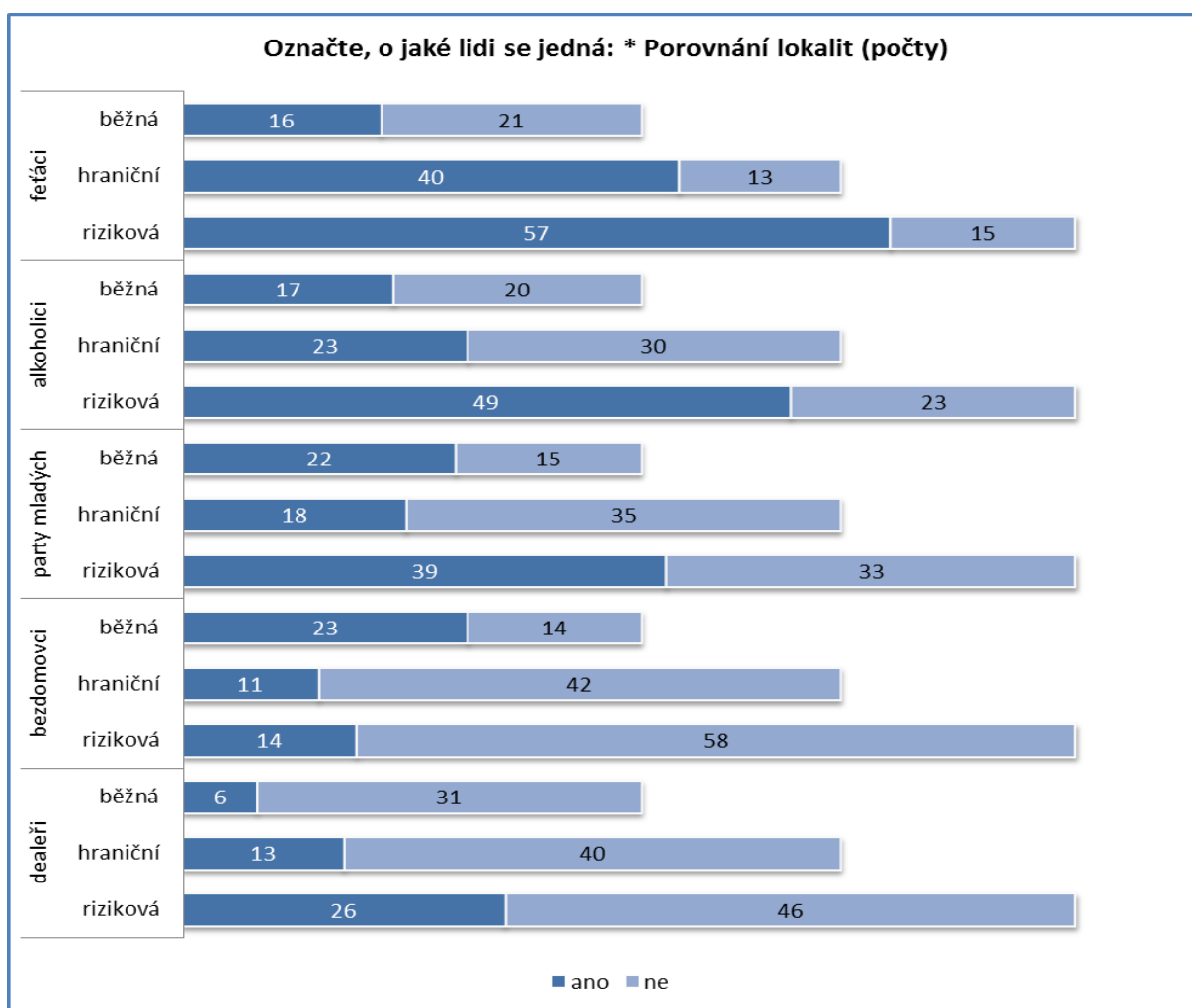
Respondenti, kteří označili za zdroj nebezpečí problémové lidi, byli požádáni, aby blíže definovali, v čem spočívá „nebezpečnost“ těchto lidí. Respondenti opět vybírali z předem sestaveného seznamu, vedle toho měli možnost formulovat i vlastní odpověď. Respondenti směli označit více možností. Této možnosti využilo téměř 30 % respondentů. Nejčastěji byli přitom za problémové lidi označováni Romové a „nepřizpůsobiví obyvatelé“, dále pak obyvatelé ubytoven. Tyto tři skupiny se přitom mohou navzájem překrývat, respondenti totiž mohli užívat různých pojmenování pro tutéž skupinu osob, snažit se vyhnout zmíncekám o etnické příslušnosti lidí, které považují za problémové. Kromě toho byli ve volné odpovědi často zmiňováni vandalové, zejména pak sprejeři. V případě obyvatel Kunčiček byli také opakovaně uváděni mladiství z tamního diagnostického ústavu. Graf 9 ukazuje, že mezi problémovými osobami dominují narkomani, které považuje za zdroj nebezpečí téměř 70 % respondentů. Narkomani jsou následováni alkoholiky, jichž se obává přibližně 55 % respondentů. Z tohoto zjištění je patrné, že nebezpečí je obecně spatřováno v závislosti na návykových látkách. Obávanou skupinou jsou také potulující se party mladých, z nichž má obavy necelých 50 % respondentů. Lidem bez domova a dealerům drog by se pak v zájmu vlastního bezpečí raději vyhnulo 30 % respondentů.

GRAF 9: IDENTIFIKACE PROBLÉMOVÝCH JEDINCŮ/SKUPIN JAKO ZDROJE NEBEZPEČÍ¹⁰

¹⁰ Hovorový pojem „feťáci“ či ne zcela korektní pojem „bezdomovci“ byly v dotazníkovém šetření uvedeny s ohledem na požadavek přiblížení jazyka dotazníku mluvě osob žijících v některých lokalitách, kde sběr dat probíhal.

Graf 10 zobrazuje, že pro běžné lokality jsou typické obavy z mladistvých part a lidí bez domova. Naopak v hraničních lokalitách se lidé obávají především narkomanů. Ještě silnější jsou však tyto obavy v rizikových lokalitách, kde je také výrazně silnější strach z alkoholiků, mladistvých part a dealerů drog. V rizikových lokalitách totiž může být snazší setkat se s takovými osobami a současně složitější dovolat se v případě nutnosti pomoci. Podobně zase může být pravděpodobnější setkat se v běžných lokalitách s lidmi bez domova, kteří si zde mohou chodit zajišťovat obživu. Odtud tedy mohou pramenit silnější obavy z lidí bez domova zjištěné u obyvatel běžných lokalit. Respondenti obecně tedy mohou vyjadřovat své obavy vzhledem k tomu, s čím mají nejvíce zkušeností.

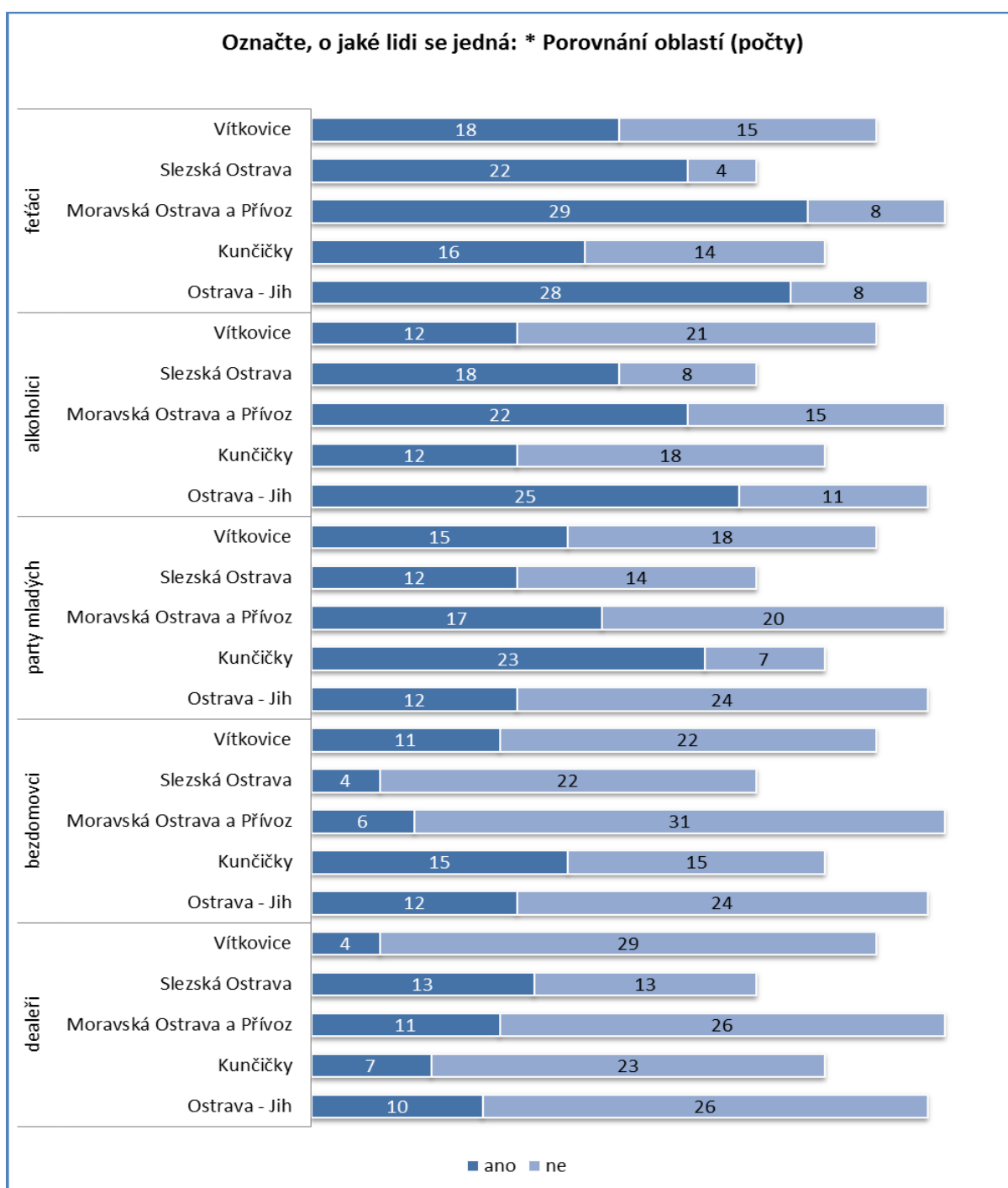
GRAF 10: IDENTIFIKACE PROBLÉMOVÝCH JEDINCŮ/SKUPIN JAKO ZDROJE NEBEZPEČÍ – POROVNÁNÍ LOKALIT

Graf 11 zobrazuje porovnání identifikovaných problémových skupin lidí mezi jednotlivými oblastmi. Narkomani jsou považováni za problematickou skupinou většinou respondentů ve všech pěti oblastech, zejména pak ale na Slezské Ostravě, v Moravské Ostravě a Přívozu

a v Ostravě – Jih. Obavy z alkoholiků jsou o něco slabší ve Vítkovicích a Kunčičkách. V Kunčičkách zase ale naopak sílí obavy z mladistvých part, což může souviset se zmiňovaným diagnostickým ústavem, který se v Kunčičkách nachází. V této oblasti jsou také oproti ostatním o něco silnější obavy z lidí bez domova. Problém dealerství je zase v porovnání s ostatními oblastmi silněji akcentován na Slezské Ostravě. I v tomto případě může platit, že respondenti vyjadřují své obavy vůči skupinám, s nimiž mají zkušenosti.

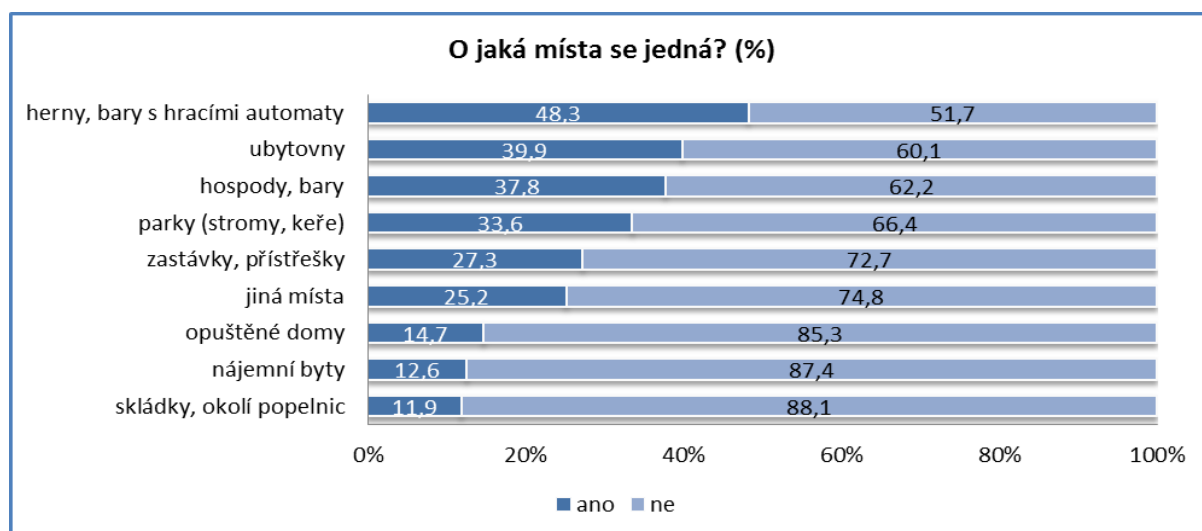
GRAF 11: IDENTIFIKACE PROBLÉMOVÝCH LIDÍ JAKO ZDROJE NEBEZPEČÍ – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

Podobně jako v případě problémových lidí byli i v případě problémových míst požádáni respondenti, kteří je uvedli jako zdroj nebezpečí, aby tato místa blíže charakterizovali. Respondenti měli opět možnost vybírat z předem sestaveného seznamu více možností, mezi nimiž byla také možnost doplnit vlastní odpověď. Respondenti směli označit více možností. Vlastní odpověď zformulovalo přibližně 25 % respondentů. Příkladem nejčastěji uváděných míst jsou přitom garáže, lokality kolem obchodů s potravinami, zastavárny, podchody a průchody pod mosty, dětská hřiště a pískoviště, v případě Kunčiček byl pak opět opakovaně zmiňován tamní diagnostický ústav.

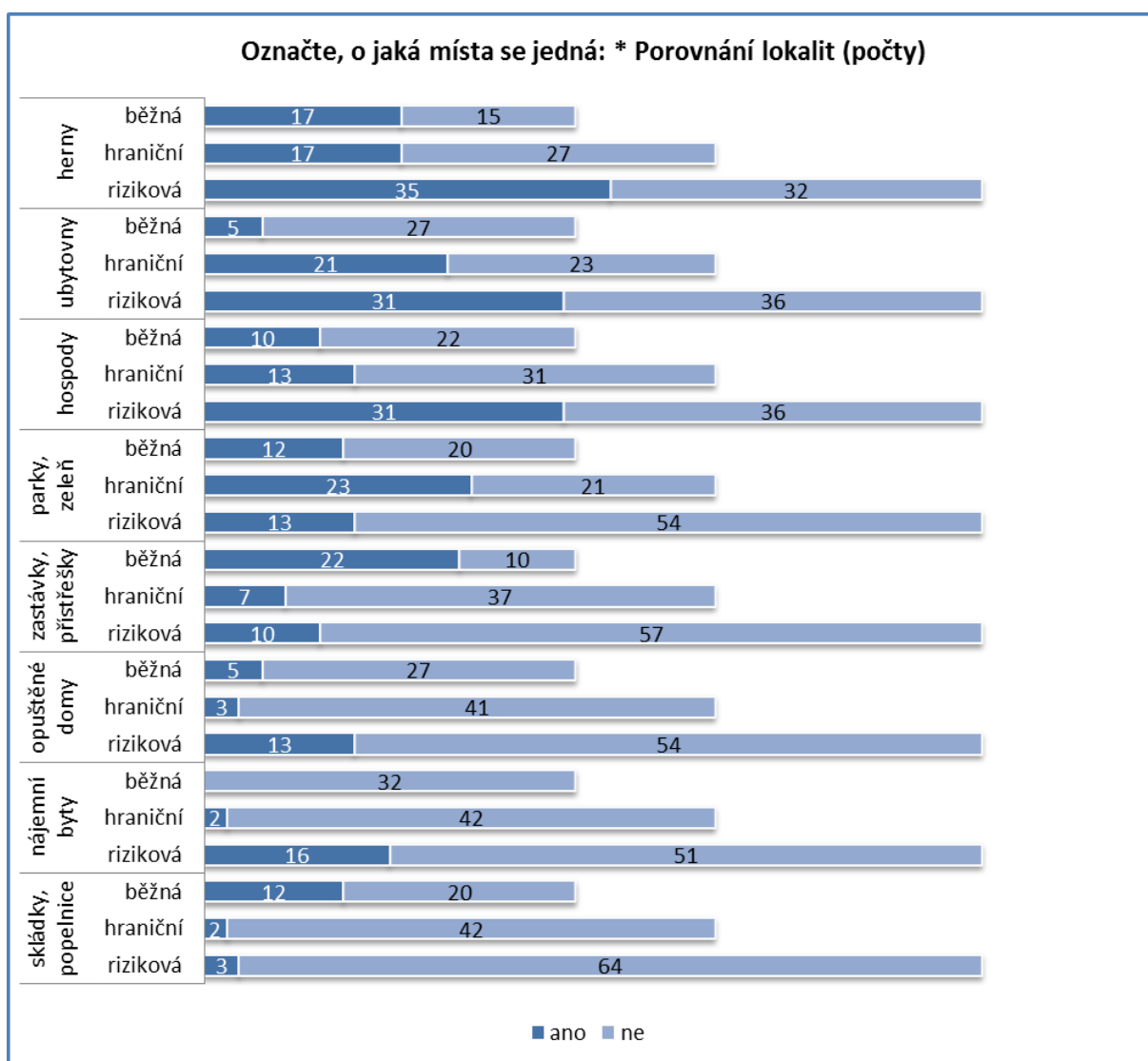
Graf 12 ukazuje, že jako místa přitahujícími problémové obyvatele byly nejčastěji uváděny herny a bary s hracími automaty. Ty považuje za zdroj problémů téměř 50 % respondentů. Přibližně 40 % respondentů dále uvedlo ubytovny a hospody a bary (bez hracích automatů). Více než 30 % respondentů považuje za problematická místa parky, resp. městskou zeleň, která může poskytovat problémovým osobám útočiště nebo ukrývat jejich nepovolenou činnost (například dealerství drog). Téměř 30 % respondentů pak vidí možný zdroj nebezpečí v zastávkách a nejrůznějších přístřešcích, které rovněž mohou problémové obyvatele z mnoha důvodů přitahovat. Přibližně 10 % až 15 % respondentů pak označilo za problémová místa také opuštěné domy, nájemní byty a skládky a okolí popelnic. Ze zjištění vyplývá, že zdrojem problémů jsou spíše než opuštěná a nepřehledná místa (opuštěné domy, podchody, parky) zařízení nabízející produkty a služby poptávané problémovými osobami, tedy herny, ubytovny a hospody. Těmto místům navíc také může být obtížnější se vyhnout, na rozdíl například od zmíněných opuštěných domů, parků či podchodů.

GRAF 12: IDENTIFIKACE PROBLÉMOVÝCH MÍST JAKO ZDROJE NEBEZPEČÍ

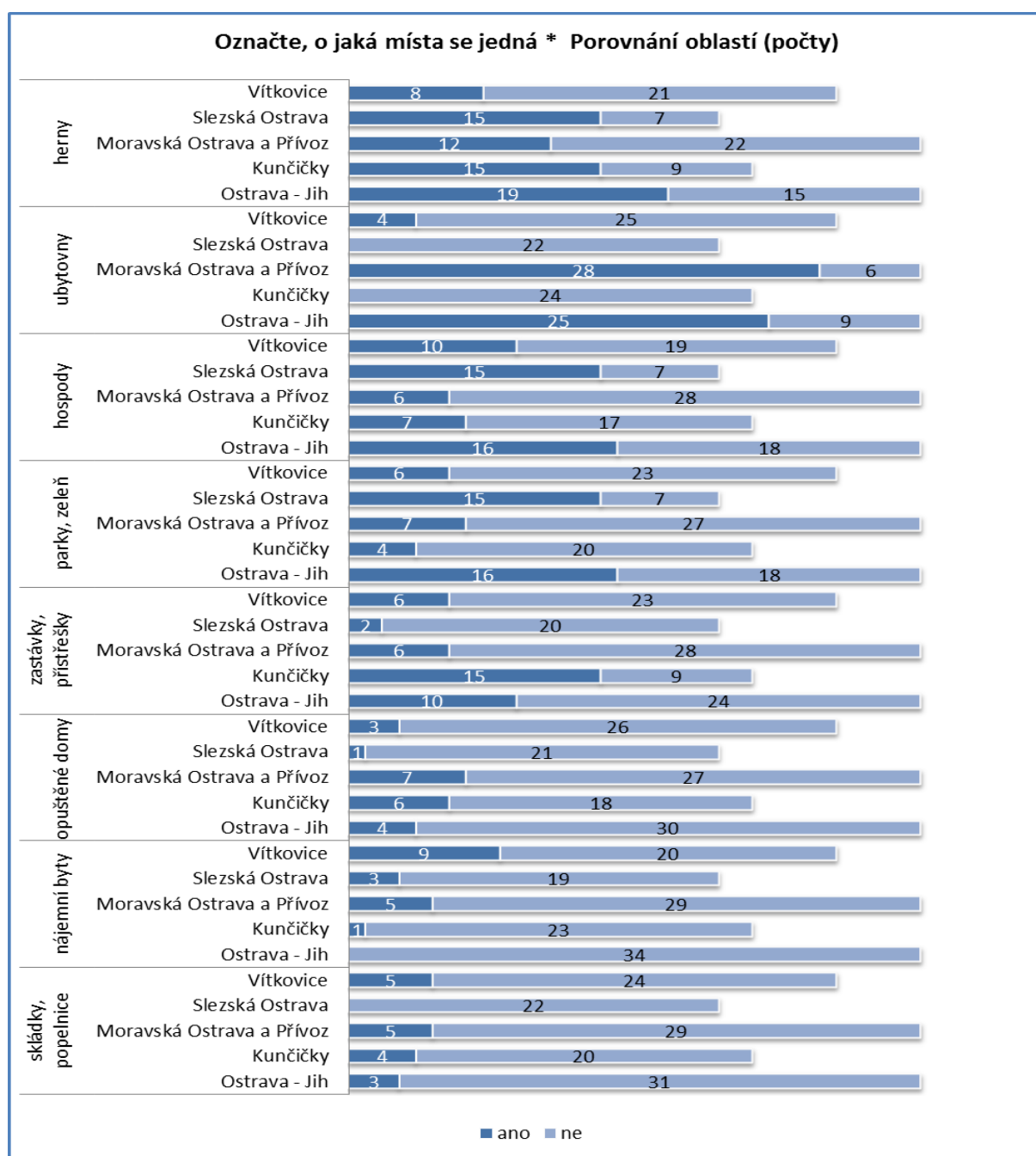
Z grafu 13 lze pozorovat, že problém heren je akcentován zejména v běžných a rizikových lokalitách, kde mohou mít s těmito podniky a lidmi, jež do nich chodí, více zkušeností. Podobně ubytovny mohou být považovány za problém v hraničních a rizikových lokalitách proto, že se mohou častěji nacházet právě zde. V rizikových lokalitách jsou dále častěji vnímány jako problematické hospody. To může souviset s vyšším podílem lidí, s abúzem alkoholu v rizikových oblastech, ale také horší úroveň těchto podniků v rizikových oblastech a tedy vyšší koncentrací problémových osob v nich. Respondenti z běžných lokalit častěji označují za problematická místa zastávky a nejrůznější přístřešky, kde se s problémovými obyvateli setkávají. Parky a městská zeleň představují zase problém častěji pro respondenty hraničních lokalit, kde může být například ve srovnání s běžnými lokalitami větší podíl neupravené zeleně.

GRAF 13: IDENTIFIKACE PROBLÉMOVÝCH MÍST JAKO ZDROJE NEBEZPEČÍ – POROVNÁNÍ LOKALIT

Jak je z grafu 14 patrné, problém heren je zdůrazňován zejména ve Slezské Ostravě a Kunčičkách, dále pak také v Ostravě – Jih. Opět se nabízí jako možné vysvětlení vyšší množství těchto podniků v uvedených oblastech. Podobně lze vysvětlit častější nespokojenost s přítomností ubytoven v Moravské Ostravě a Přívozu a v Ostravě – Jih, kde je takovýchto ubytovacích zařízení poměrně mnoho. Hospody a parky a neupravená zeleň jsou častěji považovány za nebezpečná území respondenty ze Slezské Ostravy. V Kunčičkách jsou to pak zase podle respondentů spíše zastávky a různé přístřešky.

GRAF 14: IDENTIFIKACE PROBLÉMOVÝCH MÍST JAKO ZDROJE NEBEZPEČÍ – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

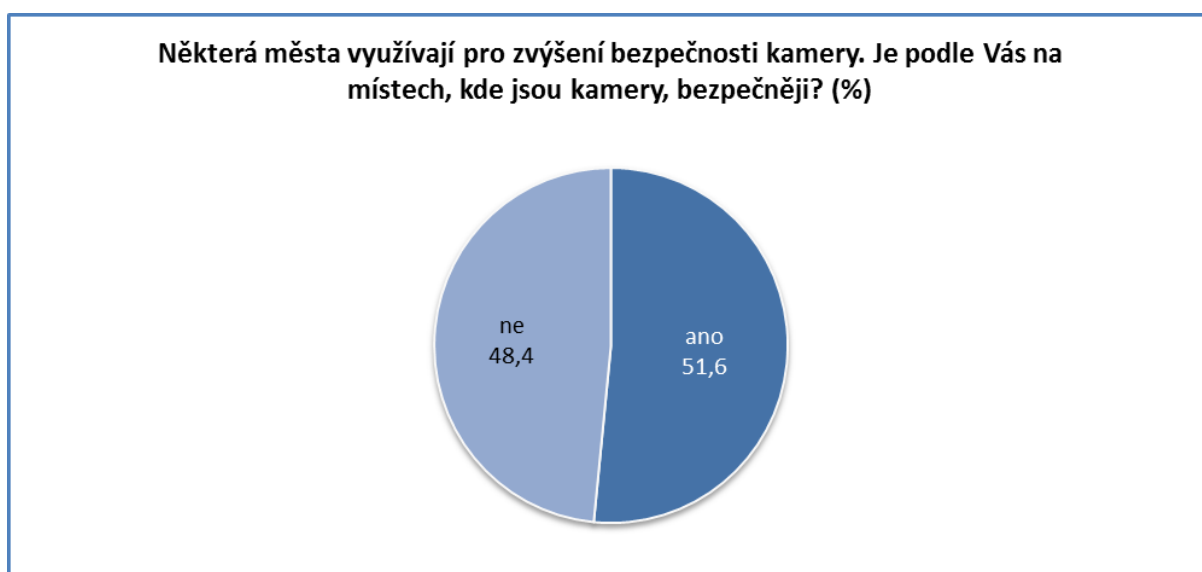

HODNOCENÍ VYUŽÍVÁNÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU PRO POSÍLENÍ BEZPEČNOSTI

Jedním z témat dotazníkového šetření byly postoje respondentů k využívání kamerového systému, jako nástroje zajišťujícího zvýšení bezpečí obyvatel města. Respondenti byli přitom dotazováni nejen na to, co soudí o dopadu kamerového systému na zvýšení bezpečnosti, ale také zda se orientují v tom, kde jsou v jejich okolí kamery nainstalovány, a na jakých místech by případně přivítali rozšíření kamerového systému.

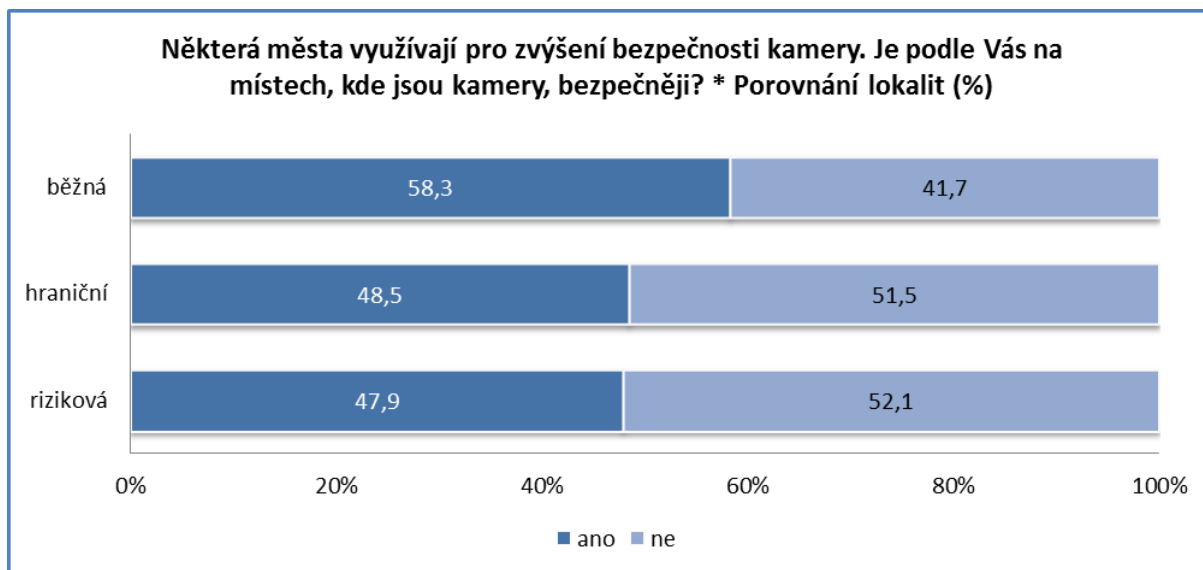
Graf 15 ukazuje, že souhlas s přesvědčením o vyšší bezpečnosti míst snímaných kamerami mezi respondenty výrazně nepřevládá, vyjádřilo jej necelých 52 % respondentů.

GRAF 15: HODNOCENÍ PŘÍNOSU KAMEROVÉHO SYSTÉMU PRO ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI

Při bližším mapování tohoto postoje lze pozorovat, že souhlasná stanoviska převažují u respondentů z běžných lokalit. Jak ukazuje graf 16, téměř 60 % z nich je přesvědčeno o vyšší bezpečnosti míst snímaných kamerou ve srovnání s místy, jež pod kamerami nejsou. Naopak respondenti hraničních a rizikových lokalit se o něco málo více kloní k opačnému přesvědčení. Respondenti hraničních a rizikových lokalit mohou v kamerovém systému spatřovat více než nástroj zvyšující jejich bezpečí či prostředek napomáhající při objasňování zločinů prvek omezující jejich soukromí. Jiným vysvětlením by mohly být špatné zkušenosti s využíváním kamerového systému, kdy se například bezpečí v lokalitě ani po instalaci kamery nezlepšilo.

GRAF 16: HODNOCENÍ PŘÍNOSU KAMEROVÉHO SYSTÉMU PRO ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI – POROVNÁNÍ LOKALIT

Při analýze tohoto postoje za jednotlivé mapované oblasti se ukazuje, že přesvědčení o vlivu kamer na zvýšení bezpečnosti je výrazně silnější v Kunčičkách. Jak však ukazuje graf 17, ve všech ostatních oblastech převládá, byť například u Moravské Ostravy a Přívozu jen velmi jemně, přesvědčení opačné.

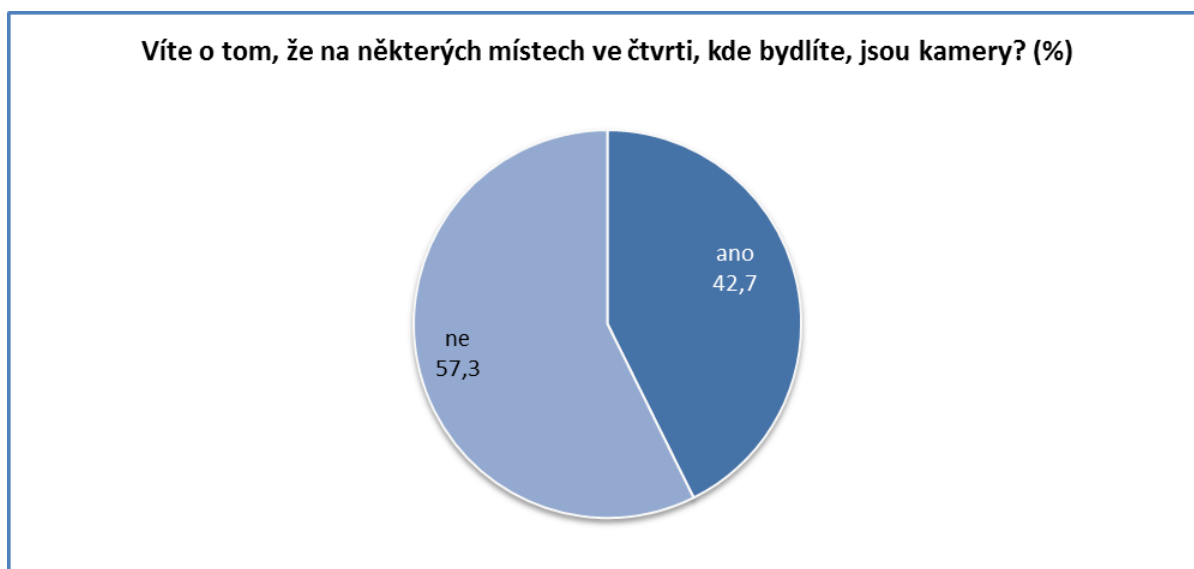
GRAF 17: HODNOCENÍ PŘÍNOSU KAMEROVÉHO SYSTÉMU PRO ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

Znalost kamerového systému byla zkoumána dvojicí otázek, v nichž měli respondenti nejprve sdělit, zda znají příklady míst, na nichž jsou instalovány kamery, poté měli tyto příklady uvést. Graf 18 ukazuje, že téměř 60 % respondentů netuší, kde jsou v Ostravě kamery umístěny. Z tohoto jevu může pramenit také množství nesouhlasných stanovisek

s přesvědčením, že místa pod kamerou jsou bezpečnější. Respondenti totiž mohou jen těžko zhodnotit, zda se na místech pod kamerou lze cítit bezpečněji, když neví, o jaká místa se přesně jedná.

GRAF 18: ZNALOST ROZMÍSTĚNÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU

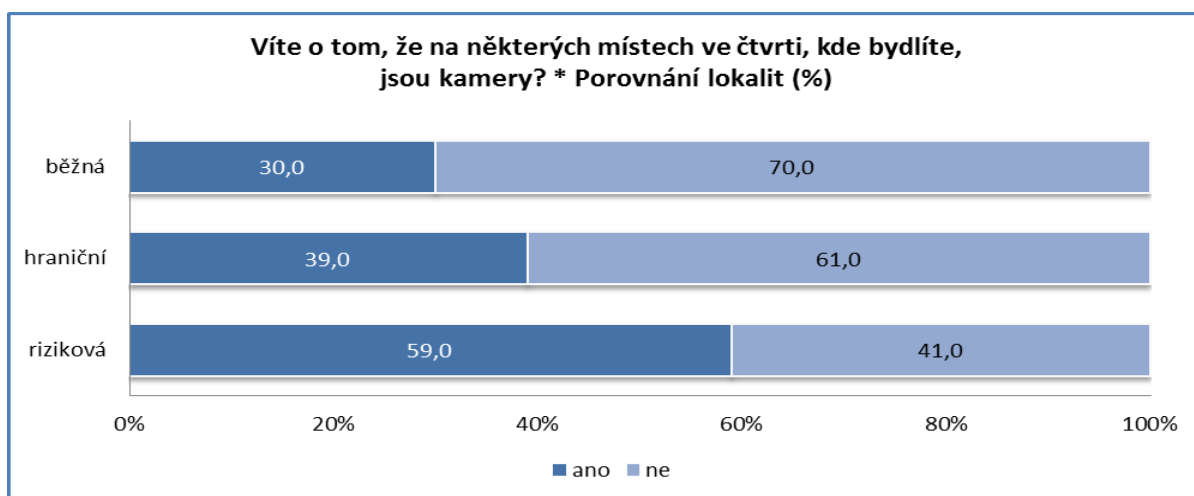
Příklady míst pod kamerou, která respondenti uváděli, byly roztříděny do třech skupin. První skupinu tvoří místa „bez určení“. Respondenti, kteří zvolili tuto odpověď, věděli, že některá místa v Ostravě jsou pod kamerami, avšak konkrétní ani obecné příklady uvést nedovedli. Další skupinu tvoří respondenti, kteří dovedli jmenovat konkrétní místa snímaná kamerami, jednalo se o názvy ulic, parků či křižovatek, eventuálně prostory před konkrétními obchody. Poslední skupinou jsou respondenti uvádějící pouze obecný název místa snímaného kamerou. Tito respondenti například uváděli, že vědí o snímání prostoru u bankomatů apod. Tabulka 3 přitom poukazuje na převládající podíl takových respondentů, tvoří téměř 44 %, a jsou následováni respondenty, kteří uvedli konkrétní místa snímaná kamerami. Respondenti neuvádějící žádný příklad umístění kamer jsou zastoupeni nejmenším podílem představovaným přibližně 17 %.

TABULKA 3: KONKRETIZACE ROZMÍSTĚNÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU

Umístění kamer: (%)	
bez určení	17,2
konkrétní určení	39,0
obecné určení	43,8

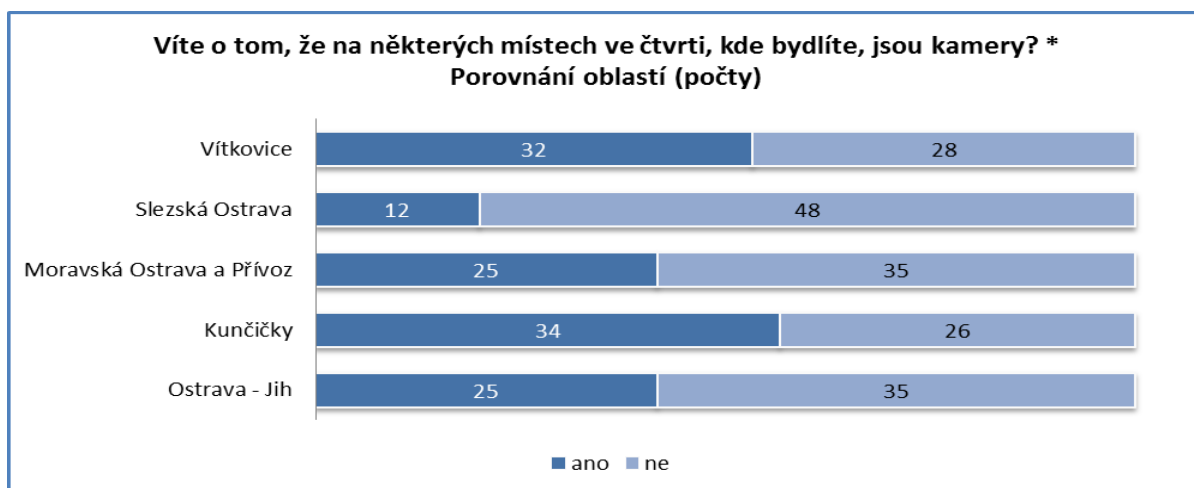
Podrobnější zkoumání zachycené v grafu 19 ukazuje, že subjektivně hodnocená znalost rozmístění kamerového systému je nejvyšší u respondentů z rizikových lokalit. Téměř 60 % z nich uvedlo, že ví o některých místech ve vlastní čtvrti, kde jsou kamery umístěny. V případě respondentů z dalších dvou typů lokalit naopak převládá podíl těch, kteří o takových místech nemají tušení. Příčinou může být větší množství kamer v rizikových lokalitách, četnější zkušenosti respondentů z rizikových lokalit s využíváním kamerového systému, či jejich vyšší potřeba orientovat se v rozmístění kamer.

GRAF 19: ZNALOST ROZMÍSTĚNÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU – POROVNÁNÍ LOKALIT

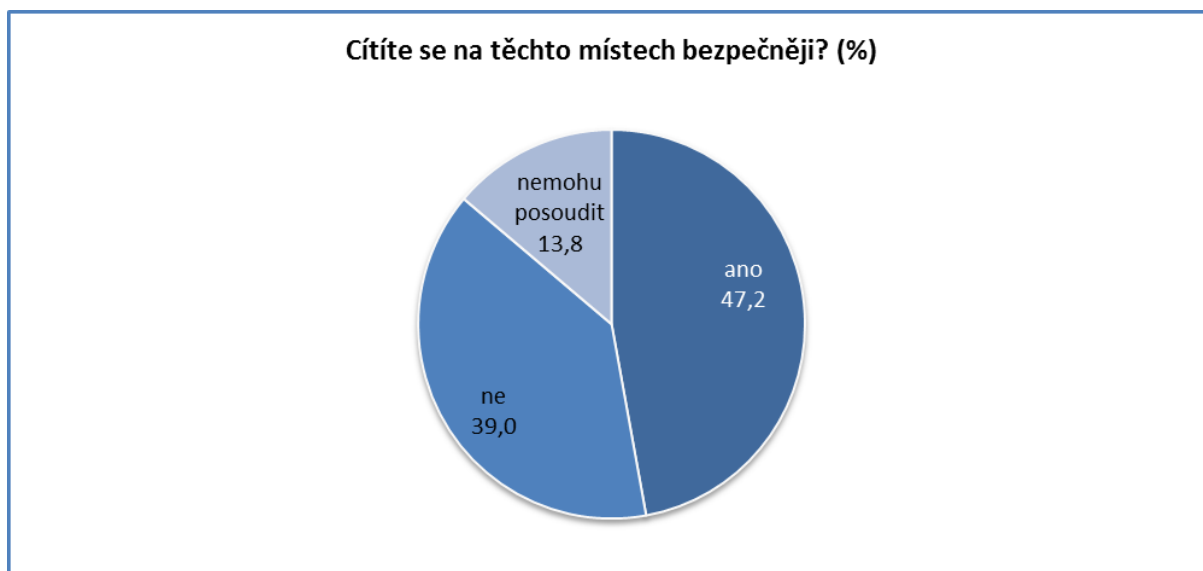
Dotazníkové šetření ukázalo, že znalost kamerového systému převládá mezi respondenty z Vítkovic a Kunčiček a je naopak slabší mezi respondenty z Moravské Ostravy a Přívozu, Ostravy – Jih a zejména pak Slezské Ostravy. Tato skutečnost opět může souviset s množstvím kamer v jednotlivých oblastech. Zjištění zobrazuje graf 20.

GRAF 20: ZNALOST ROZMÍSTĚNÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

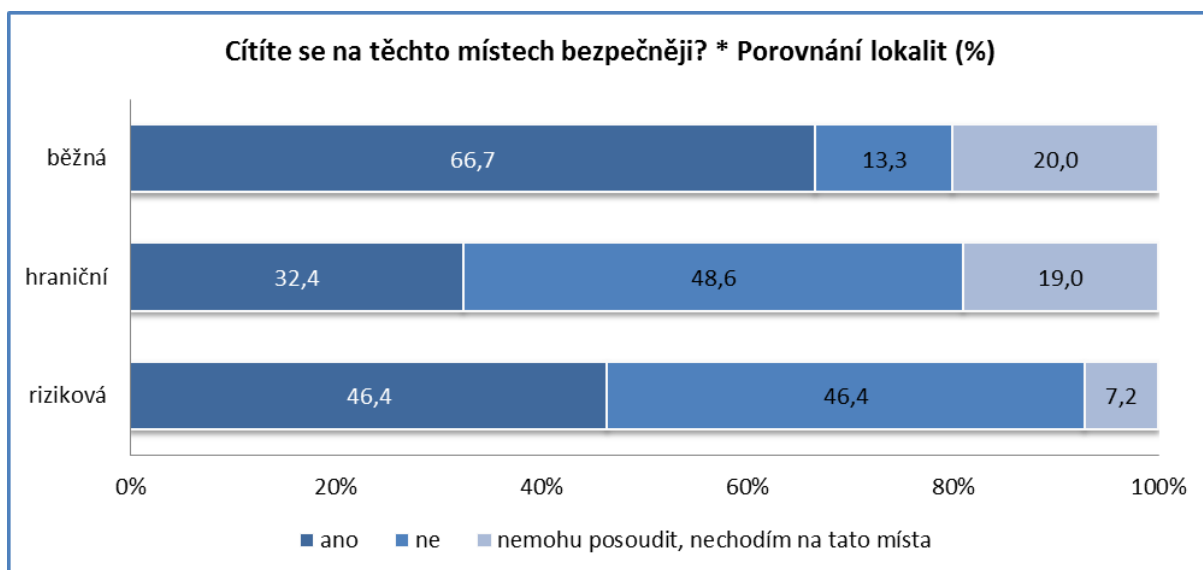
Respondenti, kteří uvedli, že znají místa snímaná kamerou, měli posoudit, zda se na těchto místech cítí bezpečněji. Kromě souhlasu a nesouhlasu byla navíc respondentům dána možnost zvolit odpověď „nemohu posoudit, nechodím na tato místa“. Tuto možnost zvolilo necelých 14 % respondentů. Jak zobrazuje graf 21, nejvíce respondentů, přibližně 47 % uvedlo, že se na těchto místech skutečně cítí ve větším bezpečí. Zanedbat však nelze ani necelých 40 % respondentů, na jejichž pocit bezpečí nemá instalace kamer v místě, kde se pohybují, žádný vliv. Může se jednat o respondenty, kteří vnímají kameru spíše jen jako nástroj napomáhající objasnění zločinů, nikoliv však snižující riziko viktimizace. Tito respondenti mohou mít ale také špatné či žádné zkušenosti s využíváním kamerového systému.

GRAF 21: POCIT BEZPEČÍ NA MÍSTECH SNÍMANÝCH KAMEROU

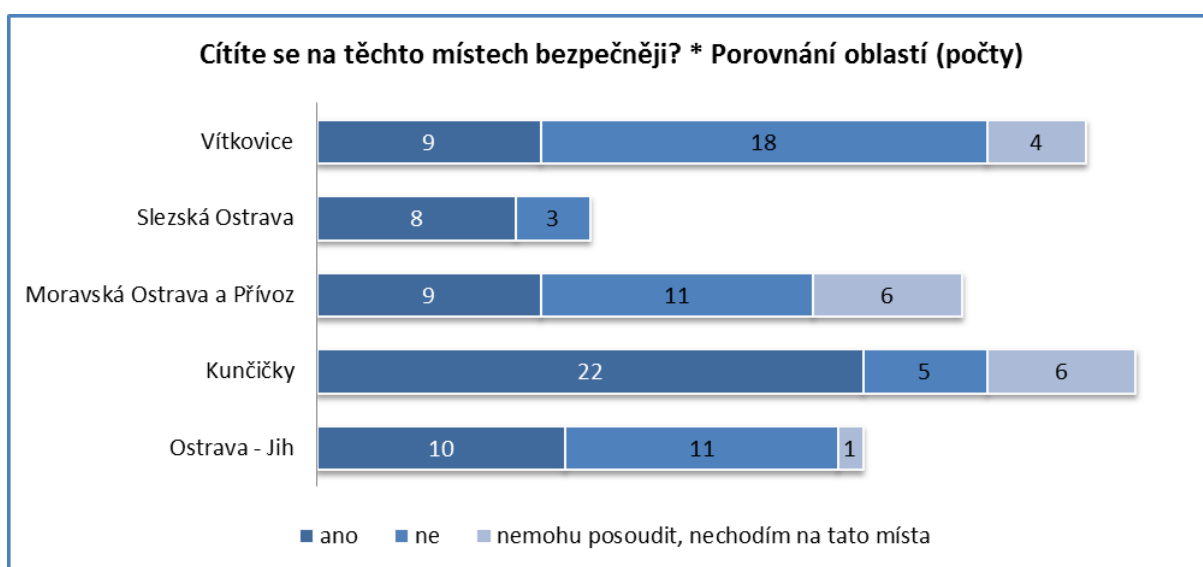
Bližší analýza opět ukazuje převládání kladného postoje ke kamerovému systému a jeho vlivu na zvýšení bezpečí mezi respondenty z běžných lokalit. Graf 22 ukazuje, že téměř 70 % z nich se cítí bezpečněji na místech pod kamerou, pokud o kameře vědí. Pouze přibližně 13 % je přesvědčeno o opaku. V hraničních lokalitách je však podíl obyvatel, jejichž pocit bezpečí se na místech pod kamerou nezvyšuje, daleko vyšší, tvoří téměř 50 %. V rizikových lokalitách jsou pak tyto podíly shodné. Svou roli opět mohou sehrávat zkušenosti s přínosem kamerového systému – u respondentů z běžných lokalit kladné, u respondentů z hraničních lokalit záporné a u respondentů z rizikových lokalit různorodé či různorodě hodnocené.

GRAF 22: POCIT BEZPEČÍ NA MÍSTECH SNÍMANÝCH KAMEROU – POROVNÁNÍ LOKALIT

Jak ukazuje graf 23, nedůvěra k přínosu kamerového systému pro zvýšení pocitu bezpečí (resp. i reálné bezpečnosti), je nejvyšší mezi respondenty z Vítkovic. Celkem 18 z 31 uvedlo, že se na místech snímaných kamerou necítí ve větším bezpečí. Mírně převládající nedůvěra je pak patrná z postojů respondentů z Moravské Ostravy a Přívozu a Ostravy – Jih. Převládající důvěra naopak panuje mezi respondenty ze Slezské Ostravy a Kunčiček. Příčinou mohou být například dobré zkušenosti s využíváním kamerového systému v těchto oblastech.

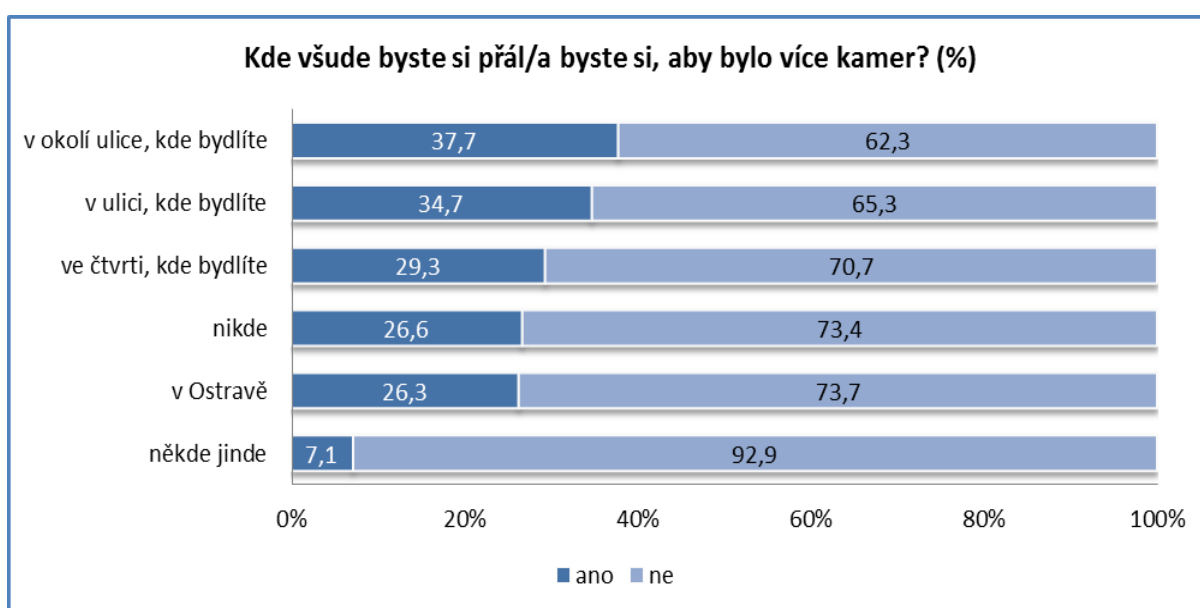
GRAF 23: POCIT BEZPEČÍ NA MÍSTECH SNÍMANÝCH KAMEROU – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

Konečně byli respondenti také dotazováni, na kterých místech by přivítali rozšíření kamerového systému. Respondenti měli možnost označit více možností v předem sestaveném seznamu, do něhož navíc mohli doplňovat i vlastní návrhy. Jak ukazuje graf 24,

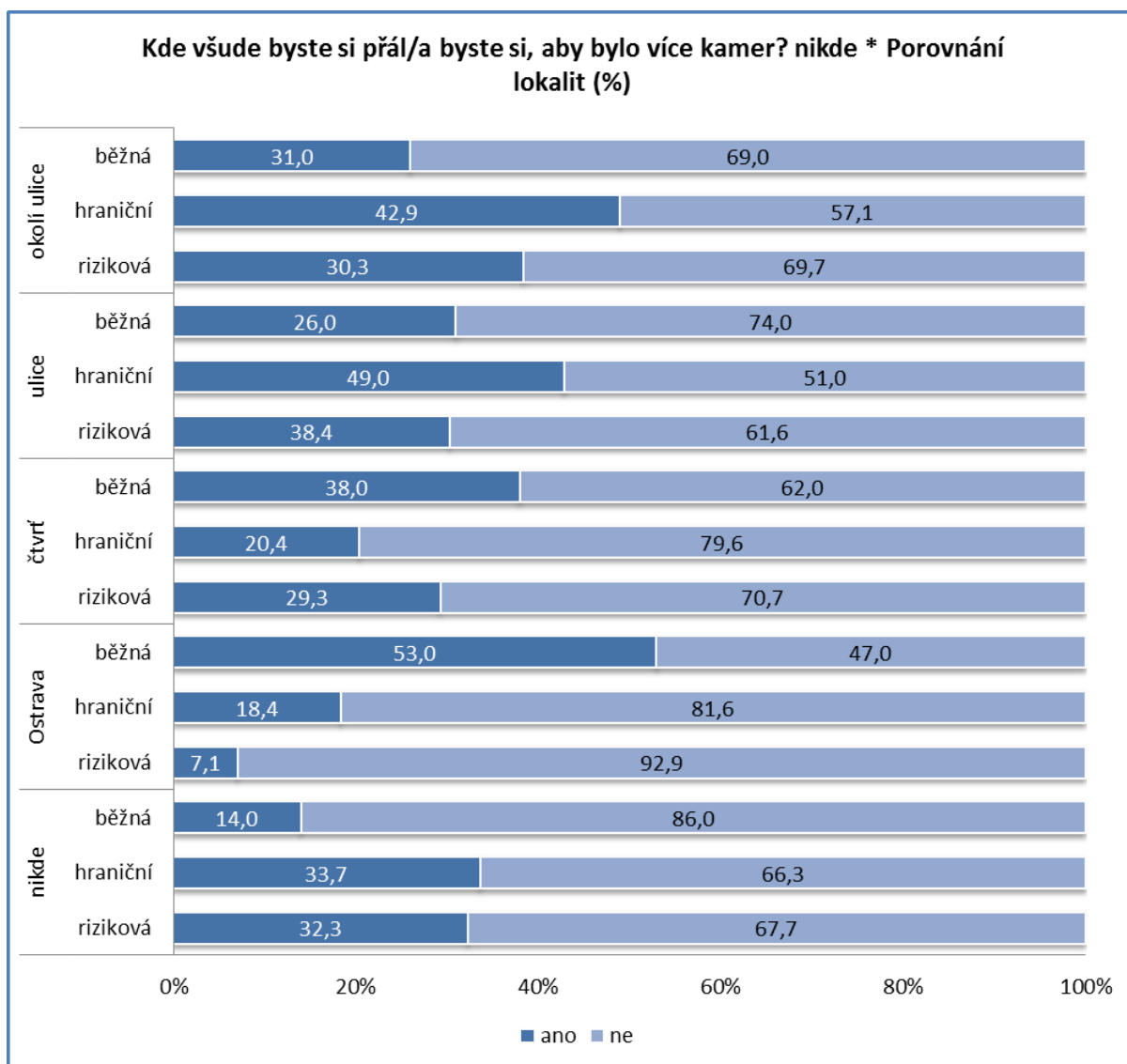
žádný z návrhů není přijatelný pro většinu respondentů. Největší část z nich, téměř 40 %, by však přivítala další kamery v okolí ulice, kde bydlí. Za zmínku stojí téměř 30 % respondentů, kteří se domnívají, že další kamery by neměly být instalovány nikde. Co se týče jiných možností, respondenti nejčastěji uváděli konkrétní názvy míst, v jejichž blízkosti by měli být kamery instalovány – objevovaly se například některé konkrétní názvy ulic, obchodů a ubytoven. Dále také respondenti zmiňovali některá obecná určení míst, kde se pravděpodobně sami necítí v bezpečí, nebo se zde obávají o svůj majetek. V tomto případě byla zmiňována parkoviště, podchody, zastávky MHD, ale také samotné linky MHD.

GRAF 24: POŽADAVEK ROZŠÍŘENÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU

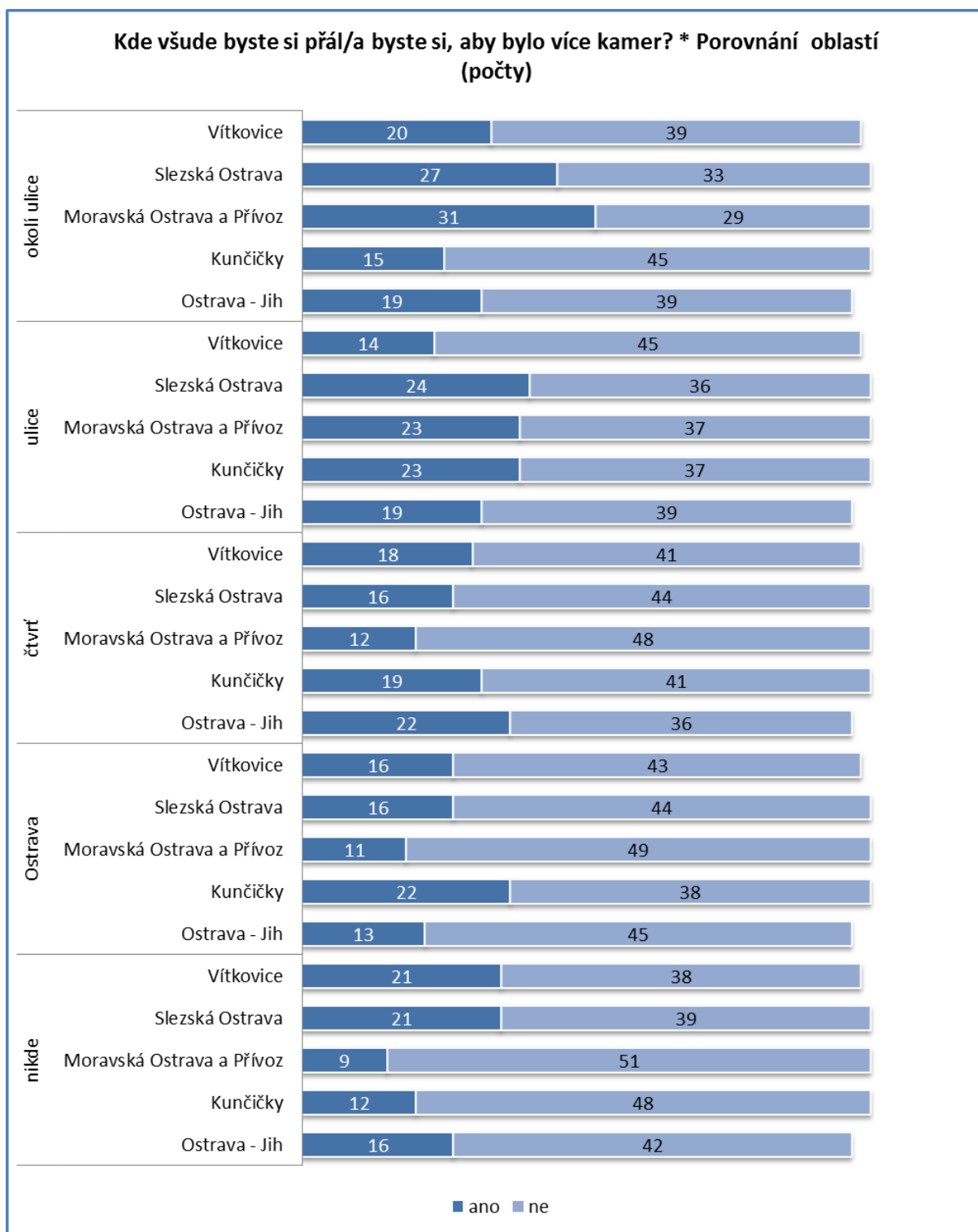
Jak ukazuje graf 25, ani v rámci jednotlivých lokalit se většina respondentů nepřiklání k žádné z nabízených možností. Výjimkou jsou respondenti z běžných lokalit, mírná většina z nich, 53 %, by uvítala rozšíření kamerového systému na území města Ostravy jako takovém. V hraničních a rizikových lokalitách je naopak oproti běžným lokalitám vyšší podíl respondentů, kteří by si nepřáli další rozšiřování kamerového systému. Z tohoto zjištění je opět zřejmá vyšší nedůvěra ke kamerovému systému mezi respondenty z hraničních a rizikových lokalit, eventuálně strach z narušení vlastního soukromí.

GRAF 25: POŽADAVEK ROZŠÍŘENÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU – POROVNÁNÍ LOKALIT

Graf 26 ukazuje, že rozšíření kamerového systému v okolních ulicích by si přála většina respondentů z Moravské Ostravy a Přívozu. V ostatních oblastech má však toto přání vždy menší část respondentů. V případě některých mapovaných oblastí by pak menší část respondentů schvalovala rozšíření kamerového systému ve své vlastní ulici, než v okolních ulicích. Tito respondenti se tedy buď domnívají, že jejich vlastní ulice je dost bezpečná, nebo se obávají o své soukromí a kamery by raději uvítali ve větší vzdálenosti od vlastního bydliště. Nejsilnější nesouhlas s rozšiřováním kamerového systému byl zaznamenán na Slezské Ostravě a ve Vítkovicích, kde tento postoj projevila přibližně třetina respondentů.

GRAF 26: POŽADAVEK ROZŠÍŘENÍ KAMEROVÉHO SYSTÉMU – POROVNÁNÍ OBLASTÍ

HODNOCENÍ REÁLNÉHO BEZPEČÍ - VIKTIMIZACE

V rámci dotazníkového šetření byla respondentům předložena také baterie položek představovaná seznamem zločinů. Respondenti měli odpovědět na to, zda se jim osobně (či někomu z jejich domácnosti) stal v jejich vlastní ulici nebo jejím okolí některý

ze zmíněných zločinů. V případě, že respondent ani nikdo z jeho domácnosti neměl tuto zkušenost, měl respondent posoudit, zda se alespoň obává toho, aby se on (nebo někdo z jeho domácnosti) mohl stát obětí takového zločinu. Mezi varianty odpovědí byla z pochopitelných důvodů zařazena také varianta „nelze“. Tu měli respondenti volit v případě, kdy není možné, aby se jim (nebo někomu z jejich domácností) daná věc přihodila. Například respondenti, kteří nevlastní auto, ani jej nikdy nevlastnili, nemohli posuzovat, zda se obávají jeho odcizení. Z tabulky 4 je patrné, že více než polovina respondentů má zkušenost s rušením nočního klidu, přibližně čtvrtina pak s krádeží kola či vandalismem – například sprejování po vlastním domě apod. Co se týče obav, ty jsou nejsilnější v případě oloupení a přepadení či zbití, kterých se obává většina respondentů. Obětí těchto zločinů je přitom v obou případech přibližně 10 % respondentů. Silné obavy také panují okolo možnosti vykradení domu či bytu, znásilnění, drobných krádeží a vandalismu. Množství respondentů se naopak neobává toho, že by se stali obětí lichvářů, že by jim byly nabízeny drogy či odcizeny kovy, například okapy domu. Vyšší podíl respondentů nemajících obavy ze znásilnění, je dán množstvím mužů mezi respondenty. Respondenti měli také možnost uvést příklady dalších zločinů, které se jim nebo někomu z jejich domácnosti staly. Opakovaně byl přitom v tomto případě zmíněn podvodný (nevýhodný) podomní prodej.

TABULKA 4: VIKTIMIZACE

Stala se některá z těchto věcí Vám nebo někomu z Vaší nejbližší rodiny (rodina žijící s Vámi v jedné domácnosti) ve Vaší ulici nebo v jejím blízkém okolí? (%)				
	stalo	nestalo, ale bojím se, aby se to někdy nestalo	nestalo a nebojím se, že by se to někdy mohlo stát	nelze
rušení nočního klidu	57,0	19,0	23,3	0,7
krádež kola	25,7	31,7	21,3	21,3
vandalismus (např. sprejování)	22,7	40,0	35,7	1,7
vyhrožování	21,0	36,0	42,0	1,0
vykradení auta	19,3	31,3	18,0	31,3
drobná krádež (např. kapsáři)	19,3	42,7	36,7	1,3
vykradení sklepa, garáže	18,0	36,0	38,0	8,0
nabízení drog	14,0	26,3	58,7	1,0
kradení kovů (např. okapy)	13,0	29,7	56,3	1,0
ničení zahrady, krádeže (např. ovoce)	12,7	17,3	25,3	44,7
oloupení	10,7	56,7	31,7	1,0
přepaden, zbití	10,3	51,7	37,0	1,0
lichva	8,3	22,7	67,7	1,3
vykradení bytu, domu	7,7	44,7	45,7	2,0
krádež auta	4,3	38,0	25,7	32,0
znásilnění	1,3	43,7	53,7	1,3

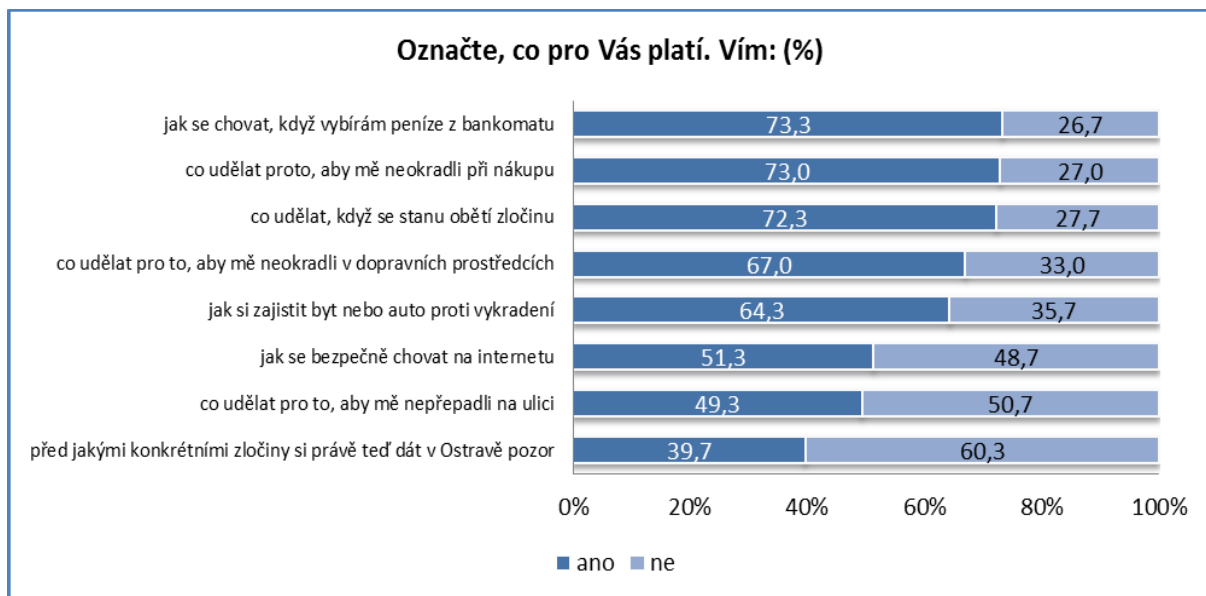
HODNOCENÍ VLASTNÍ INFORMOVANOSTI O ZÁSADÁCH BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ

Informovanost o zásadách bezpečného chování může sehrávat významnou roli při hodnocení vlastního pocitu bezpečí. Může mít ale vliv i na reálné bezpečí, využívá-li osoba správně informace, které má. V dotazníkovém šetření bylo přitom zjišťováno, zda respondenti vědí:

- ⊕ jak se chovat, když vybírají peníze z bankomatu,
- ⊕ co udělat proto, aby je neokradli při nákupu,
- ⊕ co udělat, když se stanou obětí zločinu,
- ⊕ co udělat pro to, aby je neokradli v dopravních prostředcích,
- ⊕ jak si zajistit byt nebo auto proti vykradení,
- ⊕ jak se bezpečně chovat na internetu,
- ⊕ co udělat pro to, aby je nepřepadli na ulici a
- ⊕ před jakými konkrétními zločiny si právě teď dát v Ostravě pozor.

Graf 27 ukazuje, že ve všech případech se většina respondentů v těchto zásadách orientuje. Existují pouze dvě výjimky. Jen „necelá polovina“ respondentů ví, co udělat proto, aby je na ulici nepřepadli. Toto zjištění může být ovlivněno přesvědčením respondentů o tom, že přepadení se lze bránit hůře než například vykradení bytu či okradení v dopravním prostředku. Vliv na toto zjištění může mít také množství žen mezi respondentkami, které se mohou domnívat, že přepadení se lze jen stěží vyhnout a ubránit. Druhou výjimkou je pouze necelých 40 % respondentů, jež vědí, před jakými konkrétními nebezpečími si právě teď dát v Ostravě pozor.

GRAF 27: OBEZNÁMENOST SE ZÁSADAMI BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ

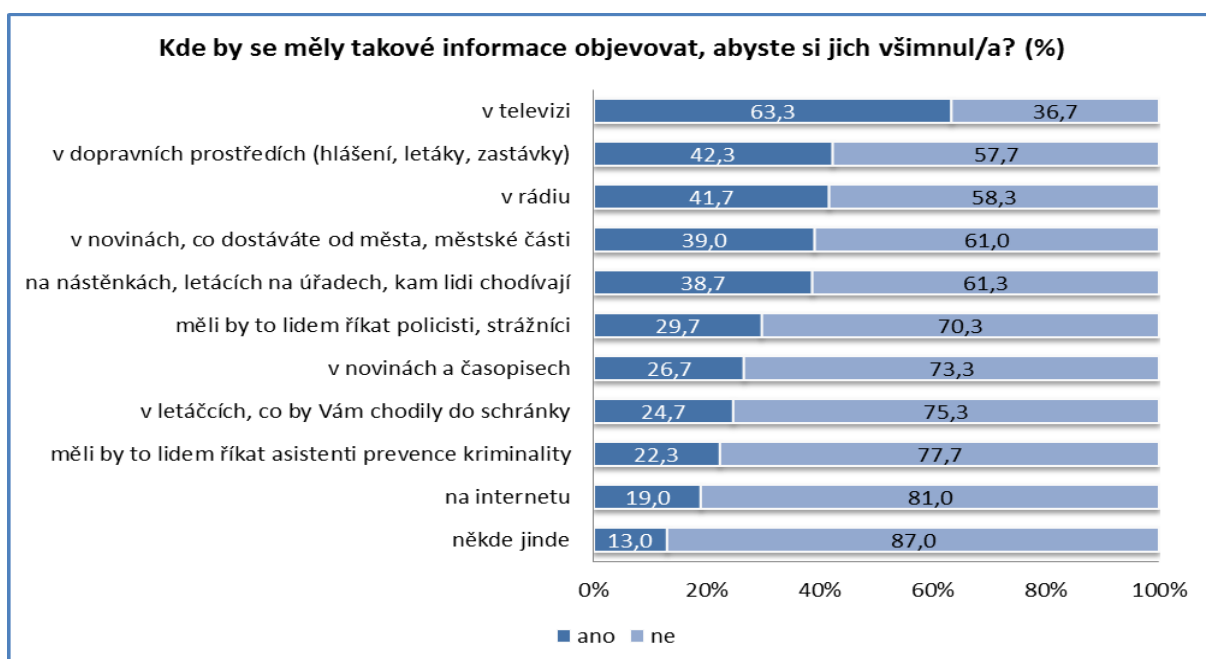

HODNOCENÍ DOSTUPNOSTI INFORMACÍ O ZÁSADÁCH BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ

I v případě hodnocení dostupnosti informací o zásadách bezpečného chování měli respondenti vybírat z předem sestaveného seznamu, v němž mohli označovat více odpovědí a nad to také formulovat vlastní odpověď. Tuto možnost využilo 13 % respondentů, kteří nejčastěji uváděli školu, rodinu, čekárny u doktorů, terénní (sociální) pracovníky, či reklamní plochy v Ostravě.

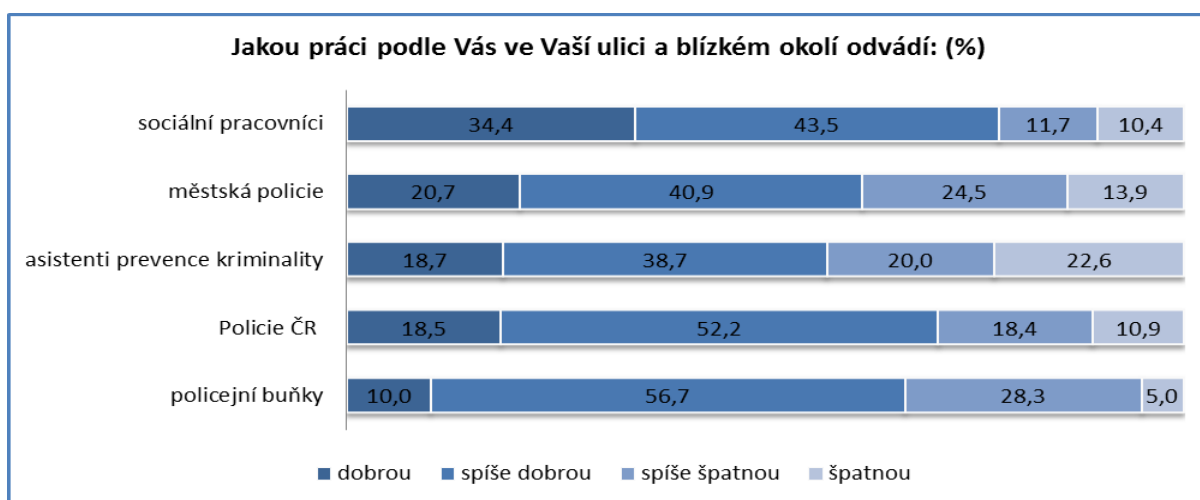
Jak ukazuje graf 28, většina respondentů se domnívá, že nejsnazší cestou, po níž by k nim informace o zásadách bezpečného chování měly putovat, je televize, což není nijak překvapivým zjištěním. Jedná se o médium, které se nachází takřka v každé domácnosti a jehož sdělení je potřeba vyjít naproti jen s minimální snahou. Okolo 40 % respondentů se pak domnívá, že vhodným způsobem informování veřejnosti jsou hlášení a letáky v dopravních prostředcích a na zastávkách, rádio, noviny distribuované městem či městskými částmi a nástěnky, plakáty a letáčky na úradech, kam běžné chodívají. Mezi respondenty, kteří by se rádi dozvěděli tyto informace na internetu, bylo dále také zjišťováno, na jakých konkrétních webech by se s těmito informacemi oni sami nejspíše setkali. Zmiňován byl přitom, ne překvapivě, především *facebook.com* a internetové vyhledávací portály oblíbené v ČR, jako například *seznam.cz*, *centrum.cz*, *google.cz*. Kromě toho byly také opakovaně uváděny webové stránky města Ostravy a jednotlivých městských částí, stejně jako web městské policie v Ostravě.

GRAF 28: MÍSTO, KDE BY SE MĚLY INFORMACE O ZÁSADÁCH BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ OBJEVOVAT

HODNOCENÍ PRÁCE VYBRANÝCH SUBJEKTŮ PODÍLEJÍCÍCH SE NA ZVÝŠENÍ POCITU BEZPEČÍ

Hodnocení práce vybraných subjektů, jejichž činnost souvisí se zajišťováním bezpečí v Ostravě, bylo v dotazníku zajištěno baterií představovanou seznamem těchto subjektů. Jednalo se o Policii ČR, městskou policii, sociální pracovníky, asistenty prevence kriminality a MDT. Činnost těchto subjektů byla hodnocena na čtyřbodové škále, která byla navíc rozšířena o varianty „nevím“, „nemám s daným subjektem zkušenost“ a „nevím, kdo/co daný subjekt je“. Poslední možnost byla zvolena zejména s ohledem na zahrnutí asistentů prevence kriminality (dále APK) a MDT mezi hodnocené subjekty. Tímto způsobem mělo být zajištěno, aby subjekty nehodnotili nerozhodní respondenti, respondenti bez dostatečných zkušeností s prací daných subjektů či dostatečné orientace v podstatě činnosti subjektů. Kvalita získaných poznatků by totiž v opačném případě mohla utrpět. Graf 29 uvádí podíly jednotlivých odpovědí „očištěné“ od uvedených tří variant. Z grafu je patrné, že činnost všech pěti subjektů je obecně hodnocena převážně kladně. Nejlépe jsou pak hodnoceni sociální pracovníci, což může souviset s tím, že jejich role je na rozdíl od ostatních vnímána spíše jen jako ryze pomocná, zatímco například činnost policie má i represivní aspekt. V případě činnosti Policie ČR je zřejmé vyhýbání se krajně kladnému hodnocení, celkově je však i tento subjekt hodnocen převážně kladně. Konečně je potřeba zdůraznit, že záporná hodnocení objevující se častěji u APK mohou být ovlivněna i špatným pochopením kompetencí asistentů, jejichž pravomoci mohou být zaměňovány s pravomocemi policistů.

GRAF 29: HODNOCENÍ PRÁCE VYBRANÝCH SUBJEKTŮ NA ZVÝŠOVÁNÍ BEZPEČÍ V OSTRAVĚ¹¹

¹¹ Pojem „MDT“ byly v dotazníku nahrazen pojmem „policejní buňka“ s ohledem na pilotáž, která ukázala, že tento pojem je respondentům spíše známý.

VÝSLEDKY A INTERPRETACE HLOUBKOVÝCH INDIVIDUÁLNÍCH ROZHovorŮ

Provedené hloubkové individuální rozhovory se soustředily na téma identifikace nebezpečí v Ostravě, pachatelů a obětí trestných činů a přestupků, roli policie, města, neziskových organizací, sousedů, ale i obyvatel obecně při prevenci a snižování kriminality. Dále pak na zkušenosti s projevy extremismu a nesnášenlivosti a identifikaci politik, postupů, nástrojů, které mohou vlastní pocit bezpečí nebo reálné bezpečí zvýšit. Zástupce byl osloven z každého typu lokality - rizikové, hraniční i běžné. Získané poznatky, které zobrazuje mapa 1 uvedená v závěru této části, proto představují pouze orientační vhled do názorů a zkušeností oslovených lidí, nikoliv do bezpečnostní situace v Ostravě obecně. V takovém případě by totiž musely být zástupci vybíráni metodou, která by zajistila reprezentativitu jejich výběru. Vytvoření reprezentativního výzkumného souboru nicméně nebylo součástí zadání výzkumu. Mapa 1 zobrazuje v první řadě zdroje nebezpečí, které zástupci definovali. Nepřehlednost veřejného prostoru byla zmiňována jako problém zejména v souvislosti s pohybem po městě v nočních hodinách. Veřejný prostor obsahuje mnoho bariér, které brání výhledu, čímž dochází ke snižování možnosti kontrolovat vlastní bezpečí.

„Tak mě třeba vadí, že když jdu sama večer domů, tak je všude tma, ale ne kvůli tomu, že je tma, ale že jsou tam všude stromy. A hlavně jsou tam lampy, které ani nesvítí, že je tam takové nepřehledno, jsou tam všude stíny.“

Příčinou nepřehlednosti místa však mohou být i jiné bariéry než zeleň či nefungující pouliční osvětlení. Může se jednat o kontejnery, neprůhledné zastávky městské hromadné dopravy či jiné nižší stavby (trafiky apod.).

Jako příklad dalšího nebezpečného prostoru byly zmiňovány linky městské hromadné dopravy (dále MHD). Tyto prostory nejsou považovány za bezpečné zejména pro to, že umožňují vstup lidem pod vlivem alkoholu či drog nebo různým „podivným“ provokujícím partičkám (mladých), jež mohou ohrozit bezpečí ostatních spolucestujících. Nebezpečí těchto prostor přitom podle zástupců souvisí i s faktem, že neumožňují cestujícím v případě ohrožení utéci.

„V tramvaji bývají takoví pofiderní lidé, kteří by se tam podle mě neměli ani pouštět, různí ožralové nebo nějaká tlupa, a to ne jenom v noci, ale i za bílého dne... A hlavně v té tramvaji člověk nemá kde utéct, tam je prostě uzavřený.“

Město Ostrava uspořádalo kampaň nabádající cestující MHD k tomu, aby si všímali dění okolo sebe v dopravních prostředcích a nebáli se v případě potřeby zasáhnout, přivolat

pomoc. Je jistě správné vést cestující k tomu, aby nebyli lhostejní. Tímto způsobem nicméně není řešena skutečnost, že do linek MHD je umožněn vstup prakticky komukoliv, a celý prostor v podstatě není pod ničím dohledem.

„V těch MHD celá ta zodpovědnost padá na toho řidiče, já neříkám, že při každé jízdě tam musí někdo být, ale kdyby i tam chodila třeba policie nebo někdo podobný, tak ti lidi by měli povědomí o tom, že i tam se vyskytují... že se to tam hlídá.“

Ve všech případech byl zmiňován jako zdroj nebezpečí lhostejný přístup lidí k dění ve svém okolí, neochota zasáhnout, pomoci, zastat se druhých lidí kolem. Zástupci se domnívají, že se tak děje ze strachu, aby se člověk sám nestal obětí agresora, z pohodlnosti či lenosti, anebo z přesvědčení, že vlastní přičinění nebude mít na situaci žádný vliv. Svou roli přitom mohou sehrávat dále i vlastní špatné zkušenosti s tím, kdy se člověk pokusil sám nějakou situaci řešit, avšak bezvysledně.

„A prostě i lidi, takhle obecně, kolemjdoucí, tak aby si všímali, co se kolem nich děje, a když vidí, že někdo okradl nějakou babičku, tak ať neprojdou jenom, ale prostě ať se snaží nějak zasáhnout, pomoci té babičce.“

Konečně kritika zazněla i na adresu policie, které je vyčítáno, že ji v ulicích města není vidět tak, jak by bylo potřeba. Práce policie také není vždy považována za dostatečně rychlou.

„Já si myslím, že obyčejný člověk s tím fakt moc neudělá, pokud prostě ta policie nezačne být trošičku akčnější a myslet na to, oni mají hlášky, oni vědí, jsou policejní buňky, tam se všechno hlásí, a nic se s tím neděje. Proč potom jsou ty policejní buňky.“

Problematickým aspektem v práci policie je také klesající vážnost této instituce. Mnoho lidí podle zástupců nebere příslušníky policie vážně. To může být dáno nejen vývojem společnosti, ale také malými pravomocemi policistů. Strážníci mnohokrát podle zástupců nemohou zasáhnout do situace jinak, než slovně, což si nebezpečné osoby velmi dobře uvědomují a hřeší na to.

„Možná jim dát trochu větší pravomoci, tak aby mohli i zasáhnout, a ne jenom něco říct. Oni si z nich pak dělají jen srandu. Tak možná dát větší pravomoci té policii.“

V poslední řadě byla pak mezi zdroje nebezpečí řazena nenávisť vůči obyvatelům jiných etnik. Projevy extremismu jsou podle zástupců na území Ostravy reálnou hrozbou, a to nejen ve formě nejrůznějších protestů a pochodů, kterých jsme v minulých letech byli svědky, ale i v běžném každodenním životě. Zástupci uváděli příklady projevů nesnášenlivosti

mezi příslušníky různých etnických skupin, kterým sami přihlíželi, nebo byli v roli oběti. Tyto potyčky se odehrávaly například v prostředcích MHD, na zastávkách, v obchodech apod. Příčinou nesnášenlivosti přitom nejsou podle zástupců jen skutečně špatné zkušenosti s příslušníky jiného etnika, ale též neznalost a pomluvy, které se mezi lidmi šíří. Kromě toho se také podle zástupců podílí na nesnášenlivosti mezi etniky špatná politika státu. Jako příklad byla uváděna neschopnost státu vést občany Romského etnika k samostatnosti, zodpovědnosti a nezávislosti na dávkovém systému. Většinové etnikum se pak, podle zástupců domnívá, že se Romům „měří lepším metrem“, že mají více práv a méně povinností, než zbytek společnosti, což podporuje nenávist vůči této etnické skupině.

„Těm Romům se dovolí spousta věcí, ale to je prostě chyba státu a celého nastaveného systému, ale ne těch Romů. Oni jsou akorát chytří, že si to vyřvou, protože ví, že můžou, že jim to systém dovolí, různé dávky a úlevy na všem možném... Lidi jsou pak našťvaní a kvůli tomu vznikají ty mezi skupinové problémy.“

Zástupci měli dále vyjádřit své názory na to, v kontaktu s jakými lidmi se nejčastěji necítí v bezpečí a kteří obyvatelé Ostravy jsou podle nich naopak nebezpečím nejvíce ohroženi. Zástupci se přitom shodli na tom, že zásadním nebezpečím jsou lidé pod vlivem drog a alkoholu, dále pak také „potulující se“ skupinky mládeže. Zástupci měli zkušenost s nejrůznějším slovním napadáním ze strany lidí pod vlivem návykových látek a členů mladistvých part. Obávaní jsou také členi jiných etnických skupin a sportovní fanoušci. Naproti tomu jako potenciální oběti jsou vnímání především starší lidé, a to zejména kvůli snížené pohyblivosti a velké důvěřivosti. Dále také děti bez doprovodu rodičů a bezdomovci. Mezi zástupci se nicméně objevil i názor, že obětí zločinu se může stát v podstatě člen jakékoliv skupiny, jinými slovy příslušnost k žádné skupině negarantuje jejím členům automaticky bezpečí.

Zástupci také odpovídali na to, jak by podle nich mohli ke zvýšení pocitu bezpečí, eventuálně i reálnému bezpečí, přispět policisté, město, neziskové organizace, sousedé a oni sami. Nutno přitom podotknout, že zástupci se velmi obtížně vyjadřovali k roli města a neziskových organizací pro zvýšení bezpečí v Ostravě. Zástupci totiž pravděpodobně o těchto subjektech obvykle smýšlení v jiných konotacích. Je pro ně proto složité uvážít veškeré jejich kompetence. U obou subjektů pak zástupci zmiňovali zejména jejich možnost preventivního působení na obyvatele Ostravy.

Zvýšení vlastního pocitu bezpečnosti zástupci, dle provedených rozhovorů, vidí zejména v častějším potkávání se s policií v ulicích města, a to jak s pochůzkáři, tak s policejními auty. Policisté jsou nicméně postrádáni i v dopravních prostředcích MHD. Z rozhovorů také vyplynulo, že zástupci registrují asistenty prevence kriminality, kteří podle nich mohou pomoci policii při zajišťování bezpečí ve městě. Další pomoc pro práci policie je pak spatřována v kamerovém systému, který může policii pomoci objasňovat trestné činy.

Co se týče kamerového systému obecně, v místech, kde jsou kamery instalovány, se podle zástupců děje méně trestné činnosti, a je tam tudíž bezpečněji. Zástupci dovedli uvádět některé příklady míst, kde kamery bývají instalovány (například uváděli bankomaty), současně přiznávali, že nemají dobrý přehled o tom, kde všude jsou kamery v Ostravě instalovány a kde se tedy mohou cítit bezpečněji.

Významnou roli ve zvyšování pocitu bezpečí by pak podle zástupců mohli sehrávat sami obyvatelé města, a to tím, že by si všímali, co se kolem nich děje, nebyli lhostejní k otázce pomoci druhým či oznámení podezření z provádění nějaké protizákonné činnosti. Každý člověk by pak mohl přispět ke zvýšení vlastního bezpečí tím, že by svým jednáním nedával pachatelům příležitost k tomu, aby se sám stal obětí.

„Je dobré se chránit, že třeba někteří si dají peněženku do batohu do přední kapsy, a pak se diví, že je někdo okradl. Nebo třeba v obchodě někdo nechá kabelku ve vozíku a pak se diví, že mu ji někdo ukradne... Nepouštět někoho cizího do domu, nebo když přijde někdo cizí měřit elektřinu tak alespoň trochu dohlédnout na to, jestli tu elektřinu ten člověk fakt měří, nebo tam jen přišel ukrást třeba kola... Tak prostě taky si dávat více pozor, nedávat jim tu příležitost.“

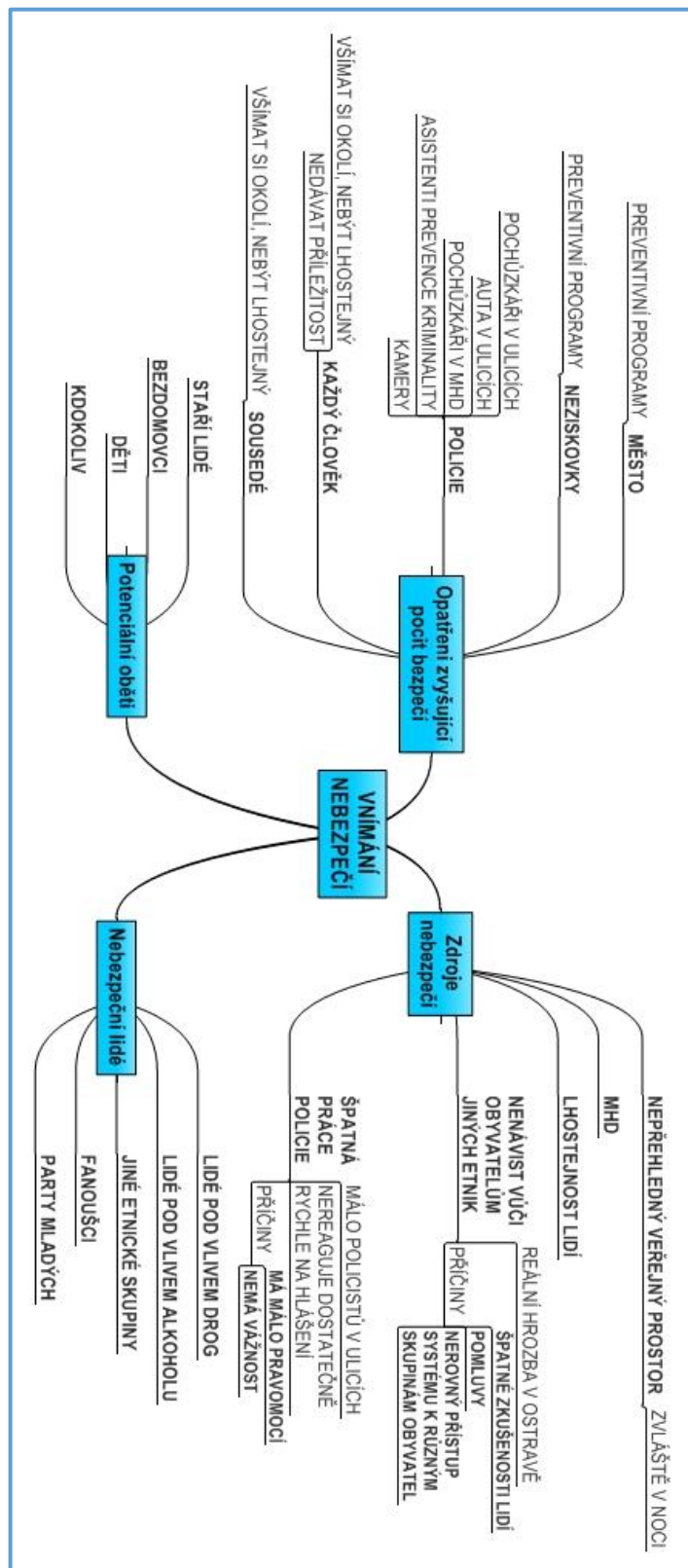
Zástupci také zmiňovali důležitost dobrých sousedských vztahů a vzájemné důvěry mezi sousedy. Ta také může přispět ke zvýšení pocitu bezpečí obyvatel města v místě jejich bydliště.

„Když třeba odjedeme na dovolenou, tak aby o tom ti sousedi věděli, aby třeba, kdyby se dělo něco divného v bytě, tak aby věděli, že to nejsme my, ale že to může být nějaký zloděj nebo že se tam může něco dít.“

Zástupci se neshodli na tom, zda se celková bezpečnostní situace v Ostravě zlepšuje, či zhoršuje. Všichni se však shodně domnívali, že existují velké rozdíly mezi různými částmi města. Za nebezpečné přitom byly označovány části města s vyšším podílem osob sociálně vyloučených a centrum Ostravy. Lze předpokládat, že zatímco v prvním případě se zástupci obávají spíše osob – napadení, oloupení, slovních potyček, v případě centra Ostravy mají

strach spíše o svůj majetek – drobné krádeže. Situace však nemusí být stejná mezi příslušníky všech etnických skupin.

MAPA 1: VNÍMÁNÍ NEBEZPEČÍ ZÁSTUPCI

VÝSLEDKY A INTERPRETACE VÝZKUMU PROVÁDĚNÉHO METODOU FOKUSNÍCH SKUPIN

Celkem se v rámci výzkumu uskutečnilo 7 fokusních skupin. Z toho 5 se členy MDT, 1 s pracovní skupinou, která se v rámci své činnosti setkává se zkoumanou problematikou, a 1 se skupinou, jež byla utvořena „uměle“ tak, aby bylo její složení analogické složení MDT. Příčinou doplnění pěti MDT pracovními skupinami byla neexistence MDT ve dvou lokalitách, jež měly být dle zadání výzkumu zkoumány.

V textu níže byly názory všech účastníků fokusních skupin, bez ohledu na to, zda byli členy MDT či pracovních skupin, uváděny jako „názory účastníků rozhovorů“ či „názory týmů“. Výjimkou jsou případy, kdy bylo potřeba specifikovat, o čí postoje se jednalo.

ZDROJE NEBEZPEČÍ

Zdroje nebezpečí, které účastníci definovali, zobrazuje mapa 2 uvedená na konci této části. Téma zdrojů nebezpečí tvořilo podstatnou část rozhovorů. Účastníci přitom ve všech případech spatřovali nebezpečí v osobách či skupinách osob, které páchají činy v rozporu s právními předpisy či alespoň dobrými mravy. V průběhu diskuze nicméně většina týmů dospěla k přesvědčení, že příčinou nebezpečí nejsou ani tak osoby a skupiny osob, ale místa, která tyto osoby a skupiny osob přitahují.

„Oni samozřejmě vyráží do terénu do celé Ostravy ti zlodějíčci, co potřebují krást třeba kvůli drogám. Ale nejvíc je to vždycky dislokované kolem nějakého toho hotelového domu, tam je nejvíc problémů. A taky když jsou někde velké restaurace a je to blízko toho hotelového domu, tak oni se tam scházejí v těch restauracích a dochází tam k násilnostem.“

Týmy byly tedy přesvědčeny o existenci určitých rizikových míst přitahujících rizikové osoby a skupiny osob do lokality (městského obvodu či jeho části). Těmito místy podle členů týmů jsou:

- ⊕ obydlí (ubytovny, hotelové domy, nájemní bydlení společnost RPG byty),
- ⊕ prostory umožňující páchání trestné činnosti – místa, která nejsou dobře viditelná (podchody, temná zákoutí, neprůhledné zastávky MHD, keře pod.) a
- ⊕ restaurační zařízení, kde tyto osoby tráví čas (herny, hospody).

Členové týmů se přitom v zásadě shodovali na tom, že příčinou koncentrace bydlíšť problémových jedinců a skupin pouze na některých místech Ostravy je neexistence fungujícího sociální bydlení v Ostravě, resp. obecně špatná bytová politika. Problémoví jedinci a skupiny se tak sdružují v ubytovnách, hotelových domech či nájemních bytech společnosti RPG byty. Tato místa pak trpí nejen nárůstem kriminality a nebezpečí, ale stávají

se celkově i lokalitami se „špatnou vizitkou“. To se projevuje například nezájmem ostatních obyvatel bydlet v dané lokalitě, snahou odstěhovat se do jiné části města a samozřejmě poklesem ceny nemovitostí. V některých případech postupně dochází také úbytku některých podniků a služeb (potravin, řeznictví, papírnictví, kadeřnictví apod.) a naopak nárůstu počtu jiných (herny, bary). Vyústěním tohoto trendu je vytváření sociálně homogenních zón ve městě, jinak řečeno „lepších“ a „horších“ čtvrtí.

„Ti sociálně slabší se koncentrují na určitá místa a svým způsobem se to pak odráží na tom okolí. Ta společnost totiž musí být různorodá. My máme pocit, že v některých částech toho obvodu se vyloženě hromadí ti sociálně slabší, což ve své podstatě není správné.“

Vzhledem k tomu, že množství problémových obyvatel z různých důvodů nemůže či nechce setrvat v lokalitě delší dobu, dochází také v některých případech k vysoké fluktuaci obyvatelstva, díky čemuž se snižují možnosti systematické sociální práce s ním. Kromě toho také dochází k omezování možnosti navázání vztahu těchto obyvatel k lokalitě a vzniku pocitu odpovědnosti za stav lokality a její budoucnost. Hmatatelným příkladem takového skutečnosti může být velký nepořádek v lokalitě, ničení mobiliáře města (lavičky, zastávky) nebo přímo bytů. Na špatné bytové politice se přitom podle jedné z pracovních skupin podílí i sociální služby, které tvoří určitého zprostředkovatele bytů společnosti RPG byty. Tyto služby zprostředkovávají nájemníkům nemovitosti RPG jako sociální bydlení, byť podle tvrzení členů pracovní skupiny toto bydlení není vždy doprovázeno povinným sociálním programem ani nemá přístupný charakter. Je pouze z hlediska nároků kladených na zájemce o bydlení „nízkoprahové“. Sociálně slabší obyvatelé tedy sice získají bydlení jinde, než na ubytovně, nicméně nejsou motivováni k vytváření potřebných sociálních návyků, neúčastní se aktivizačních programů atd.

„Vlastně kdysi dávno neprošli sítím společnost RPG rodiny, které neměly příjmy ze zaměstnání, takže tenkrát to tu ještě bylo dobré. Jenže jakmile přišel boom sociálního bydlení, tak vlastně to byl zlom pro RPG, kdy ono využilo tuto situaci, rychle reagovalo na trhu s poskytováním bydlením, a nabídlo těm neziskovkám k pronájmu své byty, aby tam dělaly realitní činnost. Tak z těch neziskovek vznikly v uvozovkách realitky pro RPG. A jejich sítím už prošel každý.“

Rizikové jedince a skupiny, pak týmy definovali jako osoby bez sociálních návyků, kterými měli na mysli zejména pracovní návyky či vedení dětí k plnění školní docházky. Společným jmenovatelem pak byla podle týmů nezaměstnanost, neplnění školní docházky k nezaměstnanosti totiž zpravidla vede. Nezaměstnanost zase, což není novým poznatkem,

úzce souvisí s dalšími sociálně-patologickými jevy, jako je alkoholismus, gamblerství a narkomanie. Zadluženost a pobírání sociálních dávek pak demotivují jedince k nalezení zaměstnání, s čímž by souvisela povinnost začít splácet dluhy. Výsledkem by pak byl nižší příjem jedince než v době, kdy pobíral sociální dávky. Týmy se obecně shodovaly na tom, že sociální systém je v ČR až „nezdravě“ štědrý vůči dlouhodobě nezaměstnaným lidem, což vede k jejich nezájmu nejen o nalezení zaměstnání, ale i nezájmu motivovat své potomky k plnění školní docházky a studiu, které by jim zajistilo lepší uplatnění na trhu práce. Pobírání sociálních dávek se mezi rizikovými skupinami podle členů týmů považuje za normu. V poslední řadě pak byla v souvislosti s přítomností rizikových jedinců a skupin v lokalitě zmiňována kriminalita. Tou se přitom mají na mysli lehčí přestupky, jako například rušení nočního klidu, i závažnější činy jako krádeže, lichva, vyhrožování, ublížení na zdraví.

Dalším rizikem, které týmy zmiňovaly, je pak tolerance ke konzumaci alkoholu, včetně konzumace pravidelné a ve větší míře. Zatímco jiné návykové látky či předměty závislosti, jsou odsuzovány, pravidelná nadměrná konzumace alkoholu se podle členů týmů v zásadě toleruje. Alkohol je vzhledem ke své ceně a množství podniků, kde je prodáván, navíc snadno dostupný, a to i mladistvým.

„Taky bych viděla velký problém v tom alkoholu. Ne jenom u nás v obvodu, ale obecně ve společnosti. Přitom je velmi tolerovaný. Řeší se drogy, ale alkohol je vždycky mimo, jako by schválená droga. Probíhá křížové tažení proti kouření, ale alkohol je jakoby vyňat. Přitom víme, že je to zabiják, ničí osobnost toho člověka.“

Diskutovaným problémem byla také automobilová doprava ve městě. Zejména čtyřproudé komunikace, které protínají nebo se dokonce i táhnou napříč některými obvody v místech bytové zástavby, jsou podle členů týmů častými místy překračování povolené rychlosti. Velká vzdálenost semaforů, které by mohly dopravu zbrzdit, pak nemá na zvýšení bezpečnosti vliv. Stojí přitom za úvahu, zda je vůbec existence čtyřproudých komunikací na některých místech ve městě vhodná. Infrastruktura Ostravy jakoby upřednostňuje auta před chodci. Na mnohá místa lze v Ostravě dojít pěšky jen za cenu chůze po úzkém chodníku podél rušné komunikace, neustálého vyčkávání na semaforech, či povinnosti využít nadchod nebo podchod. Dvouúrovňová řešení, zejména pokud jsou pěší povinni využívat podchod, jsou přitom podle členů týmů dalším zdrojem nebezpečí. Podchody přitahují kriminalitu, není totiž vidět, co se v nich děje. Chodci pak z opatrnosti mohou raději volit přeběhnutí přes silnici. Příčinou takového jednání však může být i lenost nebo snaha zkrátit si cestu,

pro chodce totiž nadchody i podchody představují bariéru. Ať už je však příčinou cokoliv ze zmíněného, přebíhání přes silnici je jistě dalším zdrojem nebezpečí.

V poslední řadě se pak členové týmů domnívají, že určitá nebezpečí skýtá i městská hromadná doprava, zejména pak linky, jejichž trasa vede přes lokality s vyšší koncentrací rizikových obyvatel, či noční linky ze Stodolní ulice. Setkat se v hromadné dopravě s osobou pod vlivem alkoholu či drog přitom podle členů týmů není výjimkou. Tyto situace jsou zvláště nebezpečné, dojde-li k setkání s osobou, která užila drogy. Jednání těchto lidí je totiž velmi těžko předvídatelné. Na rozdíl od jiných prostor ve městě je přitom v případě MHD problémem fakt, že linky tvoří uzavřený prostor, z něhož v případě ohrožení nelze okamžitě utéci.

Často diskutovaným tématem byl pak nezájem lidí podílet se na vytváření bezpečného prostředí ve městě. Tato lhostejnost či apatie je přitom členy týmů považována za velmi závažný zdroj nebezpečí. I zde přitom platí, že určitým zjevným dokladem tohoto vztahu, resp. neexistence vztahu, k lokalitě je nepořádek v ulicích, neupravený veřejný prostor či vandalismus městského mobiliáře. Lhostejností a nezájmem se pak ale především měly na mysli situace, kdy se chování osob, které je proti zákonu či dobrým mravům, děje v přítomnosti nijak nereagujících svědků. Svědci buď pouze přihlížejí, anebo cíleně odvrátí svou pozornost jinam, aby nemuseli zasahovat. Zodpovědnost za pořádek a bezpečí v ulicích je obyvateli města často „svalována“ pouze na systému – policii, úřady městských obvodů, školy atd. Systém má jistě také svůj díl odpovědnosti. Ochota osobně zasáhnout do dění, nebo přivolat pomoc, policii, je však podle členů týmů také důležitá. Svou roli samozřejmě může sehrávat i strach z toho, že se osoba, které se do situace vloží, sama stane obětí, či jiná nedobrá zkušenost se snahou vyřešit nějaký problém na veřejnosti. Přesto by podle členů týmů měl mezi lidmi existovat určitý pocit spoluodpovědnosti a zájmu o druhé. Naopak se ale děje, že lidé jsou vedeni k opaku.

„My děláme prevenci rizikového chování na prvním stupni základních škol a teď jsme měli od rodičů výhradu, že učíme děti, aby pomáhaly i dospělým... připomínku, že nechtějí, abychom děti učili, že se vůbec mají bavit s někým dospělým. Pro ty děti je z toho pak zpráva, že svět je jenom nebezpečný a musí být sobečtí a nesmí pomáhat. Vzniká nedůvěra. Prosazuje se velká individualita a solidarita se potlačuje.“

V poslední řadě pak byla zmiňována potřeba preventivních aktivit zaměřených zejména na děti, mládež a jejich rodiny a také potřeba nalezení způsobu, jak tyto cílové skupiny

motivovat k účasti na preventivních aktivitách. Jako příklady preventivních aktivit přitom členové týmů zmiňovali volnočasové aktivity (sportovní, umělecké, vzdělávací) nabízené ve formě kroužků, výletů, táborů či akcí pro veřejnost. Tyto aktivity by přitom měly být v zásadě nízkoprahové, aby se jich mohly účastnit i děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí. Nuda, nedostatek podnětů, omezené možnosti navázat kontakt s lidmi z jiného prostředí – setkat se s jinými vzory, totiž u dětí a mládeže vytváří prostor pro osvojení špatných návyků. Tento poznatek není nový. Tyto aktivity podle členů týmů jsou navíc na mnoha místech nabízeny. Cílové skupiny však ne vždy mají zájem. Problémem je neschopnost poskytovatelů, organizátorů těchto aktivit motivovat cílové skupiny.

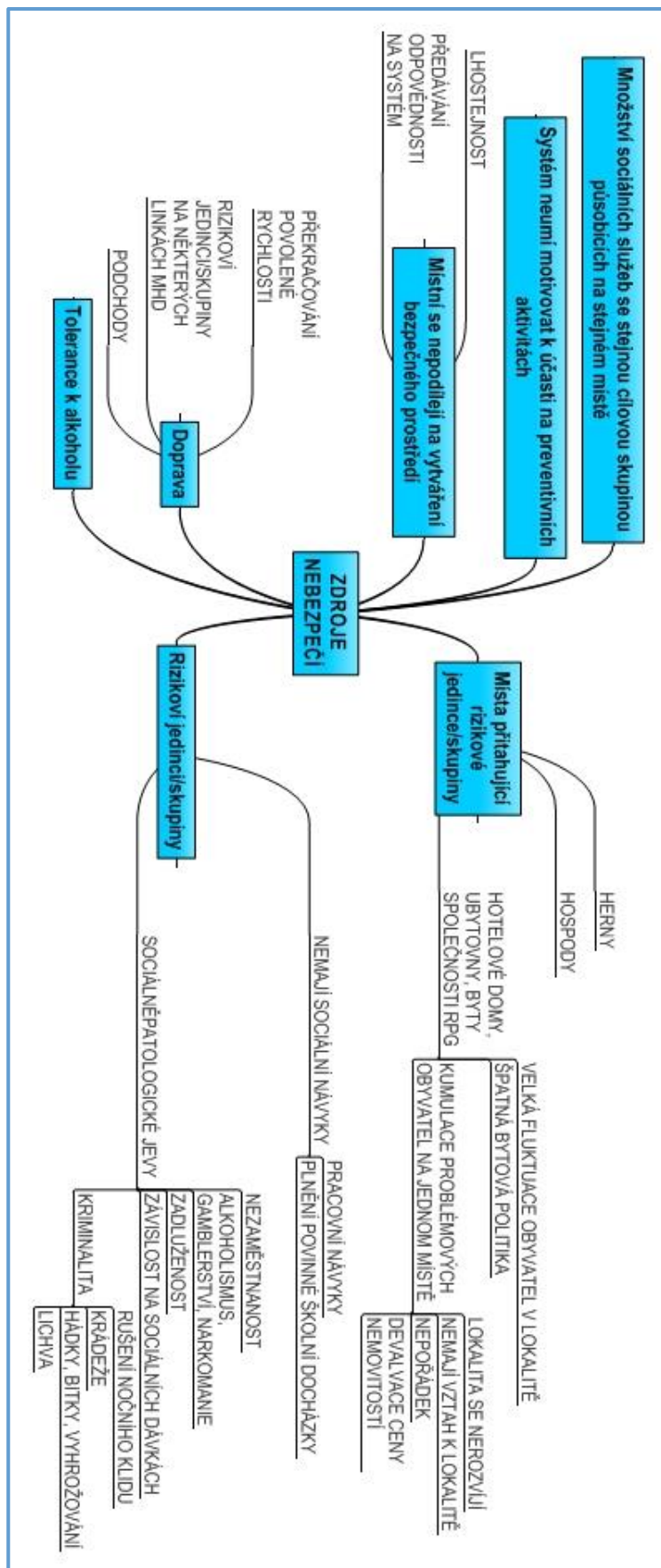
„Prevence je to, že my ty děcka zaměstnáme takovým způsobem, že si na ty herny ani nevzpomenou. Prevence je o tom, že se má tomu předcházet, to znamená chodit do těch rodin, dávat je na sport, aby dělaly nějakou činnost, která je může postrčit dopředu. Tady když projdete ty byty, tak spousta těch Romů má hudební nadání, kreativní, oni jsou strašně nadaní. Ale když jim řeknete, běžte sportovat, tak to je, ne mě se nechce.“

„Vy jim naservírujete ten program, dá se říct, až pod nos a přesto ti lidé nepřijdou, nezúčastní se. A to byly teda aktivity pro děti velmi atraktivní. Byly to pobyty zdarma mimo město i příměstský tábor. Všichni účastníci to kvitovali dobře a jediní, kdo se nezúčastnili, byli klienti z této lokality.“

Problém množství sociálních služeb věnujících se stejné cílové skupině a působících na jednom místě, reflektovali jako problém spíše než členové MDT členové pracovních skupin z lokalit, kde MDT nejsou. Ti totiž vnímají konkurenční boj o klienty mezi sociálními skupinami, což má nepříznivý vliv na situaci klientů, kteří podle nich využívají své role „vzácného zboží“ a nechávají se rozmazlovat. Služby v zájmu zachování si svých klientů místo toho aby je vychovávali, spíše podporují jejich závislost na sobě samých, tedy službách a potažmo i celém systému.

Zajímavým poznatkem z fokusních skupin byla skutečnost, že téma nebezpečí jejich účastníci výrazně více spojovali s rizikovými jedinci či skupinami, resp. s místy, na nichž se pohybují. Naopak vnímání dopravní situace jako zdroje nebezpečí bylo pociťováno daleko méně. Nárůst automobilové dopravy je pravděpodobně vnímán jako nutný fakt života ve městě. Podobně tomu bylo také s neschopností systému (služeb) motivovat ohrožené osoby k účasti na preventivních aktivitách či konkurencí mezi poskytovateli sociálních služeb a jejich vysokým počtem. Tyto jevy rovněž nebyly kritizovány s takovou silou, jako přítomnost rizikových osob a existence rizikových míst. Příčinu lze spatřovat ve faktu, že součástí MDT a pracovních skupin jsou právě poskytovatelé sociálních služeb.

MAPA 2: ZDROJE NEBEZPEČÍ DLE ČLENŮ MDT (SKUPIN)

MOŽNOST ŘEŠENÍ NEBEZPEČÍ

Účastníci fokusních skupin měli kormě zdrojů nebezpečí v lokalitě, kde působí, předkládat také své návrhy na jejich řešení. Především pak měli předkládat takové návrhy na řešení, které jsou v možnostech týmu. Analogicky vytvořená pracovní skupina nicméně předkládala pouze obecné návrhy, neboť její členové žádný tým netvoří. Členové MDT měli za úkol uvést konkrétní příklad ze své činnosti, tedy kdy předání nějaké informace z jednoho subjektu na druhý vyústilo ve vyřešení či eliminaci nějakého nebezpečí v lokalitě.

Na tomto místě je potřeba uvést, že ne všechny MDT dovedly uvést jasný konkrétní příklad své činnosti, a to i po letech existence MDT! Členové všech týmů, v nichž se konaly fokusní skupiny, pak obecně spatřovali řešení nebezpečí spíše v zásadních reformách na úrovni státu. Odvolávali se na to, že možnosti týmů či členských subjektů vyřešit problémy jsou limitovány špatnými zákony, eventuálně nevymahatelností zákonů.

Tato skutečnost poněkud stěžovala práci výzkumníka. Fokusní skupina by totiž ideálně měla probíhat tak, aby se její účastníci cítili příjemně, což lze těžko splnit, mají-li účastníci fokusní skupiny de facto přiznat, že problémy řešit nemohou nebo neumí. V reakcích členů MDT byl navíc v některých případech silně patrný pocit, že jediným účelem výzkumu je kontrola jejich činnosti výzkumníkem. Tito členové se pak v reakcích na položené otázky automaticky stavěli do pozice napadeného.

Některé týmy však příklady své činnosti uvádět dovedly. Jako příklad problému, který se takto podařilo vyřešit nebo snížit, byla často uváděna lichva či potřeba uklidnění obyvatel v době extrémistických pochodů. Tyto problémy zpravidla zachytili terénní pracovníci sociálních služeb, kteří dali podnět policii k prošetření případů, vytvoření opatření, či uklidnění obyvatel. Jiným příkladem je odklizení nebezpečné skládky z popudu sociálních služeb a škol, jež byl směřován na zástupce obvodu. Dále je možno uvést jako příklad vyčištění lokality od injekčních stříkaček na základě podnětu od terénních pracovníků sociálních služeb směrem k organizaci, jejíž činnost se soustřeďuje na drogovou problematiku. Dalším příkladem je oznámení plánované bitky policistům od asistentů prevenci kriminality či terénních pracovníků.

Níže uvedená řešení, která účastníci fokusních skupin jmenovali, nespočívají vždy v možnostech MDT. Tyto návrhy jsou proto uspořádány do dvou skupin. Nejprve jsou vyjmenovány návrhy, jejichž realizace je v kompetenci MDT, poté jsou uvedeny zbylé návrhy.

U mnoha návrhů přitom účastníci rozhovorů zmiňovali i podobu jejich realizace. Veškeré návrhy zobrazuje mapa 3 uvedená v závěru této části.

Jak je z mapy patrné, množství navrhovaných řešení, jež podle členů MDT jsou v jejich kompetenci, je nižší, než množství řešení mimo možnosti realizace MDT.

Řešení v možnostech MDT

Hlavními možnostmi řešení problémů je předávání informací mezi subjekty MDT a společný postup při řešení těchto problémů, na němž se zástupci subjektů mohou na setkáních MDT domluvit.

Další možností řešit problémy nastalé v lokalitě je nastavení MDT tak, aby byl co nejvíce otevřený přijetí nových subjektů, které se při své činnosti dostávají do kontaktu s tématem bezpečí. Některé MDT vyzdvihovaly zejména nutnost spolupráce se zástupci obce a asistenty prevence kriminality, pokud v lokalitě působí. Výhodou zastoupení co největšího počtu relevantních subjektů působících v lokalitě je posílení možnosti slazení postupů při řešení problémů v lokalitě. Tento požadavek některé MDT řeší v určitých případech také tak, že pozvou zástupce relevantního subjektu pouze na jedno konkrétní na setkání MDT, kde se má projednávat záležitost týkající se přizvaného subjektu.

Setkání MDT, dle informací členů MDT, neprobíhají v přítomnosti zástupce místních obyvatel. Členové některých MDT se přitom shodovali na tom, že pro jejich činnost by přítomnost zástupce místních obyvatel na setkáních MDT byla podporou. V tomto případě by však bylo nejlépe, kdyby místní obyvatelé byli schopni vytvořit jakési sousedské uskupení, výbor.¹² Tímto způsobem by mohl začít být řešen problém nízké zainteresovanosti místních obyvatel na utváření bezpečného prostředí v lokalitě. Ruku v ruce s tím by mohlo docházet k podpoře vztahu místních obyvatel k lokalitě a vědomí spoluodpovědnosti za stav lokality, nejen bezpečnostní.

„Samozřejmě by se mohl připojit někdo z místních obyvatel... Ted' tady vznikla taková iniciativa, požádali o zřízení takzvaného osadního výboru. Prošlo to jak radou, tak ted' už teda i zastupitelstvem... Třeba podmínkou pro zřízení toho výboru, kterou dal úřad, je, že budou spolupracovat s MDT, že se stanou členy tohoto týmu.“

¹² Např. dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

Ačkoliv z rozhovorů v MDT byla patrná ochota zapojit zástupce místních výborů do setkání MDT, nebylo zmíněno, že by vytváření těchto místních výborů bylo obecně činností týmů nějak podporováno. Řeč navíc byla pouze o výborech vytvořených z místních rizikových obyvatel. Přitom nelze vyloučit, že výhodou pro činnost MDT by bylo i vytvoření výboru sdružujícího ostatní obyvatele, jiné skupiny, žijící v lokalitě nebo její blízkosti, resp. přítomnost zástupce takového výboru na setkáních MDT. Výhody přítomnosti místních obyvatel při sdílení problémů lokality a domlouvání společného postupu byly dobře patrné z fokusní skupiny uspořádané v jedné z pracovních skupin působící v lokalitě, kde MDT není. Na setkání této pracovní skupiny totiž zástupci místní komunity pravidelně dochází. Díky jejich přítomnosti se lépe daří zapojit do některých aktivit pracovní skupiny místní obyvatele.

„Je to třeba na té bázi, že napíšeme a rozneseme letáčky, kde je popsáno, co se bude dělat, kdy, co za to dostanou, třeba že budou opékat, děti, že dostanou menší sladkost. Tak jako přišlo jich dost, uklidili jsme to tu celé.“

Možnost organizace preventivních aktivit jako společné činnosti členů týmu byla opět navrhována pouze členy pracovní skupiny působící v lokalitě, kde MDT není. Členové MDT se naopak domnívají, že organizace takových aktivit a motivace lidí k účasti na nich, není v kompetenci MDT, ale jednotlivých subjektů, které jsou členy MDT.

Z výše uvedeného plyne, že smysl existence MDT je jejich členy v zásadě spatřován čistě v možnosti předávání informací mezi subjekty, což by mělo vést k eliminaci rizik a stanovení shodného postupu při řešení problémů v lokalitě. Společné pořádání preventivních akcí, či aktivizace místní komunity nejsou považovány za součást činnosti MDT. Tato skutečnost je v souladu s pravidly MDT, které byly výzkumníku poskytnuty.

Řešení mimo možnosti MDT

Co se týče řešení, která jsou v kompetenci MDT, účastníci fokusních skupin napříč volali po vytvoření fungujícího systému sociálního bydlení. To by mělo mít povinný sociálně aktivizační program pro celou rodinu, propustný charakter a zejména pak by mělo zahrnovat území celé Ostravy. Sociální byty by se tedy neměly koncentrovat pouze v některých částech města, neboť tak dochází ke kumulaci rizikových obyvatel a tedy i rizik. Program sociálního bydlení by se také podle účastníků rozhovorů měl řídit jasnou koncepcí, pravidly, aby bylo jasné, co sociální bydlení je, a smí se tak nazývat, a co sociální bydlení není a nemělo by být

takto prezentováno. Někteří poskytovatelé sociálního bydlení totiž podle účastníků rozhovorů de facto sociální bydlení neposkytují.

„Tady probíhá sociální bydlení, které ale nemá žádný doprovodný sociální program. Ted' jsme viděli smlouvu, aktuální, měsíc starou, ve které žádný sociální program není ani zakotven. Já vím, že není zákon, který by to určil, ale k čemu to sociální bydlení potom je.“

Další podporou pro řešení definovaných zdrojů nebezpečí by byl podle členů většiny týmů plošný zákaz heren a hracích automatů na území Ostravy. Účastníci rozhovorů sice přiznávají, že gamblerství by tento krok jistě nevymítl, hazard lze hrát například i po internetu. Herny a podniky s hracími automaty nicméně představují prostor přitahující rizikové jedince a tedy i nebezpečí. Hraní je navíc spojeno s konzumací alkoholu.

Působení sociálních služeb na území města je obecně vnímáno jako jedno z řešení zdrojů nebezpečí, ostatně mezi členy MDT i pracovních skupin jsou pracovníci sociálních služeb. Postrádána je však systematická práce nejen s klientem, ale i s jeho rodinou (zvláště v případě, že je klientem dítě) a okolím (sousedé). Sousedstvím se přitom mají na mysli osoby žijící v témže domě, ulici, lokalitě včetně těch, jež přísluší k jiné sociální skupině, avšak s klientem se dostávají pravidelně do kontaktu. Působení sociálního pracovníka také musí být dlouhodobé. Tento požadavek je vzhledem k vysoké fluktuaci pracovníků v sociálních službách obecně velmi těžké naplnit.

Práce asistentů prevence kriminality byla účastníky týmů obecně vnímána velmi kladně. Spíše než pracovníci policie mají totiž možnost navázat s obyvateli lokality důvěrný vztah, což bývá dáno stejným etnickým původem asistentů a obyvatel lokality, s nimiž asistenti přicházejí do kontaktu. Působení asistentů v lokalitě nicméně musí mít dlouhodobější ráz. Jelikož asistence prevence kriminality bývá hrazena z různých projektů, bylo by potřeba, aby délka těchto projektů zohlednila potřebu navázat s obyvateli důvěrný vztah a těžit z něj.

„Jestliže ti lidé si zvyknou, že tam dochází určitý konkrétní pracovník, jsou zvyklí s ním komunikovat, jsou zvyklí s ním řešit svoje problémy, otevřou se konečně a navážou tu důvěru a za rok skončí projekt, tak i když je nakonec vyhodnocený, jakože by měl pokračovat a za dalšího půl roku začne pokračovat, ale už většinou zase s úplně jiným člověkem, protože ten první si mezitím najde práci jinde. To už ale neznamená, že lidi v té lokalitě znova navážou ten vztah a že tím pádem bude ten druhý projekt smysluplný. Podruhé už nemusí být smysluplný.“

Problém tkví možná spíše než v krátkodobosti projektů ve skutečnosti, že se nedaří vyhodnotit úspěšnost projektu ještě v době jeho trvání a připravit nový projekt (či jiný způsob financování) v bezprostřední návaznosti na ukončení projektu.

Vedle působení asistentů prevence kriminality je vyzdvihována i nutnost přítomnosti strážníků v ulicích. Účastníci rozhovorů se přitom obecně shodovali na nízkém počtu strážníků v ulicích města, a to nejen v lokalitách považovaných za rizikové. Přítomnost policie je přitom považována za efektivnější prostředek snížení kriminality než v současné době propagovaný kamerový systém, který může pomoci spíše až při identifikaci pachatelů či objasňování některých situací, činů.

„Může to dejme tomu pomoci při objasňování nějaké situace, ale že by to zlepšilo bezpečí, tak tomu nevěřím.“

Přítomnost kamery podle členů týmů může zvýšit pocit bezpečnosti obyvatel města pouze v případě, že vědí, kde kamery jsou. To nicméně podle účastníků rozhovorů obyvatelé města, jež nepáchají trestnou činnost, spíše nevědí. Čili tato výhoda kamerového systému je jen minimální.

„Ty kamery hodně pomůžou a mají vliv i na ty lidi, co tam chodí v tom podchodě, ten pocit bezpečí jim to trošku vytvoří, že ta kamera tam je, pokud oni vědí, že tam je.“

Účastníci rozhovorů navíc podotýkali, že přítomnost kamery kriminalitu jako takovou nevymýtí, ale pouze přesune jinam. Pachatelé trestných činů a přestupků si totiž udržují přehled o rozmístění kamer, trestnou činnost tedy, je-li to možné, spáchají tam, kde kamera není.

„Co se týká kamerového systému, tak z našeho pohledu pokud ti lidé, kteří tam žijí, vědí, že tam jsou ty kamery, přesunou se jinam, a to, co potřebují, udělají jinde.“

Podle účastníků rozhovorů je navíc nutno si uvědomit, že na kriminalitu některých pachatelů nemusí mít kamerový systém v zásadě vůbec žádný vliv.

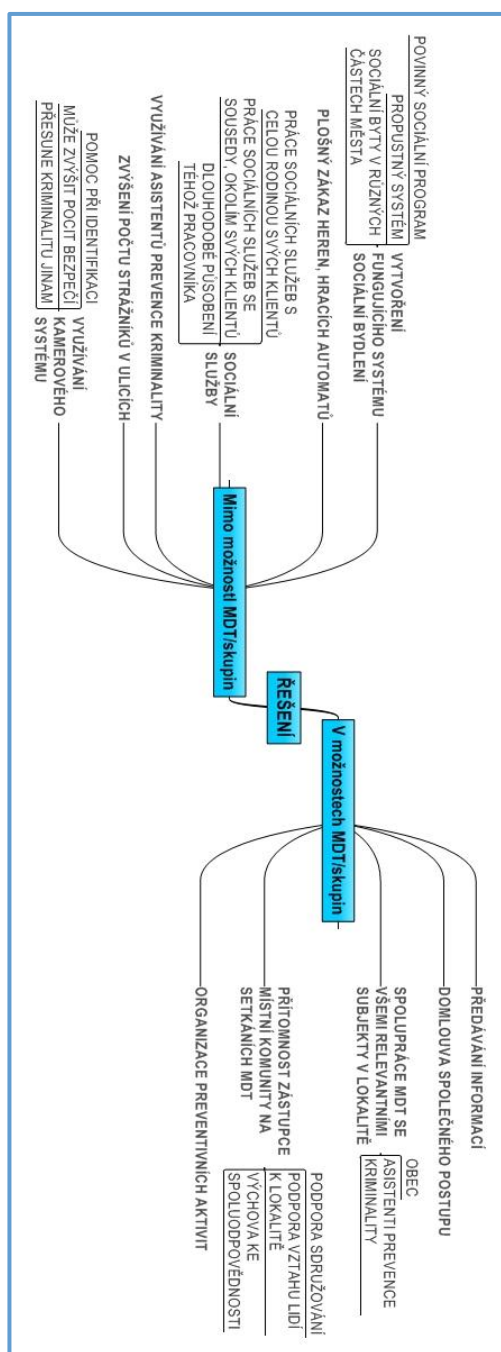
„Kamery ale nic neřeší, většinou jsou to lidi pod drogama a jim je jedno, jestli je někdo zrovna v tu chvíli natočí nebo ne, on prostě vidí oběť a krade.“

Kamerový systém navíc nemusí nutně snižovat personální nároky policie. Monitorovací systém totiž musí mít někdo na starost.

„Ale tam to musí jít ruku v ruce, jestliže kamera tam je a oni zjistí, že si tam můžou dělat, co chcou a stejně nic, tak to nemá efekt. Jestliže ta kamera tam je a v okamžiku, kdy se děje něco nekalého, tak tam přijede jedno nebo dvě auta, zpacifikujou a poberou je tam, tak oni zjistí, že si to tady pod těma kamerama nemůžou dovolit. Ale to je zas otázka nejenom kamery jako takové, ale potom i té činnosti policie, která v té oblasti má fungovat.“

Obecně lze na základě uskutečněných fokusních skupin říci, že kamerový systém není odsuzován, na pocit bezpečí však podle účastníků fokusních skupin nemá až takový vliv. Jeho možnost snížit kriminalitu lze považovat spíše za spornou, nezpůsobuje totiž ani tak snížení jako spíše přesunutí kriminality. Na druhou stranu se však účastníci fokusních skupin více méně shodli na tom, že kamerový systém může pomoci při objasňování některých situací a identifikaci osob.

MAPA 3: MOŽNOSTI ŘEŠENÍ NEBEZPEČÍ DLE ČLENŮ MDT (SKUPIN)

ORGANIZACE PRÁCE MULTIDISCIPLINÁRNÍCH TÝMŮ

Vedle identifikace rizik a návrhů na jejich řešení bylo záměrem setkání s MDT také zmapování organizace a průběhu setkání a podnětů samotných členů k organizaci MDT. Zjištění byla porovnávána s obecnými zásadami fungování multidisciplinární spolupráce a jinými příklady multidisciplinární spolupráce v ČR. Výsledkem byla formulace doporučení pro organizaci MDT působících na území města Ostravy.

V rámci MDT se přitom jak již bylo výše uvedeno, uskutečnilo celkem 5 fokusních skupin. Tyto fokusní skupiny v MDT byly až na jednu výjimku, kdy nebylo možné tento postup dodržet, realizovány tak, že nejprve proběhla samotná schůze týmu, na níž byly řešeny aktuální problémy, a až následně proběhl rozhovor se členy MDT. Díky tomu bylo možno nahlédnout do průběhu setkávání jednotlivých MDT.

Vznik MDT a jejich účel

Vznik jednotlivých MDT se různí, v určitých případech souvisí s projekty, jejichž obsahem byla či je existence MDT. Zatímco některé MDT existují pouze 1 rok (Poruba), jiné, dle vyjádření koordinátora nebo členů MDT, již deset let (např. Mariánské Hory a Hulváky). Členové všech MDT se však shodovali, že podnětem vytvoření týmu byla výměna informací, potřeba slazení činností a stanovení společného postupu pro řešení některých sociálních problémů v obvodu (lokalitě). Často byl přitom zmiňován problém lichvy, extrémistických „protiromských“ pochodů či záškoláctví. Účelem všech MDT je pak podle slov jejich členů společné nalézání způsobů prevence a řešení sociálně patologických jevů v lokalitě (obvodu, jeho části) díky výměně informací, spolupráci a koordinaci svých činností.

Pravidla setkávání MDT

Činnost pouze dvou z pěti MDT se řídí pravidly, jež organizují svolávání, jednání a účast na setkání MDT. Konkrétní obsah pravidel zmiňuje tabulka 5.

TABULKA 5: PŘÍKLADY PRAVIDEL MDT

Příklad obsahu pravidel setkávání MDT	
Definice MDT	skupina zástupců subjektů působících v dané lokalitě setkávající se na dobrovolné bázi
Cíl MDT	společné nalézání způsobů prevence a řešení aktuálních sociálních problémů v lokalitě (městském obvodu či jeho části) prostřednictvím výměny informací, spolupráce a koordinace činností
Čas setkáváníMDT	obvykle 1 x měsíčně, s výjimkou letních prázdnin
Místo setkáván MDT	obvykle prostory členské organizace, jíž je koordinátor pracovníkem
Koordinátor MDT	určení, o pracovníka jakého subjektu se jedná
Povinnosti koordinátora	svolávání týmu, vedení setkání, komunikace se členy týmu, zájemci o členství a hosty, vytváření a uchovávání prezenčních listin a zápisu z každého setkání týmu, zajišťování veškeré administrativy, zajišťování prostoru pro setkávání, sestavování seznamu témat setkání MDT
Postup pro stanovování témat setkání	témata stanovují sami členové zasláním svých návrhů koordinátorovi, který následně veškeré návrhy upraví, seřadí a rozešle několik dní před setkáním MDT jednotlivým členům
Prezenční listina	je vytvářena na každém setkání a archivována koordinátorem
Zápis ze setkání MDT	je vytvářen koordinátorem z každého setkání týmu, zápis obsahuje výstupy ze setkání přijaté členy MDT, součástí zápisu nejsou citlivé údaje, koordinátor rozesílá zápis členům MDT, upravuje jej dle připomínek členů, rozesílá konečnou verzi, kterou také archivuje
Zásada spolupráce mezi členy týmu	členové týmu mají na plnění vytyčených cílů a úkolů spolupracovat
Podmínky účasti na setkáních týmu	podmínkou je členství v MDT, případní hosté, jsou povinni svou přítomnost předem domluvit s koordinátorem MDT
Seznam členů	je součástí pravidel nebo jejich příloh
Povolený počet členů	obvykle jeden člen na jeden subjekt, eventuálně více členů, nabízí-li subjekt širší spektrum činností
Postup členů týmu v případě, že se nemohou účastnit setkání	oznámení této skutečnosti koordinátorovi MDT před setkáním MDT a vyslání zástupce
Postup zájemců o členství	žádost o členství je zasílána koordinátorovi, členství je následně předmětem hlasování stávajících členů MDT
Postup při přijímání změn a dodatků k pravidlům setkávání MDT	návrhy musí být schváleny členy týmu, dnem schválení nabývají účinnosti

Pravidla nezmiňují:

- ⊕ zda a jakým způsobem je kontrolováno plnění úkolů stanovených na setkání MDT a zadaných jednotlivým subjektům,
- ⊕ sankce při neplnění pravidel (například nepřítomnost na setkání bez omluvy a vyslání zástupce),
- ⊕ způsob hlasování o podobě prevence nebo řešení problémů v lokalitě,
- ⊕ postup při vystoupení člena z MDT.

Průběh setkání MDT

Na každé MDT byl přítomen jeden koordinátor (eventuálně jeho zástupce), který celé setkání vedl a svolával. Výjimkou byla jedna MDT, kde koordinátor přítomen nebyl a nikdo se jako jeho zástupce neprezentoval. Setkání tedy nebylo nikým zahájeno ani vedeno, probíhalo spontánně. Koordinátorem byl vždy pracovník některé z nestátních neziskových organizací (dále jen NNO) působících v Ostravě, viz tabulka 6.

TABULKA 6: ROLE NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ JAKO KOORDINÁTORŮ MDT

Působíště MDT	Koordinátor
Moravská Ostrava a Přívoz	Vzájemné soužití o.p.s.
Vítkovice	Vzájemné soužití o.p.s.
Slezská Ostrava	Vzájemné soužití o.p.s.
Mariánské Hory a Hulváky	Bílý nosorožec, o.p.s.
Poruba	SPOLEČNĚ–JEKHETANE, o. p. s.

Koordinátoři téměř všech MDT požádali členy na počátku setkání o představení se, neboť byli přítomni noví členové či jiní zástupci již stávajících členů. Tato situace se děla na setkáních téměř všech MDT. Členové MDT to vysvětlovali začátkem školního roku (fokusní skupiny byli v MDT pořádány v průběhu měsíce září), kdy dochází v členských subjektech často k proměnám personálního složení, ale také obecně velkou fluktuací lidí v MDT.

Následně probíhala diskuze nad problémy lokality a hledání řešení. Průběh dvou setkání MDT byl strukturován seznamem témat navrhaných jeho členy. Tato témata měla být s dostatečným předstihem zasílána koordinátorovi, který by měl následně stanovit jejich pořadí a výsledný seznam zaslat v několika denním předstihu před konáním setkání MDT členům týmu. Setkání, jež se řídila předem sestaveným seznamem témat, měla oproti ostatním lépe „čitelný“ průběh – bylo zřejmé, že se otevřelo nové téma, jakých subjektů

se téma dotýká především a zda se již dospělo k nějakému výsledku a může se přejít k dalšímu tématu. Z průběhu některých setkání MDT bylo patrné, že role koordinátora je velmi významná také vzhledem k silné potřebě vést setkání tak, aby se diskuze držela tématu a neodbíhala k obecnostem.

Koordinátor vytvářel ze setkání zápis, který později rozesílal členům MDT. Některé MDT deklarovaly možnost připomínkování zápisu členy týmu.

Východiska multidisciplinární spolupráce

Pojem „multidisciplinární“ nebo též „interdisciplinární“ spolupráce“ bývá do angličtiny překládán jako „working together“, což lze do češtiny přeložit jako „společná práce“. Z anglického ekvivalentu je lépe patrná podstata takového přístupu, kterou je spolupráce odborníků z různých oblastí při řešení určitého problému, tedy nikoliv soubor několika na sobě nezávislých činností různých odborníků směřujících k vyřešení určitého problému.¹³ Hlavním úkolem odborníků je tedy spolupráce. Ta však klade na jejich práci určité požadavky. Hanušová a Helebrandová v publikaci *Interdisciplinární spolupráce* uspořádávají tyto požadavky do následující posloupnosti („úrovně interdisciplinární spolupráce“):

- ⊕ zvýšení povědomí odborníků o nutnosti spolupráce a zájmu o ni, získání informací o dalších resortech, jejich kompetencích a specifických činnostech,
- ⊕ sdílení informací o problému mezi odborníky, interpretace problému různými odborníky s cílem získání komplexnějšího náhledu na problém, společné hledání řešení,
- ⊕ spolupráce při řešení problému.

V případě MDT dochází k setkání několika různých resortů – bezpečí (Policie ČR, městská policie, APK), školství (školy), veřejné správy (zástupci z obecních úřadů) a s ní související sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), neziskového sektoru (sociální služby). Činnost všech těchto resortů má vliv na utváření pocitu bezpečí obyvatel, ale i reálného bezpečí ve městě a jeho částech. Jejich participace na činnosti MDT je tedy opodstatněná. Podle autorek je nicméně důležité dbát na to, aby byly odstraněny veškeré bariéry komunikace a kooperace, které mohou při setkávání různých resortů vzniknout. Autorky ve výše

¹³ Hanušová, Helebrandová, 2006: 6

uvedeném textu definují několik takových bariér multidisciplinární spolupráce. V tomto textu jsou zmiňovány bariéry, které jsou vzhledem k charakteru MDT relevantní:

- ⊕ rozdílný status profesí v jednotlivých zainteresovaných subjektech,
- ⊕ nedostatečná důvěra v kompetence ostatních členů týmu,
- ⊕ rozdílná kultura v zainteresovaných subjektech,
- ⊕ nedostatečné vyjasnění rolí,
- ⊕ konkurence mezi subjekty,
- ⊕ mocenské zájmy subjektů.¹⁴

První dvě bariéry spolu do značné míry souvisí. Status odborníků může být reprezentován například dosaženým vzděláním, reálnou mocí subjektu, či společenskou prestiží profese nebo subjektu, který odborník zastupuje. Rozdílný status zainteresovaných odborníků a subjektů může dát vzniknout pocitu nadřazenosti nebo podřadnosti některých profesí či vytvářet atmosféru nedůvěry v odbornost a potenciál některých zúčastněných odborníků a subjektů. V MDT by přitom měla mezi jednotlivými odbornostmi panovat rovnost, hledisko každého odborníka by mělo být bráno jako plnohodnotný příspěvek k tématu. V tomto smyslu může být určitou bariérou koordinace MDT pracovníkem některého ze členských subjektů, který se tak může dostávat do určité nadřazené pozice.

Rozdílnou kulturou se mají na mysli způsoby práce s klientem, komunikace s veřejností či řešení vnitřních záležitostí subjektů, zkrátka nastavení určitých postupů, které může být v jednotlivých zainteresovaných subjektech velmi odlišné (v některých situacích může být například velmi odlišný přístup policie a neziskových organizací).

Významnou roli v MDT sehraává osoba koordinátora, který nejen svolává a moderuje celé setkání a zajišťuje chod po administrativní stránce, ale i zamezuje tomu, aby se diskuze nad problémy nestala jen „povídáním to tom, jak je všechno špatně“ a výsledkem setkání bylo skutečně společné nalezení způsobu prevence či řešení problému. To může v některých případech vyžadovat, aby koordinátor byl skutečně dobrým moderátorem, jenž dovede nejen nastolit prostor pro diskuzi, ale i ji včas posunout na další úroveň, tedy k hledání prevence a řešení. Nedostatečné vyjasnění rolí v MDT může souviset s přebírání role

¹⁴ Hanušová, Helebrandová, 2006: 5

koordinátora jiným členem nebo více členy. Celé setkání pak nemusí mít jasnou strukturu ani spád, konečně ani dostatečnou efektivitu.

Předposlední uvedená bariéra, konkurenční boj mezi subjekty, se může týkat hlavně sociálních služeb působících v téže lokalitě, které se zaměřují na stejnou cílovou skupinu, vykonávají stejnou činnost. Služby tak mohou bojovat o klienty (resp. finance), což má neblahý dopad nejen na jejich možnost kooperace v rámci MDT, ale i v rámci jiných platforem, konečně takováto situace může negativně působit i na samotné klienty, kteří mohou do určité míry těžit z toho, že jsou pro poskytovatele sociálních služeb „žádaným zbožím“.

V poslední řadě jsou zmíněny jako možná bariéra multidisciplinární spolupráce mocenské zájmy subjektů, tedy snaha subjektů vydobýt si v určité věci výsadní postavení, prosadit svůj zájem. Tento problém může mít určitou souvislost s předchozí bariérou, tedy úsilím sociálních služeb zajistit si takové postavení v určité lokalitě, které by jim zajistilo co nejvíce klientů. Uvedená bariéra se však také může týkat i kontaktu mezi jinými subjekty.

Příklad podobné praxe: „Tour de dvůr“

Podobně jako v Ostravě MDT působí v Přerově platforma nazvaná Tour de dvůr složená z policistů, strážníků, APK, neziskových organizací, pracovníků OSPOD a zástupců města. Ke spolupráci mohou být přizváni či se mohou přihlásit i další subjekty, například školy či správa domů v oblastech, kde Tour de dvůr působí. Platforma se utvořila v roce 2009 v reakci na projevy extremismu ve městě (pochody radikálů apod.). V roce 2010, kdy byla vytvořena zakládací smlouva (tzv. „Dohoda Tour de dvůr“), dostala tato platforma formalizovanou podobu. Název platformy „Tour de dvůr“ odráží jednu z jejich charakteristických činností v době jejího utváření, kterou bylo navštěvování domů, resp. dvorů domů, v nichž žili obyvatelé, jež se cítili být ohroženi extremistickými pochody ve městě. Zástupci platformy poskytovali obyvatelům potřebné informace, snažili se je uklidnit.

Dohoda Tour de dvůr upravuje:

- ⊕ cíl platformy,
- ⊕ vymezení lokalit, kde platforma působí,
- ⊕ pravidla a
- ⊕ závěrečná ustanovení.

Součástí dohody Tour de dvůr jsou tedy i pravidla platformy, které uvádí tabulka 7.

TABULKA 7: PRAVIDLA PLATFORMY TOUR DE DVŮR

Pravidla Tour de dvůr	
Frekvence a místo setkání	jedenkrát měsíčně v prostorách některého z členských subjektů nebo v některé z lokalit, kde Tour de dvůr působí
Svolávání setkání	setkání svolává zástupce policie
Vytváření zápisu ze setkání	ze setkání je vytvářen zápis
Rozdělování úkolů mezi subjekty	s ohledem na povahu diskutovaných témat jsou na setkání rozděleny úkoly mezi konkrétní subjekty
Kontrola plnění úkolů	plnění zadaných úkolů podléhá kontrole při následujícím setkání Tour de dvůr
Neveřejnost setkávání	setkání jsou uzavřená, nicméně v rámci řešení některých konkrétních problémů je možné přizvat mezi členské subjekty i jiný subjekt či odborníka

Od počátku své existence působí platforma v lokalitách, kde žijí obyvatelé romského etnika. V současné době, kdy projevy extremismu v Přerově utichly, se činnost platformy soustřeďuje především na drobnou kriminalitu v lokalitách, záškoláctví dětí a mládeže, trávení volného času dětí a mládeže. Cílem platformy je v současné době předávání informací mezi členy, společná diskuze nad problémy, vymezení způsobů prevence a řešení problémů. Cíle jsou tedy shodné s cíli deklarovanými MDT v Ostravě. Kromě toho však platforma nabízí i různé preventivní aktivity, na jejichž organizaci se podílejí členské subjekty (například aktivity pro děti a rodiny). Od MDT se tedy platforma Tour de dvůr odlišuje tím, že její členové, resp. členské subjekty, neplní jen své individuální činnosti, úkoly, ale organizují i činnosti společné. Do organizace některých pořádaných aktivit jsou navíc zapojováni i lidé z lokalit, kde Tour de dvůr působí. I v tomto bodě se tedy Tour de dvůr odlišuje od MDT.

Informace o platformě Tour de dvůr byly uvedeny jako součást této analýzy se záměrem porovnat fungování MDT i s jinou podobnou platformou působící v ČR a zjistit, v čem se tyto praxe podobají, v čem se liší, a případně čím by se MDT mohly od Tour de dvůr inspirovat.¹⁵

¹⁵ Informace k části věnující se k platformě „Tour de dvůr“ byly čerpány ze článku „Romským ghettům má pomoci Tour de dvůr“ z archivu Přerovského deníku (viz Seznam zdrojů) a rozhovoru s jednou ze členek platformy, který výzkumník v rámci analýzy provedl.

Problémy MDT

S ohledem na výše uvedená východiska multidisciplinární spolupráce a příklad podobné praxe pracovní skupiny Tour de dvůr bylo definováno několik limitů organizace a fungování MDT. Navrhované změny jsou pak součástí kapitoly Doporučení.

V první řadě se jeví problematickou **slabá míra organizace** určitých týmů. Zatímco některé týmy se řídí poměrně detailním seznamem pravidel, činnost jiných týmů je „spontánní“. Zajímavé přitom je, že čím nižší je míra organizace týmů, tím hůře se jejich členové vyjadřovali k tématům zahrnutým do fokusních skupin. Na mnohé otázky nedovedli vůbec odpovídat. Bylo pro ně například problémem uvést jasný příklad dobré praxe ze své činnosti. Členové méně organizovaných týmů měli také častěji tendenci stavět se k položeným otázkám „ostrážitě“, jako by měli dojem, že jsou kontrolováni či napadáni ze strany výzkumníka. Tato reakce byla zvláště patrná v MDT působícím ve Vítkovicích. Konečně, členové méně organizovaných MDT měli při definici způsobů řešení problémů v lokalitě daleko častěji tendenci „sklouzávat“ ke spílání na nefunkčnost systému v ČR, než by dovedli definovat, jaká řešení jsou v moci MDT. Pohled organizovanějších MDT na systém byl sice také negativní, tyto MDT ale dovedli vyjmenovat alespoň nějaká řešení, která lokalitě činnost týmu nabízí. Z pohledu výzkumníka lze za nejlépe organizované týmy považovat právě porubský a mariánskohorský tým, tedy právě ty týmy, jejichž činnost se řídí pravidly.

Pravidla týmů (viz tabulka 5) lze obecně považovat za velmi dobře sestavená vzhledem k cílům MDT a nárokům kladeným na multidisciplinární spolupráci. Určitá ustanovení jsou v nich však přesto postrádána. Pravidla například nedefinují způsob kontroly úkolů, které jsou na setkáních týmu členům zadávány, resp. nedefinují, zda jsou vůbec úkoly kontrolovány. Pravidla neuvádějí, kdo a kdy bude plnění úkolů kontrolovat a jaké budou následovat sankce pro subjekt, který svůj úkol nesplní. Pravidla také opomíjejí vymezení sankcí v případě jejich neplnění. Resp. z pravidel vůbec není zřejmé, zda nějaké sankce při jejich porušení budou následovat. Jako příklad neplnění pravidel lze uvést nepřítomnost člena MDT na setkání bez předchozí omluvy a vyslání zástupce, což nebylo na některých MDT neobvyklým jevem. Zajímavé dále je, že pravidla se příliš nevěnují tomu, jakým způsobem bude hlasováno o způsobu prevence nebo řešení nějakého problému v lokalitě, jinými slovy pravidla neuvádějí, jak bude o konkrétní podobě prevence či řešení rozhodováno. Zda na základě hlasování všech členů, nebo jen těch členů, kterých se diskutovaný problém týká, zda mají v tomto hlasování všechny hlasy stejnou váhu, zda v hlasování platí princip

většiny, nebo je nutno dojít k obecnému konsensu. Konečně, pravidla také nedefinují postup pro vystoupení člena z MDT.

Dále považujeme za problém **vysokou fluktuací lidí v MDT**. Členové různých MDT se přitom nedovedli shodnout na tom, zda jsou časté proměny personálního složení MDT pro jeho fungování problém, či nikoliv. Průběh fokusní skupiny nicméně ukazoval, že v případě, kdy je množství členů v MDT nových, nedovede se tým vyjádřit k některým tématům zahrnutým do výzkumu. Příkladně se nedařilo zjistit, jaký je vývoj problémů v lokalitě, kde MDT působí, v čase. Takovouto záležitost totiž mohly těžko hodnotit týmy, jež fungují v určitém personálním složení pouze pár měsíců. Přitom je nasnadě ptát se, zda by pro hledání způsobů prevence a řešení problémů v lokalitě nebylo výhodou, kdyby se členové týmů orientovali ve vývoji problémů v lokalitě. Těžko říci, zda lze přehled o vývoji problémů v lokalitě zajistit ryze vytvářením a archivací zápisů. Navíc když činnost ve všech MDT určují pravidla, která by týmy zavazovala zápisy tvořit. Jistě, určité fluktuaci členů týmů nelze zabránit, už třeba jenom vzhledem k přítomnosti subjektů, pro něž je vysoká fluktuace zaměstnanců příznačná (například poskytovatelé sociálních služeb). Přesto se lze domnívat, že míra fluktuace má na fungování i kvalitu práce MDT spíše negativní dopady. Položme si například otázku, jaký dopad má na fungování týmů skutečnost, že se jejich členové musí při zahajování jednotlivých setkání opakovaně seznamovat.

Konečně MDT do svých setkání obvykle **nezapojují obyvatele lokality**, v nichž působí. Přítomnost zástupce obyvatel by přitom mohla činnost MDT obohatit.

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

Tabulka 8 uvádí přehled zdrojů nebezpečí, které byly identifikovány ve všech částech analýzy. Tabulka přitom v případě dotazníkového šetření nezahrnuje vyčerpávající výčet identifikovaných zdrojů nebezpečí. Zmiňuje pouze ty, jež byly v šetření uvedeny alespoň 40 % respondentů.

Při pohledu na tabulku 8 umístěnou na konci této části je zřejmé, že ve všech třech částech výzkumu byli jako zdroj nebezpečí identifikováni **riziková jedinci nebo skupiny**. Tento zdroj nebezpečí byl v dotazníkovém šetření označen největším podílem respondentů, 88,5 %. Rizikovými jedinci či skupinami se přitom obvykle měli na mysli lidé pod vlivem alkoholu či závislí na alkoholu, dále narkomani a gambleři, party mladých, lidé romského etnika,

lidé z horších sociálních poměrů (obyvatelé ubytoven, lidé, jejichž příjem tvoří výhradně nebo převážně sociální dávky, dlouhodobě nezaměstnaní).

Účastníci fokusních skupin a rozhovorů, stejně jako respondenti dotazníkového šetření, přitom vnímají, že přítomnost těchto jedinců a skupin je v Ostravě často vázána na **určitá místa**. V dotazníkovém šetření byly jako místa přitahující nebezpečné jedince a skupiny jednoznačně nejčastěji identifikovány herny a bary s hracími automaty, téměř 50 % respondentů se shodlo na tomto závěru. Kromě toho byly za místa přitahující nebezpečné jedince a skupiny považovány také ubytovny, hospody (bez hracích automatů) a městská zeleň, která poskytuje nebezpečným jedincům a skupinám či jejich činnosti úkryt. Dále byla v této souvislosti často jmenována i jiná místa v Ostravě, například tramvajové zastávky, dopravní prostředky (zejména pak linky spojující rizikové lokality v Ostravě, jako jsou některé části Ostravy - Jih, Přívoz, Vítkovice, Mariánské Hory a Hulváky, a noční linky, na jejichž trase je tramvajová zastávka Stodolní), podchody, dětská hřiště a pískoviště, lavičky v parcích či obchody s potravinami a prostory kolem nich. Dále byly také opakovaně uváděny některé adresy (například Náměstí SNP v obvodu Ostrava – Jih, Mírové náměstí, Bělský les). V rámci hloubkových rozhovorů byla také za zdroj nebezpečí označena obecně „nepřehlednost veřejného prostoru“, kterou způsobuje jednak neupravená městská zeleň, nedostatečné či nefungující osvětlení a množství různých menších staveb (neprůhledné zastávky, garáže, trafiky apod.).

Špatnou prací policie se má v některých případech na mysli **nedostatek policistů (strážníků) v ulicích města**. Více než 40 % respondentů dotazníkového šetření se domnívá, že by v ulicích Ostravy mohlo být více pochůzkářů a policejních aut. Kromě většího počtu policistů v ulicích by navíc byly také vítány jejich namátkové kontroly pořádku v dopravních prostředcích.

Přítomnost policie byla v rozhovorech a fokusních skupinách často dáována do souvislosti s **rozšiřováním kamerového systému**, resp. jeho využíváním jako takovým. Policejní hlídky jsou přitom obecně považovány za jednoznačně účinnější prostředek pro zajištění bezpečnosti, než kamerový systém. Hlavní přínos kamer spočívá podle účastníků fokusních skupin spíše v možnosti objasnit některé trestné činy. Možnost zvýšení bezpečnosti je však častěji považována za spornou, trestná činnost totiž podle účastníků fokusních skupin obvykle nezmizí, jen se přesune jinam. Podle některých účastníků fokusních skupin mohou nicméně kamery zvýšit pocit bezpečí lidí na snímaných místech, pokud lidé vědí,

o která místa se jedná. Dotazníkové šetření ale ukázalo, že přibližně 57 % respondentů naprosto nemá tušení, kde kamery jsou. Z těch zbývajících pak jen část dovede určit jiné umístění kamery, než „obecné“ (například u bankomatu apod.). Podíl respondentů přesvědčených o vyšší bezpečnosti míst pod kamerou je více méně shodný s podílem obyvatel přesvědčených o opaku, 51,4 % oproti 48,4 %. Podíl respondentů přesvědčených o vyšší bezpečnosti míst, o kterých vědí, že jsou snímána, převyšuje podíl respondentů smýšlejících opačně pouze o 8 %. Na druhou stranu určitou nedůvěru ke kamerovému systému ilustruje vyšší podíl těch, jež jsou obecně proti rozšiřování kamerového systému ve městě, a to jak ve vlastní ulici, tak v okolních ulicích, vlastní čtvrti i celé Ostravě.

Za zdroj nebezpečí je dále považována **doprava ve městě**, zejména pak prostředky MHD, o nichž již byla řeč. Dále pak také rychlá jízda vozidel a některé přechody pro chodce.

Členové MDT a pracovních skupin také považovali za zdroj nebezpečí **neschopnost systému motivovat ohrožené skupiny k účasti na preventivních aktivitách**. Zejména se to pak týká volnočasových aktivit pro děti a mládež. Systém neumí motivovat rodiče k tomu, aby se postarali svým dětem o kvalitní trávení volného času. Děti tak tráví čas na ulici, kde si hledají podněty pro zabavení se samy. Bohužel se v mnoha případech jedná o špatné podněty.

Účastníci hloubkových rozhovorů považují za problém **nenávisť mezi etniky** žijícími v Ostravě, resp. mezi romským a většinovým etnikem. Tato nenávisť má podle účastníků racionální i iracionální základ, tzn., může vycházet z vlastní špatné zkušenosti s příslušníky jiného etnika, ale i ze strachu a nepochopení. Určitý díl viny za stávající stav byl v rozhovorech nicméně přikládán i systému, například systému sociálních dávek, který podle respondentů podporuje některé nesprávné návyky lidí. Tito lidé jsou pak následně terčem nenávisti. Z výzkumu plyne, že extremismus a jeho projevy jsou v Ostravě považovány za reálnou hrozbu.

Dále byla jako zdroj nebezpečí identifikována **lhostejnost** lidí k sobě navzájem, k dění kolem sebe a určitý **nezájem o podílení se na utváření bezpečného prostředí**. Tyto jevy spolu mohou souviset, protože samotným zájmem o druhé, tím že se jeden druhého zastane v nebezpečné nebo vyhrocené situaci nebo že jsou občané ochotni nahlásit rizikové jednání druhých, dochází ke zvyšování bezpečnosti. Výzkum nicméně poukazuje na nezájem, neochotu či strach lidí stát se v této věci aktivními. Odpovědnost za bezpečí je přesouvána na systém, policii, sociální služby pracující s rizikovými jedinci či skupinami atd.

V poslední řadě byla pak na fokusních skupinách identifikována jako problém **konkurence mezi poskytovateli sociálních služeb**, resp. vysoké množství poskytovatelů sociálních služeb s toutéž cílovou skupinou působících na stejném místě. Podle některých účastníků fokusních skupin má tento stav za následek úsilí sociálních služeb získat si klienty takzvaně „za každou cenu“. Sociální práce s klientem je pak poznamenána snahou pracovníka neztratit klienta, byť by správně měla vést k tomu, aby se klient zbavil svých problémů a stal se pokud možno na pomoci sociální služby nezávislý.

Pozitivním zjištěním z výzkumu je subjektivní hodnocení vlastní informovanosti obyvatel, kteří se zpravidla domnívají, že mají **dostatek informací o tom, jak se vyhnout různým nebezpečím**, jak se chovat v nebezpečných situacích. Z dotazníkového šetření také plyne **pozitivní hodnocení činnosti různých aktérů podílejících se na utváření bezpečí** v Ostravě, jako například policie, APK, sociálních služeb a MDT, byť šetření, rozhovory a fokusní skupiny současně poukazují na některé výtky vůči činnosti těchto aktérů, viz výše. Účastníci rozhovorů a fokusních skupin měli také zhodnotit, jak k bezpečí přispívají sami lidé či dobré sousedské vztahy. Obě tyto pojistky bezpečí přitom nejsou považovány za příliš spolehlivé.

TABULKA 8: ZDROJE NEBEZPEČÍ IDENTIFIKOVANÉ VE VÝZKUMU

Zdroje nebezpečí		
Výzkumná část	Fokusní skupiny se členy MDT	<i>místa přitahující rizikové jedince/skupiny</i>
		<i>rizikovní jedinci/skupiny</i>
		<i>tolerance k alkoholu ve společnosti</i>
		<i>doprava</i>
		<i>lhostejnost/nezájem o podílení se na vytváření bezpečného prostředí</i>
		<i>system neumí motivovat k účasti na preventivních aktivitách</i>
		<i>množství sociálních služeb se stejnou cílovou skupinou působících na stejném místě</i>
	Hlubkové individuální rozhovory	<i>nepřehledný veřejný prostor</i>
		<i>MHD</i>
		<i>nenávisť mezi etniky</i>
		<i>špatná práce policie - nedostatek policistů /strážníků, nedostatečně rychlá reakce na hlášení</i>
	Dotazníkové šetření	<i>rizikovní jedinci/skupiny</i>
		<i>místa přitahující rizikové jedince/skupiny</i>
		<i>nedostatek policistů /strážníků</i>

V. DOPORUČENÍ

Definovaná doporučení byla rozdělena na dvě skupiny, doporučení vzhledem k identifikovaným zdrojům nebezpečí a doporučení vzhledem k organizaci a fungování MDT. Doporučení jsou formulována bez ohledu na obtížnost a šíři nastavení změn, které by v případě jejich realizace byly potřebné. Doporučení se vztahují k různým aktérům podílejícím se na zvyšování a udržování bezpečí v Ostravě.

DOPORUČENÍ VZHLEDEM K IDENTIFIKOVANÝM ZDROJŮM NEBEZPEČÍ

Zásadním doporučením je eliminace míst přitahujících rizikové jedince/skupiny nebo rizikovou činnost. Kromě toho doporučujeme zavést i jiná opatření zamezující rizikové činnosti a dalším rizikovým jevům. Konkrétní návrhy opatření jsou uvedeny v tabulce 9.

TABULKA 9: NÁVRH OPATŘENÍ K ELIMINACI RIZIKOVÝCH MÍST, ČINNOSTÍ A JEVŮ

Doporučení k eliminaci zdrojů nebezpečí	
Plošně zakázat herny a hrací automaty na celém území Ostravy	Herny a bary s hracími automaty by se ideálně vůbec neměly vyskytovat na celém území Ostravy. V opačném případě by měl být alespoň omezen jejich počet, silně regulováno jejich rozmístění ve městě a výrazně zkrácena jejich otevírací doba.
Omezit dobu prodeje alkoholu na některých místech	Vzhledem k míře nadužívání alkoholu a nebezpečí vyplývajícím ze setkání s osobami pod jeho vlivem se jeví jako opodstatněné zvážit omezení doby prodeje alkoholu, zejména pak tvrdého, v restauračních zařízeních (hospody, bary), stáncích, trafikách a večerkách, a to v rizikových a hraničních lokalitách.
Vytvořit fungující systém sociálního bydlení	Městu Ostrava chybí systém sociálního bydlení, který by sociálně slabým obyvatelům poskytl alternativu oproti životu na ubytovnách. Sociálním bydlením máme na mysli přístupný systém zahrnující povinný sociální program, díky němuž by se klienti učili samostatnosti, odpovědnosti za svůj život, slušnosti k obyvatelům domu a okolí, udržování klidu, pořádku a dobrých sousedských vztahů, a konečně postupně i nezávislosti na systému sociálních dávek. Doprovodný sociální program by měl být na území celého města jednotný, aby bylo klientům i poskytovatelům sociálního bydlení znemožněno spekulovat. Z tohoto důvodu nelze jednoznačně doporučit svěřeni systému sociálního bydlení více poskytovatelům sociálních služeb. Lze se totiž domnívat, že vzniklý systém by byl velmi roztržitý a nejednotný. Je potřeba dbát na to, aby se poskytování sociálního bydlení nestalo výhodným zdrojem financí. Sociální byty by měly být rovnoměrně rozptýleny na území celého města Ostravy, aby nedocházelo k soustředování sociálně slabších obyvatel a případných sociálně patologických jevů na některých územích města.
Udržovat a sázet městskou zeleň s ohledem na zajištění přehlednosti veřejného prostoru	Město Ostrava se pyšní tím, že je jedním z nejzelenějších měst v ČR. Městská zeleň by však měla být vhodně volena a pravidelně a důsledně upravována, a to nejen s ohledem na estetickou stránku věci, ale též požadavek zajištění bezpečí. Vhodnou volbou typu a úpravy městské zeleně by měl být utvářen přehledný veřejný prostor. V městském prostoru doporučujeme zcela se vyvarovat keřů a jejich sázení, dále pak stromů, jejichž koruna je pod úrovní umožňující pohodlný rozhled běžně vysokému dospělému člověku (například jehličnatých stromů). Naopak navrhujeme volit spíše stromy s korunou nad úrovní výšky dospělého člověka doplněné „obyčejnými“ trávniky.
Zajistit udržování pořádku v parcích	V parcích doporučujeme provádět pravidelné kontroly, například hlídači ustanovenými za tímto účelem. Tyto kontroly by měly být zaměřené na potírání konzumace alkoholu, užívání drog a setkávání nebezpečných jedinců a skupin, kvůli jejichž přítomnosti se tyto rekreační zóny města někdy mění spíše na rizikové zóny. Lze uvažovat také o uzavírání parků na noc.
Vhodnou volbou staveb a použitého materiálu zajistit přehlednost veřejného prostoru	V rámci úsilí o zpřehlednění veřejného prostoru by měly být drobné stavby (zastávky, vstupy do podchodů apod.) vybudovány z transparentního skla. Prostor Ostravy je také „zatížen“ množstvím již nefunkčních a často neudržovaných staveb (garáže, trafiky, stánky apod.), které opět mohou představovat určité nebezpečí.

Zajistit dostatečné osvětlení ulic, náměstí a parků	Bezpečí ulic ve večerních a nočních hodinách by mělo být posíleno zajištěním dostatečného osvětlení ulic, parků a dalších veřejných prostor.
Podstatným způsobem zvýšit bezpečí cestování v prostředcích MHD	Z výzkumu plyne, že cestování prostředky MHD není v Ostravě považováno za zvlášť bezpečnou aktivitu. Tento způsob přepravy se přitom dotýká vysokého počtu osob. Doporučujeme časté kontroly pochůzkářů v dopravních prostředcích MHD a "přidružených" prostorách (zastávky, podchody k zastávkám apod.). Úroveň bezpečí v MHD by zvýšily i důslednější revizní kontroly zamezující jízdě bez jízdenky či cestovního dokladu.
Zvýšit počet policistů v ulicích města	Doporučujeme zvýšení počtu strážníků, pochůzkářů a eventuálně i policejních vozů v ulicích Ostravy tak, aby mohla být jednotlivá místa častěji kontrolována. Do tras doporučujeme zahrnout i MHD, jak již bylo uvedeno.
Zvážit opodstatnění instalace kamer	Instalaci kamer na základě zjištění z výzkumu nelze jednoznačně doporučit. Trestná (riziková) činnost se dle zjištění výzkumu instalací kamer nesnižuje, pouze přesouvá jinde. Kamery na druhou stranu mohou pomoci při objasňování trestných činů. Ve svém důsledku tedy kamerový systém může zvýšit jak reálné bezpečí, tak pocit bezpečí obyvatel města. Kamerový systém kromě toho může zvýšit pocit bezpečí lidí, za předpokladu, že vědí, která místa jsou monitorována, a lze je proto volit například jako trasy domů v nočních hodinách. Tento závěr je však čistě hypotetický. Nezodpovězenou otázkou zůstává také finanční stránka věci, jinými slovy zda kamery, jejich nákup, instalace, udržování a obsluha není nákladnější a méně efektivní, než rozšíření řad strážníků.
Podpořit školy v otvírání školních klubů	V oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže podpořit školy v otvírání školních klubů, které by nabízely dětem možnost smysluplného trávení volného času (sportovní a umělecké kroužky) či zázemí pro studium a přípravu do školy (doučování, psaní domácích úkolů). Jako příklad dobré praxe lze uvést například školní klub v ZŠ Gebauerova.
Vytvářet opatření pro snižování napětí mezi různými etniky žijícími ve městě	V neposlední řadě doporučujeme nepodceňovat riziko konfliktů mezi etniky žijícími v Ostravě, zejména pak mezi romským a většinovým etnikem. Napětí mezi těmito dvěma etniky je na území Ostravy dlouhodobým problémem. V minulosti se zde konalo několik tzv. „protiromských pochodů“. Proti tomuto jevu je však nutno bojovat nejen osvětou mezi příslušníky obou etnik vedoucí ke vzájemné toleranci a odmítání všech stereotypních představ, ale také spravedlivou sociální a silnou bezpečnostní politikou města, jež by eliminovaly výskyt některých kritizovaných sociálně patologických jevů, jež mohou být předmětem napětí.
Omezit dopravu ve městě	Doporučujeme výraznou podporu cestování MHD, a to jak v rámci města Ostravy, tak co se týče dojíždění mezi Ostravou a blízkými obcemi a oblastmi (Havířov, Karviná, Opava, Frýdek-Místek, Hlučínsko, Novojičínsko atd.). Pravidelnými kontrolami (revizními, policejními) v MHD by měl být zvýšen komfort a bezpečí cestování v prostředcích MHD. Cena jízdného (zejména dlouhodobých časových jízdenek) by měla být s jiným konkurentem ceny za dopravu osobním vozem. Hustá doprava uvnitř města by neměla být řešena budováním terminálů zamezujících vjezdu linek MHD (autobusy) hlouběji do města. Nutnost přestupu totiž cestující může od používání MHD odrazovat. Na okrajích města by měla být naopak budována záchytná parkoviště pro osobní vozy obsloužená MHD. Je potřeba upozornit na skutečnost, že opatřeními zajišťujícími plynulý provoz aut uvnitř měst a dostatek parkovacích míst nemusí nutně docházet ke zklidňování dopravní situace, ale paradoxně k jejímu dalšímu nárůstu. Těmito opatřeními může být navíc dále zvýhodňována jízda osobním vozem před jízdou MHD. V městském prostoru by přitom měla mít MHD jednoznačně přednost před dopravou osobními vozy.
Systematicky vést obyvatele města k zodpovědnosti za udržování bezpečí ve městě	Doporučujeme realizaci rozsáhlé informační kampaně po celé Ostravě zaměřené na všechny věkové a sociální skupiny. Tato kampaň by se měla soustředit na podporu zájmu občanů o spolupodílení se na utváření bezpečného prostředí, ochotu pomoci druhým lidem v nebezpečí, zastat se jich, nahlásit nebezpečné jednání, obrátit se na policii, úřad či jiný příslušný subjekt v případě problému. Cílem kampaně by měla být také podpora udržování dobrých sousedských vztahů. Prostřednictvím této kampaně, zviditelnění problému lhostejnosti a nezájmu o bezpečí druhých, klid a pořádek by se mělo efektivně bojovat s tímto nebezpečným jevem. Informační kampaň by se mohla objevovat v hlášeních a na letáčcích v prostředcích MHD, regionální televizi, v tisku distribuovaném městem, na letáčcích a plakátech distribuovaných do schránek občanům či vylepovaných na veřejných místech a billboardech, na akcích pro veřejnost pořádaných městem, na preventivních programech na školách, v prostorách poskytovatelů sociálních služeb a na webových stránkách města, městských obvodů a městské policie. Dále lze také uvažovat o zveřejnění příběhů lidí, jejichž odvaha a zájem o dění kolem sebe pomohly druhým v nouzi, a o jejich veřejném ocenění.

Správně využívat činnosti poskytovatelů sociálních služeb, regulovat množství poskytovatelů sociálních služeb	Na území města Ostravy působí množství poskytovatelů sociálních služeb, jejichž činnost více či méně souvisí s bezpečím ve městě. Služby těchto poskytovatelů jsou pro některé obyvatele města velmi přínosné a potřebné. Systém sociálních služeb se nicméně dle výzkumu jeví jako poněkud „přebujelý“. Konkurence mezi sociálními službami a určitý „boj o klienty“ může mít neblahý dopad na klienty služeb a řešení jejich situace. Poskytování sociálních služeb má být prostředkem pomoci potřebným osobám, nikoliv cílem.
--	--

DOPORUČENÍ VZHEDEM K ORGANIZACI A FUNGOVÁNÍ MDT

Tabulka 10 uvádí návrh opatření k organizaci a fungování MDT. Účelem těchto opatření je zajištění určitého sjednocení činnosti týmů a zvýšení kvality jejich organizace a fungování.

TABULKA 10: NÁVRH OPATŘENÍ VZTAHUJÍCÍCH SE K ORGANIZACI A FUNGOVÁNÍ MDT

Doporučení k organizaci a fungování MDT	
Sjednotit fungování MDT - zavést jednotná povinná pravidla pro všechny MDT působící v Ostravě	Tato pravidla by měla být nejen povinná pro všechny MDT, ale také uplatňovaná a vymahatelná. Měla by také jasně definovat sankce za jejich porušení. Pravidla by měla vymezovat: <ol style="list-style-type: none"> 1. cíl činnosti MDT, 2. místo a frekvenci setkávání, 3. princip spolupráce členů MDT při hledání způsobů řešení a prevence rizikových jevů v lokalitě, 4. roli koordinátora MDT a jeho práva a povinnosti, 5. roli ostatních členů a jejich práva a povinnosti, 6. způsob shromažďování podnětů k diskusi před setkáním MDT a konzultaci těchto podnětů se členy MDT, 7. způsob vytváření zápisu ze setkání MDT a jeho konzultaci se členy MDT, 8. způsob hlasování o navržených možnostech opatření a prevence rizikových jevů v lokalitě, 9. způsob kontroly zadaných úkolů, 10. povinnost anonymizovat některé informace sdílené na setkání, neveřejnost setkání MDT, 11. povinnost vytvářet a archivovat prezenční listinu a zápis z každého setkání, 12. seznam členů, 13. povolený počet zástupců na každý členský subjekt, 14. postup při přijímání nových členů, 15. postup pro vystoupení člena, 16. postup při přijímání změn a dodatků k pravidlům MDT.
Sjednotit organizaci MDT	Navrhujeme zvážit sjednocení organizace MDT. Možnosti jsou například následující: <ol style="list-style-type: none"> a) sjednotit jednotlivé MDT pod jeden subjekt, b) sjednotit MDT pod jeden subjekt a současně i jednoho koordinátora.
Zainteresování místní komunity do činnosti MDT	MDT by měly podporovat obyvatele lokality (obvodu, jeho části), v níž působí, ve vytváření výborů (spolků apod.), jejichž zástupci by se měli účastnit setkání MDT. Doporučujeme však, aby byli místní obyvatelé zastoupeni více než jedním zástupcem s ohledem na požadavek zastoupení různých skupin žijících v lokalitě (pokud zde žije více skupin) a případně menší "administrativní dovednosti" zástupců. Cílem tohoto opatření je podnitit zájem obyvatel lokality na dění kolem sebe, vést je k zodpovědnosti za bezpečí a pořádek v místě, kde žijí.
Nabídnout koordinátorům MDT školení v oblasti vedení týmu odborníků z různých oblastí	Získané poznatky o způsobu multidisciplinární spolupráce stejně jako odlišná úroveň organizace týmů ukazují, že se jedná o náročnou oblast práce, která by mohla být podpořena nabídkou školení pro koordinátory týmů.

K informacím o zdrojích nebezpečí v Ostravě získaných v rámci dotazníkového šetření ještě jednou podotýkáme, že nebyly mapovány na reprezentativním vzorku populace. Sběr dat mezi třemi typy lokalit, rizikovou, hraniční a běžnou teoreticky může poskytovat více prostoru osobám sociálně vyloučeným nebo ohroženým sociálním vyloučením a osobám, které žijí v bezprostředním kontaktu s nimi. Sociální vyloučení přitom může korelovat s celou řadou sociálně patologických jevů a dalších rizik. Jinými slovy je pravděpodobné, že v šetření, jež bylo v rámci této analýzy provedeno, bylo osobám žijícím v rizikové situaci poskytnuto více prostoru, než jaký by jim nabídlo reprezentativní šetření. Tato skutečnost mohla mít vliv na zjištěnou míru pocitu bezpečí, názory na městský kamerový systém a jeho rozšiřování, hodnocení práce subjektů podílejících se na vytváření a udržování bezpečí v Ostravě, viktimizaci atd. Pro zajištění důvěryhodnějších dat mapujících tato témata doporučujeme realizovat reprezentativní výzkum, díky němuž by bylo možné identifikovat rizika dle jejich:

- ⊕ povahy (tzn. zdroje nebezpečí),
- ⊕ rozmístění v různých obvodech Ostravy a jejich částech a
- ⊕ percepce různými socioekonomickými a sociodemografickými skupinami obyvatelstva Ostravy.

Zajímavé poznatky by mohlo poskytnout také porovnání výsledků takového reprezentativního šetření se statistikami kriminality zobrazujícími reálnou bezpečnost, jinými slovy porovnat pocit bezpečí obyvatel s reálnou bezpečností.

VI. ZÁVĚR

Cílem analýzy bylo zmapovat pocit bezpečí obyvatel žijících v Ostravě, zdroje nebezpečí a viktimizaci obyvatel, postoje obyvatel k městskému kamerovému systému a jeho případnému rozšiřování. Kromě toho se analýza soustředila také na spokojenost s prací různých aktérů podílejících se na utváření bezpečí, subjektivní hodnocení vlastní informovanosti o zásadách bezpečného chování či hodnocení dostupnosti informací o zásadách bezpečného chování. Analýza zahrnovala provedení fokusních skupin se členy tzv. multidisciplinárních týmů (dále MDT), případně jiných podobných pracovních skupin. Dále bylo také v rámci analýzy provedeno nereprezentativní dotazníkové šetření na vzorku 300 obyvatel Ostravy doplněné hloubkovými rozhovory.

Záměrem analýzy bylo mimo jiné porovnat rizikovost různých oblastí města. Konkrétně byly porovnávány 4 městské obvody a jedna část, Ostrava – Jih, Moravská Ostrava a Přívoz, Slezská Ostrava (bez Kunčiček), Mariánské Hory a Hulváky, Vítkovice a Kunčičky. V každé z těchto oblastí byla provedena fokusní skupina a dotazníkové šetření. Pro účely dotazníkového šetření byly dále v každé oblasti identifikovány tři typy lokalit z hlediska jejich reálné bezpečnosti – riziková, hraniční a běžná. Vnímání zdrojů nebezpečí pak bylo porovnáváno nejen za mapované oblasti, ale také za jednotlivé typy lokalit z hlediska jejich reálné bezpečnosti. V každém typu lokalit byl také proveden hloubkový rozhovor.

Zásadním omezením analýzy je skutečnost, že výběr respondentů pro dotazníkové šetření nebyl reprezentativní, stejně jako vzorek účastníků, s nimiž byly prováděny hloubkové rozhovory. Zjištěné postoje a názory tedy nemusí odpovídat reálnému stavu. Dotazníkové šetření však přesto nabízí určitý orientační náhled na bezpečnostní situaci v Ostravě, který je navíc zprostředkován nejen obyvateli města, ale i odbornou veřejností představovanou členy MDT.

Podle respondentů dotazníkového šetření a účastníků fokusních skupin jsou zásadním zdrojem nebezpečí rizikové jedinci a skupiny a riziková místa, kde se tyto jedinci a skupiny soustřeďují. Rizikovými jedinci a skupinami se přitom mají na mysli zejména osoby drogově závislé, osoby pod vlivem alkoholu či závislé na alkoholu, gambleři, provokující či jinak ohrožující party (mladých) lidí, osoby romského etnika a osoby sociálně slabé, vyloučené. Za riziková místa pak byly označovány zejména herny a bary s hracími automaty, ubytovny, hospody a jiná zařízení a podniky prodávající alkohol (večerky, stánky apod.). Dále prostory v okolí supermarketů a některé supermarkety (zvláště ty v rizikových nebo v hraničních

lokalitách). Jako příklady nebezpečných míst byly také uváděny dopravní prostředky MHD, zejména pak linky spojující některé rizikové lokality a noční linky, na jejichž trase je zastávka Stodolní. V souvislosti s bezpečností přepravy MHD byly také zmiňovány zastávky a podchody k zastávkám MHD. Za nebezpečná místa jsou také považována některá veřejná prostranství, jež nejsou dostatečně „přehledná“, tzn., neposkytují osobám možnost rozhledu a kontroly svého bezpečí. Tato nepřehlednost je dána zejména špatnou volbou typu městské zeleně a její nedostatečnou úpravou, množstvím jiných bariér, jež brání ve výhledu (drobné stavby, trafiky, garáže, stánky apod.), a nedostatečným osvětlením některých ulic ve večerních a nočních hodinách.

Co se týče dopravy, byla jako zdroj nebezpečí identifikována nejen již zmíněná MHD, ale také rychlá jízda aut, díky níž jsou nebezpečné některé přechody pro chodce.

Z dotazníkového šetření a jeho doplnění hloubkovými rozhovory dále vyplynula nespokojenost s počtem strážníků a policistů v ulicích města. Jejich pravidelná přítomnost v ulicích je spojována s pocitem bezpečí více, než přítomnost kamerového systému, který dle zjištění z výzkumu může ochránit obyvatele jen „nepřímo“ (viz níže).

Názory na městský kamerový systém a jeho využívání nejsou jak mezi respondenty, tak mezi účastníky hloubkových rozhovorů a fokusních skupin jednoznačné. Dotazníkové šetření poukázalo na to, že přesvědčení o vyšší bezpečnosti míst pod kamerou je mezi respondenty jen o něco málo vyšší než přesvědčení opačné. K dalšímu rozšiřování kamerového systému má pak většina respondentů záporný postoj. Výjimkou jsou respondenti z běžných lokalit, mírná většina z nich by rozšíření kamerového systému přivítala. Z fokusních skupin pak vyplynulo, že kamery jsou spíše než jako nástroj zvyšující bezpečí vnímány jako prostředek usnadňující identifikaci pachatelů a objasňování přestupků a trestných činů. Podle zjištění z fokusních skupin navíc dochází po instalaci kamer spíše než ke snížení kriminality k jejímu přesunutí jinam, tzn., v celkovém součtu se kriminalita nesníží, ačkoliv se instalací kamery mohou stát snímaná místa bezpečnějšími. K těmto názorům účastníků fokusních skupin je však nutno doplnit, že i tento aspekt kamerového systému může mít vliv na zvýšení pocitu bezpečí i reálné bezpečnosti obyvatel.

Konečně za závažný problém lze dle mínění respondentů a účastníků fokusních skupin a hloubkových rozhovorů považovat také nenávisť mezi etniky a zejména pak určitou lhostejností obyvatel města ke spolupodílení se na utváření bezpečného prostředí. Obyvatelé města mají podle výzkumu naopak tendenci přesouvat zodpovědnost na veřejné subjekty

(například policii, úřady městských obvodů apod.). Život obyvatel Ostravy se vůbec vyznačuje určitou skepsí a nezájmem o veřejné dění, neochotou zastat se člověka, jenž se ocitl v nebezpečí. Tento jev je bohužel pro městský život běžný.

Pozitivním zjištěním z dotazníkového šetření je kladné subjektivní hodnocení vlastní informovanosti o zásadách bezpečného chování v různých situacích. Na druhou stranu je nutno zdůraznit, že dotazník zjišťoval pouze subjektivní hodnocení, nikoliv objektivní. V takovém případě by do šetření musel být zahrnut určitý typ znalostního testu, který by mohl, ale taky nemusel subjektivní hodnocení respondentů potvrdit.

Dotazník dále také poukázal na spokojenost respondentů s dostupností informací o zásadách bezpečného chování. Preferovanými zdroji informací jsou přitom televize, hlášení a letáčky v dopravních prostředcích a na zastávkách, rozhlas, noviny distribuované městem a městskými obvody či nástěnky a letáčky na úřadech, kam obyvatelé Ostravy běžně docházejí. Kromě toho je za tímto účelem také využíván internet. Množství respondentů se rovněž domnívá, že podobné informace by se měl (mladý) člověk dozvídat v rodině a škole.

Pozitivně lze hodnotit také existenci MDT, které vytvářejí platformu pro setkávání a sdílení informací různých subjektů působících v rámci některých obvodů Ostravy. Jedná se o subjekty, jež se přímo či nepřímo podílejí na utváření bezpečného prostředí ve městě. Úkolem MDT je nejen předávat si navzájem informace, ale také nalézat způsoby prevence a řešení problémů v obvodech, kde tým působí. Úroveň organizace a fungování jednotlivých MDT se nicméně značně liší. V případě některých MDT nebylo možné zjistit konkrétní příklady výsledků práce týmu za uplynulé roky, což budilo poněkud nedůvěryhodný dojem.

Nejen reálné bezpečí, ale i pocit bezpečí obyvatel představuje významnou proměnnou ovlivňující jejich spokojenost s místem bydliště a vlastním životem. Ostrava, ale i jiné části Moravskoslezského kraje, jsou poznamenány útlumem průmyslu, který byl doprovázen poklesem pracovních příležitostí, následným odlivem obyvatel a šířením některých sociálně-patologických jevů. Považujeme proto za velmi důležité udržovat ve městě bezpečí, klid a pořádek, aby nebyl odchod obyvatel dále „podporován“ a, vzhledem k tomu, že odcházejí zejména mladí lidé, aby také populace Ostravy dále nestárла. Udržovat bezpečí ve městě tedy znamená dávat městu perspektivu.

VII. SEZNAM ZDROJŮ

- ⊕ Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách: *Základní dokument pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech*. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/> [cit. 5. 10. 2015]
- ⊕ Bílý nosorožec, o.p.s.: *Pravidla Policejní buňky Mariánské Hory a Hulváky*. 27. 8. 2014
- ⊕ GABAL, Ivan. VÍŠEK, Petr a kol.: *Východiska strategie boje proti sociálnímu vyloučení*. Praha: GAC spol. s r. o., 2010. 61 s. Dostupné z: <http://www.gac.cz/> [cit. 5. 11. 2015]
- ⊕ HANUŠOVÁ, Jaroslava. HELEBRANDOVÁ, Kateřina. *Interdisciplinární spolupráce*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí 2006. 26 s. ISBN 80-86991-79-2. Dostupné z: <http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/interdiscipl.pdf> [cit. 5. 10. 2015]
- ⊕ HRUŠKA-TVRDÝ, Lubor a kol.: *Industriální město v postindustriální společnosti, 1. Díl*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2010. 118 s. 978-80-248-2172-6 (brož.)
- ⊕ Mapa městských obvodů Ostravy. Dostupné z: <http://www.eostrava.cz/> [cit. 5. 11. 2015].
- ⊕ MAREŠ, Petr. *Faktory sociálního vyloučení*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006. 41 s. ISBN 80-87007-15-8. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/> [cit. 5. 11. 2015]
- ⊕ *Romským ghettům má pomoci Tour de dvůr*. In Přerovský deník. Dostupné z: <http://prerovsky.denik.cz/> [cit. 4. 11. 2015].
- ⊕ SPOLEČNĚ – JEKHEANE, o. p. s.: *Pravidla setkávání Multidisciplinárního týmu v Ostravě-Porubě*. 20. 2. 2015
- ⊕ Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura): *Koordinace sociálních služeb v obcích se sociálně vyloučenými lokalitami. Manuál dobrých praxí*. 2014. 122 s. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/> [cit. 5. 10. 2015]. ISBN: 978-80-7440-107-7
- ⊕ *Usnesení Vlády ČR č. 85*. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/> [cit. 5. 10. 2015]
- ⊕ *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích*. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/> [cit. 5. 10. 2015]

VIII. PŘÍLOHY

Výzkum pocitu bezpečí obyvatel Ostravy
DOTAZNÍK

- DOTAZNÍK JE JEN PRO OBYVATELE VYTIPOVANÝCH LOKALIT – OVĚŘTE SI BYDLIŠTĚ RESPONDENTA
- DOTAZNÍK JE ANONYMNÍ
- ODPOVĚDI RESPONDENTA OZNAČUJTE KŘÍŽKEM

1. Kde všude se cítíte bezpečně za světla:**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

☐ ve Vašem bytě/domě	☐ ve Vaší čtvrti
☐ ve Vaší ulici	☐ v Ostravě
☐ v blízkém okolí Vaší ulice	☐ nikde se necítím v bezpečí

2. Kde všude se cítíte bezpečně, když je venku tma:**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

☐ ve Vašem bytě/domě	☐ ve Vaší čtvrti
☐ ve Vaší ulici	☐ v Ostravě
☐ v blízkém okolí Vaší ulice	☐ nikde se necítím v bezpečí

3. Řekl/a byste, že ve Vaší ulici a v jejím blízkém okolí, je bezpečno?

☐ ano, spíše ano → POKRAČUJTE OTÁZKOU 7	☐ ne, spíše ne

4. Vyberte všechny důvody, proč se ve Vaší ulici a v jejím blízkém okolí necítíte bezpečně?**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

- je tam moc aut
- jsou tam volně puštění psi
- nechodí tam dost policistů ČR, strážníků (městská policie)
- nejsou tam asistenti prevence kriminality
- nejsou tam kamery
- není tam (dost) světel
- jiná možnost, jaká: ...
- objevují se tam problémoví lidé → POKRAČUJTE OTÁZKOU 5
- jsou tam místa, kde jsou problémoví lidé → POKRAČUJTE OTÁZKOU 6

5. Označte, o jaké lidi se jedná:**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

- mladí, party mladých feťáci alkoholici
 bezdomovci dealeři někdo jiný: ...
 → POKRAČUJTE OTÁZKOU 7

6. Označte, o jaká místa se jedná:**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

- herny, bary s hracími automaty ubytovny nájemní byty
 hospody, bary opuštěné domy parky (zeleň)
 skládky, okolí popelnic zastávky, přístřešky jiná místa: ...

7. Stala se některá z těchto věcí Vám nebo někomu z Vaší nejbližší rodiny (rodina žijící s Vámi v jedné domácnosti) ve Vaší ulici nebo v jejím blízkém okolí?

	stalo	nestalo, ale bojím se, aby se to někdy nestalo	nestalo a nebojím se, že by se to někdy mohlo stát
krádež kola	☐	☐	☐
krádež auta	☐	☐	☐
vykradení auta	☐	☐	☐
drobná krádež (např. kapsáři)	☐	☐	☐
ničení zahrady, krádeže (ovoce)	☐	☐	☐
vykradení bytu, domu	☐	☐	☐
vykradení sklepa, garáže	☐	☐	☐
kradení kovů (např. okapy)	☐	☐	☐
přepadení, zbití	☐	☐	☐
oloupení	☐	☐	☐
znásilnění	☐	☐	☐
lichva	☐	☐	☐
vyhrožování	☐	☐	☐
vandalismus (např. sprejování)	☐	☐	☐
nabízení drog	☐	☐	☐
rušení nočního klidu	☐	☐	☐
něco jiného: ...	☐	☐	☐

8. Některá města využívají pro zvýšení bezpečnosti kamery. Je podle Vás na místech, kde jsou kamery, bezpečněji?

- ano ne

9. Víte o tom, že na některých místech ve čtvrti, kde bydlíte, jsou kamery?

ano – uveďte co nejvíce konkrétních míst, ne → POKRAČUJTE kde víte, že jsou kamery:
 OTÁZKOU 11

... ..

10. Cítíte se na těchto místech bezpečněji?

ano ne nemohu posoudit, nechodím na tato místa

11. Kde všude byste si přál/a, aby bylo více kamer?**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

nikde ve čtvrti, kde bydlíte
 v ulici, kde bydlíte v Ostravě
 v blízkém okolí ulice, kde bydlíte někde jinde, kde: ...

12. Označte, co pro Vás platí. Víím:**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

co udělat pro to, aby mě neokradli v dopravních prostředcích
 co udělat pro to, aby mě nepřepadli na ulici
 jak si zajistit byt nebo auto proti vykradení
 co udělat proto, aby mě neokradli při nákupu
 jak se chovat, když vybírám peníze z bankomatu
 jak se bezpečně chovat na internetu
 před jakými konkrétními zločiny si právě teď dát v Ostravě pozor
 co udělat, když se stanu obětí zločinu

13. Kde by se měly takové informace objevovat, abyste si jich Vy osobně všimnul/a?**MŮŽETE OZNAČIT VÍCE ODPOVĚDÍ**

v televizi
 v rádiu
 na internetu, na jakém webu: ...
 v dopravních prostředcích (např. v hlášení, na letáčcích v prostředcích a na zastávkách)
 v novinách a časopisech
 v novinách, co dostáváte od města, městské části
 v letáčcích, co by Vám chodily do schránky
 měly by být na úřadech, kam lidi běžně chodí – na letáčcích a plakátech, nástěnkách

- měli by to lidem říkat asistenti prevence kriminality
- měli by to lidem říkat policisti, strážníci
- někde jinde: ...

14. Jakou práci podle Vás ve Vaší ulici a blízkém okolí odvádí:

	dobrou	spíše dobrou	spíše špatnou	špatnou	nevím	nemám zkušenost	nevím, kdo/co to je
městská policie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Policie ČR	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
asistenti prevence kriminality	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
policejní buňky	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sociální pracovníci	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku!

DOPLNÍ TAZATEL IHNED PO UKONČENÍ ROZHOVORU!

- 15. POHLAVÍ RESPONDENTA:** MUŽ ŽENA
- 16. LOKALITA:** ...
- 17. TYP LOKALITY:** RIZIKOVÁ OKOLNÍ BĚŽNÁ
- 18. JMÉNO TAZATELE:** ...